

© T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı
Kùtùphaneler ve Yayınlar Genel Mùdùrlùđù

Eser Adı: Tuhfetù'l-Emsâl
Mùellifi: Nali Mehmed Efendi
Hazırlayan: Bahir Selçuk
Yayın Yılı: 2017
ISBN: 978-975-17-3641-3
Ana Yayın Numarası:3376
Kùltür Eserleri Dizisi-516

Adres: Anafartalar Mahallesi, Cumhuriyet
Caddesi, No: 4, B-Blok, 06030
Ùlus/ANKARA
Telefon: 00 90 312 3099001
Faks: 00 90 312 3098998
e-posta: yaphaz@kulturturizm.gov.tr

www.kulturturizm.gov.tr
<http://ekitap.kulturturizm.gov.tr>

Nâlî Mehmed Efendi

TUHFETÜ'L-EMSÂL

Hazırlayan

Dr. Bahir SELÇUK

Ankara

2017

KISALTMALAR

Ans.:	Ansiklopedi
AÜ.:	Ankara Üniversitesi
B.:	Bağdatlı Vehbi Bölümüne Kayıtlı Nüsha
bkz.:	Bakınız
BTK.:	Büyük Türk Klasikleri
C.:	Cilt
Ç.:	Çelebi Abdullah Efendi Bölümüne Kayıtlı Nüsha
E.:	Esad Efendi Bölümüne Kayıtlı Nüsha
E.H.:	Emânet Hazinesi
H.:	Hicri
Ktb.:	Kütüphanesi
G.:	Gazel
No:	Numara
s.:	Sayfa
S.:	Sayı
T.:	Topkapı Sarayı Müzesi Nüshası
TTK.:	Türk Tarih Kurumu
vb:	ve benzeri
yk.:	Yaprak
Z:	Zühdü Efendi Bölümüne Kayıtlı Nüsha

1. NÂLÎ MEHMED EFENDİ'NİN HAYATI, EDEBÎ ŞAHSİYETİ, ESERLERİ

1.1. Hayatı

Nâlî Mehmed Efendi'nin hayatı hakkında kaynaklarda pek fazla bilgi yer almaz. Şairin ne zaman doğduğu belli değildir. Asıl adı Mehmed, lakabı Nâlî, babasının adı da Osman'dır.¹ Konya'da doğmuş olan şair, daha sonra İstanbul'a gelerek Üsküdar'a yerleşmiştir. Nâlî Mehmed Efendi, iyi bir eğitimden sonra ilme yönelmiş, Karabâği İshâk Efendi'den mülazım olup, kendisini yetiştirmiştir. Mevleviliğe intisap eden şair, müderrislik ve kadılık görevlerinde bulunmuştur. Medine ve Kudüs'te kadılık yapan Nâlî, Selanik kadısı iken vefat etmiştir.²

Nâlî'nin ölüm tarihi Safâyi Tezkiresi'nde 1085 (1674), Şeyhi Mehmed Efendi'nin Vakayü'l-Fuzalâ'sında 1086 (cemaziyü'l-evvel) olarak verilmiştir.³

Nâlî'nin mezarı hakkında Bursalı Mehmed Tahir, Osmanlı Müellifleri'nde: "Mahkeme civarında Seyfullah Efendi Camii mezarlığında medfundur. Bu cami-i şerif ve mezarlık Sabri Paşa Caddesi denilen hükümet caddesinde ve hükümete çıkarken sağ taraftaki sokak içinde ise de bugün yıkılmış bulunmaktadır."⁴, şeklinde bilgi vermektedir.

1.2. Edebî Şahsiyeti

Nâbî'nin çağdaşı olan Nâlî, fazla tanınmamış bir şairdir. Konya'dan İstanbul'a giden Nâlî, gerekli ilimleri öğrendikten sonra çeşitli görevlerde bulunmuş, yazdığı eserleri geleneğe uyararak devlet büyüklerine sunmuştur.

Safâyî: "Ma'arif-i cüz'iyeye ve külliyyede mâhir ve şî'r ü inşâda akranı nâdirdür" derse de Nâlî'nin mensur bir eserinden bahsetmez. Tezkiresinde onun divanından ve diğer eserlerinden bolca örnekler verir.

Eskiler "Eser, müessire delalet eder" derler. Nâlî'nin incelediğimiz eserinden ve diğer iki eserinin içeriğinden hareketle onun eserlerinde dini ve tasavvufî düşüncenin ön planda olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Mevlevî olan şair, eserinde yer yer Mevlânâ'dan ve Sa'dî'den alıntılar yapmıştır.

17. yüzyıldaki Sebk-i Hindi'nin ve Hikemi Şiir tarzının etkileri Nâlî'de de görülür. Mutasavvıf şair, hikemi tarzın da etkisiyle yeri geldikçe okuyucusunu uyarmak, nasihat etmek için hikmetli ve özlü beyitler söyler. (bkz. Ahlaki Düşünceler)

Şair, güzel ve değerli bir eser bırakanın rahmetle anılacağını, ruhunun şad olacağını belirterek eser yazma sebebini belirtir.

Nâlî şiir, nesir ve zamanındaki edebî düşünce hakkındaki görüşlerini mesnevisinin "Sebeb-i Teslîf" bölümünde dile getirir. Ona göre, şiir yazmak nesirden daha güçtür.

Eser vermek isteyen bir kimsenin evvela kendine güvenmesi ve yapacağı işe gönülden bağlanması gerekir.

Nâlî'nin yetiştiği 17. yüzyıl, klasik edebiyatımızın zirvede olduğu, adeta

¹ Mehmed Süreyya (1996). *Sicill-i Osmani*. C. 4. İstanbul. 1223.

² Safâyi. *Tezkiretü's-Şu'ara*. Süleymaniye Kütüphanesi. No: 2549. 276b.

³ Şeyhi Mehmed Efendi. *Vakâyü'l-Fuzalâ*. C. 1. 209b-210a. Bâyezid Ktb. No: 2361.

⁴ Bursalı Mehmet Tahir (1997). *Osmanlı Müellifleri*. C. 2. Ankara. 261.

söylenilecek her şeyin söylendiği bir dönemdir. Özellikle bu yüzyılın ikinci yarısında edebiyatta bir durgunluk göze çarpar. Şairlerin çoğu taklitten öteye geçemez. Pek az bir grup bu durumun farkındadır.

Şair Nâlî de devrindeki durgunluğun, eskiyi aynen tekrar etme hastalığının farkındadır. Nâlî'ye göre şiir, gönül ehline sıkıntı verecek bir haldedir. Şiirde mana derinliği ve güzellik kalmamış, sadece dış görünüşe değer verilir hale gelmiştir.

Bu sebeplerden dolayı şair, aynı vadede eser vermek istemez. Çünkü artık şiir sadece şekil ve kalıptan ibaret bir haldedir. Edebiyattaki bu çıkmazın farkında olan ve bu sıkıntıyı ifade eden şair de maalesef, bu olumsuz etkilerden kurtulabilmiş değildir. Eserinin ismini belirtirken; aslının eski olduğuna işaret eder:

Tuhfe-i Emsâl ola ser-nâmesi
Aslı kühen tâze ola câmesi (416)

“Ârif, derviş, âlim ve Farisi-şinâs olan Nâlî Efendi”⁵ tarih düşürme ve muammada da başarılı bir şairdir. Safâyi, tezkiresinde şairin İstanbul'daki Valide Cami'i'ne dediği tarihi ve Şeyhü'l-İslam Ali Efendi'ye verdiği tarihi aktarır. Safâyi, şairin mu'ammâ ilminde de nam ve nişan sahibi olduğunu söyledikten sonra “Hüsrev” adına söylediği mu'ammayı verir.

Nâlî, 17. yüzyılın ikinci yarısında yetişmiş, mutasavvıf bir şairdir. Divanı dışındaki üç eserinin muhtevası da dinî ve tasavvufî özellik arz eden şair, eserleriyle halka hizmet etmek niyetindedir. O da diğer şairler gibi İran edebiyatından ve eski şairlerden etkilenmiştir. Klâsik Türk şiirinin içine düştüğü bazı olumsuzlukların farkına varmış, fakat buna rağmen bu olumsuz etkilerden, eskiyi tekrardan kurtulamamıştır.

1.3. Eserleri

Safâyi Tezkiresi'nde, Sicill-i Osmânî'de ve Osmanlı Müellifleri'nde şairin divan sahibi olduğu ayrıca Tuhfetü'l-Emsâl, Menâsik-i Hac, Miftâh-ı Heftgâne adlı eserlerinin de bulunduğu belirtilmektedir. Araştırmalarımızda şairin; Divan, Tuhfetü'l-Emsal ve Miftâh-ı Heft-gâne'sine ait bir nüshanın (aynı yazma içinde) Yapı Kredi Kültür Merkezi Sermet Çifter Kütüphanesinde olduğunu tespit ettik.⁶

1.3.1.Divan

Kaynaklar şairin mürettep bir divanının olduğunu belirtir. Divanın tek nüshası Sermet Çifter Kütüphanesinde bulunmaktadır. Nâlî Dîvânı üzerine bir çalışma yapılmıştır.⁷

1.3.2.Tuhfetü'l-Emsâl

Safâyi'nin “te'lif-i latîf” diye nitelendirdiği bu eser, 1082 (1671)'de bitirilerek Musâhib Mustafa Paşa'ya takdim edilmiştir.

Nâbî'nin eserlerinden söz eden kaynaklar şairin bir de Tuhfe-i Dil-keş-i Nâbî adlı eserinin adını verirler. Bu eser Nâbî 'nin değil, Nâbî 'nin çağdaşı Nâlî'nindir. Asıl

⁵ Mehmed Süreyya (1996). *Sicill-i Osmani*. C. 4. İstanbul. 1223.

⁶ Nedret İşli-Cevdet Serbest (1999). *Sermet Çifter Ktb. Yazmalar Katalogu*. İstanbul. 197-198.

⁷ Süleyman Çaldak (2010). *Nâlî Dîvânı*. İstanbul.

nüşanın yazıcısı, Nâbî ile Nâlî arasındaki benzerliğe aldanarak eseri, zamanında büyük ün kazanmış olan Nâbî 'nin sanmış ve nüshaya Nâbî 'nin adını koymuştur.⁸ Nâlî ve Nâbî imlalarının birbirine yakın olması bu yanlışlığa sebep olmuş olabilir.⁹

İncelemesini yaptığımız bu eser hakkında Vasfi Mahir: “Mahzen-i Esrar” vezninde ve onu takip eden eserler şekil ve evsafında tasavvufi bir mesnevidir. İçinde bulunan hikâye konuları ekseriyetle eski İran kaynaklarından alındığı gibi, ruh da eskiye bağlıdır. Dil ve ifadesi kuvvetli, edebi evsafı yerinde olmakla beraber orijinal bir karakter göstermeyen bu kitap edebiyatımızda mühim bir yer almamıştır” der¹⁰.

1.1.3. Miftâhı Heftgâne

Şair, bu eserinde Kur'an-ı Kerim'den 7 ayeti manzum olarak tefsir ettikten sonra manalarına uygun birer hikâye ve münacat eklemiştir.¹¹ Sermet Çifter Kütüphanesi'nde rastladığımız nüsha ve özellikleri şöyledir:

Baş: Bâ-i bi'smillâh ile feth olsa bâb
Keşf olurdu ma'âbdan habâb

Son: Didi ol dem hâme-i çâlâk ger
Oldı bu dürc-i ma'ârif bir güher

1.3.4. Menâsik-i Hâce

Safâyi'nin “eser-i celile” dediği bu eser, hacıların yapmakta oldukları ibadetlerin rükünlerini manzum olarak anlatan bir eserdir. Safâyi tezkiresine bu eserden örnek olarak iki beyit almıştır.

Nâliyâ Hazret-i Hak'dan budur ümmîd-i ricâ
Eyleye dâhil-i silk-i cülesâ-yı Mekke

Dem-i âhir gele devletle cenâzem Harem'e
Zeyn-i tâbûtum ola zeyl-i kabâ-yı Mekke¹²

⁸ Agah Sırrı Levend (1973). *Türk Edebiyatı Tarihi*. C. I. Ankara. 20-21.

⁹ Meserret Diriöz (1994). *Nabi Divanı*. İstanbul. 125.

¹⁰ Vasfi Mahir Kocatürk (1975). *Büyük Türk Edebiyatı Tarihi*. Ankara. 473.

¹¹ Nedret İşli-Cevdet Serbest (1999). *Sermet Çifter Ktb. Yazmalar Katalogu*. İstanbul. 200.

¹² Safayi. *Tezkiretü'ş-Şu'ara. Süleymaniye Kütüphanesi*. No: 2549. 276b.

2. TUHFETÜ'L-EMSÂL'İN NÜSHALARI, YAZILIŞ SEBEBİ

2.1.Eserin Yazma Nüshaları ve Özellikleri

Yaptığımız araştırmada eserin dört nüshasına Süleymaniye Kütüphanesinde, bir nüshasına Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesinde, bir nüshasına da Yapı Kredi Kültür Merkezi Sermet Çifter Kütüphanesinde rastladık. Çalışmamızda Süleymaniye Kütüphanesindeki dört nüshayı ve Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesinde bulunan nüshayı kullandık. Bu nüshalar ve özellikleri şöyledir:

2.1.1.Sül. Ktb. Bağdatlı Vehbi Bölümü (B Nüshası) No: 1614

Baş: Bi'smillâhi' r-rahmâni' r-rahîm
Kible-nümâ-yı der-i zât-ı kadîm

Son: Didi târîh için ihvân-ı safâ"
Ne 'aceb tuhfe-i dil-keş hakka

61 yk. 17 st. 214x155 (148x94) mm. Rik'a, 1240 H. Aharlı, su yollu, fligranlı, sarımtırak kt. meşin ct.

Bağdatlı Vehbi bölümü 1614 numarada kayıtlı nüsha, Divan-ı Hümâyûn katibi Seyyid İbrahim Şeref tarafından H. 1240'ta istinsah edilmiştir. Nüsha 1922 beyitten oluşmaktadır.

2.1.2. Sül. Ktb. Çelebi Abdullah Efendi Bölümü (Ç Nüshası) No: 278:

Baş: 'Âlem ü âdemde bu nakş-ı suver
Pertev-i hurşîd ile nûr-ı kamer

Son: Didi târîh için ihvân-ı safâ
Ne 'aceb tuhfe-i dil-keş hakka

58 yk. 17 st. 220x135 (155x75) mm. Ta'lik, aharlı, fligranlı, krem renk kt. sırtı meşin, kapakları ebru kağıt kaplı ct.

Çelebi Abdullah Efendi bölümü 278 numarada kayıtlı bu nüshamn müstensihî ve istinsah tarihi belli değildir. 1797 beyitten oluşan nüshamn besmele kısmı yoktur (16 beyit eksik)

2.1.3. Sül. Ktb. Es'ad Efendi Bölümü (E Nüshası) No: 2532

Baş: Bi'smillâhi' r-rahmâni' r-rahîm
Kible-nümâ-yı der-i zât-ı kadîm

Son: Didi târîh için ihvân-ı safâ
Ne 'aceb tuhfe-i dil-keş hakka

74 yk. 13 st. 210x155 (160x101) mm. Ta'lik, aharlı, fligranlı, krem renk kt. Başlık ve sahife cetvelleri tezhipli, sırtı ve kenar meşin, kapaklan ebru kâğıt kaplı, şirazeli ct.

Es'ad Efendi bölümü 2532 numarada kayıtlı nüsha 1897 beyittir. Bu nüshada bölümlerin sıralanması farklıdır. Besmele, Tevhid, Münâcât, Na't, dört halife ve mezhep imamlarına övgüden sonra hikâyeler yer almaktadır. Konunun işleniş bölümünden sonra padişah, vezir hakkında övgü, sebep-i te'lif, Musâhip Mustafa Paşa'ya övgü ve Hatime bölümü gelmektedir.

2.1.4. Sül. Ktb. Zühdü Bey Bölümü (Z Nüshası) No: 190

Baş: Bi'smillâhi' r-rahmâni' r-rahîm
Kible-nümâ-yı der-i zât-ı kadîm

Son: Didi târîh için ihvân-ı safâ
Ne 'aceb tuhfe-i dil-keş hakka

52 yk. 19 st. 225x153 (153x173) mm. 1277 H. Aharlı, fligranlı, sarımtırak kt. sırtı meşin, kapakları ebru kâğıt ct.

Zühdü Bey bölümü 190 numarada kayıtlı bu nüsha 1897 beyitten oluşmaktadır. Sonundaki ibareden Hüseyin Râci adlı bir müstensih tarafından yazıldığı anlaşılmaktadır.

2.1.5. Topkapı Sarayı Müzesi Ktbh. (T Nüshası) E. H. 1528

Baş: Bi'smillâhi' r-rahmâni' r-rahîm
Kible-nümâ-yı der-i zât-ı kadîm

Son: Didi târîh için ihvân-ı safâ
Ne 'aceb tuhfe-i dil-keş hakka

59 yk. 17 st. 212 x135 mm. 1082 H. talik, aharlı, cetveller kırmızı, miklepli kırmızı deri ve ebru ct.

En fazla beyit sayısına sahip olan (1923) ve en eski tarihli nüsha budur. Nüshada bölüm başlıkları da mevcuttur.

2.1.6. Yapı Kredi Kültür Merkezi Sermet Çifter Ktb. No: 572/2

Baş: 'Âlem ü âdemde bu nakş-ı suver
Perteve-i hurşîd ile nûr-ı kamer

Son: Didi târîh için ihvân-ı safâ
Ne ‘aceb tuhfe-i dil-keş hakka

30b-77a varakta, 21 satır, 210x115 (150x60)mm talik, aharlı sarı kâğıt, sırtı meşin, üstü bej kâğıt kaplı ct.¹³

İncelediğimiz beş nüshadan yalnız B ve T nüshasında bölüm başlıkları mevcuttur. Bölüm başlıkları bu iki nüshadan alınmıştır. B nüshasında bağlaç görevi üstlenen atıf vavı (vu, vü, vü) çoğu zaman gösterilmemiş, yer yer müstensihçe yazım yanlışları yapılmıştır.

E nüshasında bölümlerin sıralaması değişik yapılmıştır. Eksiklikler oldukça fazladır.

Türkçe kelimelerde geçen ç ünsüzünün yazımında dört nüshada da bir birlik yoktur. Bu harf bazan “چ” bazen de “چ” ile gösterilmiştir.

Nüsha karşılaştırması yapılırken başlıklar, B nüshasından alınmıştır. Ç ve Z nüshası diğer nüshalara göre daha okunaklı olmakla beraber Z nüshasında yazım yanlışları fazladır.

Nüsha karşılaştırmamız sonucu ortaya çıkan tenkitli metin 1929 beyitten oluşmaktadır.

2. Eserin Yazılışı

Nâlî Mehmed Efendi, *Tuhfetü'l-Emsâl*'in yazılış nedenini eserin “sebeb-i telif” bölümünde (307-417) şöyle dile getirir.

Bir Kadir gecesi tüm kâinat, Allah'ın feyziyle dolup taşmakta, onun kudretini seyretmektedir. Kâinat böyle bir canlılık yaşarken, Nâlî Efendi gaflet içinde, eli başının altında tembel tembel oturmaktadır. Ahiret fikrinden uzak, dünya işlerini düşünüp gah üzülp gah hırslandığı an içeriye ay gibi parlak bir güzel girer. Dünyada eşi benzeri olmayan bu civanda sanki bütün güzellikler toplanmıştır. Daha önce kendisine şeyhlik yapmış olan bu akıllı şahıs, yetişmesinde büyük emek harcamış, etkili olmadığını görünce uzaklaşmıştır. Şeyh, yaptığı iyiliklerin, verdiği nasihatlerin işe yaramadığını görünce Nâlî'nin yanından ayrılır. Büyük bir üzüntüye kapılan şair, üstadının yanına gelmesiyle tekrar sevince boğulur. Hâlini sorduktan sonra, nasihata başlar. Kendisine, amel etmesini, gaflet uykusunda uyanmasını söyleyen bu zat: “Öldükten sonra adını hatırlatacak bir eserin yok, dünya Allah'ın sanatından ibret alırken, sen gam köşesinde habersiz yatmaktasın, kalk.” der.

Bu bilge kişi, iyi eserin hatırlama sebebi; gaflet ve tembelliğin gönül afeti olduğunu söyler ve şairi şiir yazmaya teşvik eder. Bu sözler üzerine Nâlî, kendisinden yardım ister. Nesirde dahi zorluk çeken birinin, nazımda daha da zorluk çekeceğini söyleyen şaire, bilge kişi:

Tâlîbe ikdâm u cesâret gerek
Sînede tef dilde harâret gerek (379) der.

Şair, şiirin artık saçma sapan şeylerle dolu olduğunu; dinleyenin kulaklarını tırmaladığını söyler. Eski tarzda yazmanın artık değerini kaybettiğini ifade edince, bilge kişi:

¹³ Nedret İşli-Cevdet Serbest (1999). *Sermet Çifter Ktb. Yazmalar Katalogu*. İstanbul. 200.

Vâdi-i inkâra 'azîmet neden
Zann idesin olmaya fehm-ı suhen (395)

diyerek kemal sahibi kimseleri koruyan, fazilet ve adalet timsali, makam sahibi yüce şahıstan (Musâhib Mustafa Paşa) bahseder. Şaire, "hatırlanmak istiyorsan ona candan bağlanarak meclisine katıl" der. Bunun üzerine gönlünde mana denizleri coşmaya başlar. Ardından hemen şair, bunları kâğıda dökmek için kaleme sarılır, kalemle konuşmaya başlar. Bu konuşmalardan sonra şair, kalemi övmeye ve ondan yardım istemeye başlar. Yazacağı eserle eskiye yeni giydirmiş olacağını söyler ve adını şöyle dile getirir:

Tuhfe-i Emsâl ola ser-nâmesi
Aslı kühen tâze ola câmesi (416)

Şair, eserinin tamamlanması için Allah'tan yardım ister. Eserini Musâhib Mustafa Paşa'ya takdim eden şair, hatalarının ve yanlışlarının bağışlanmasını diler. Daha sonra şair dua ile eserin asıl bölümüne geçer.

Eserin 1082 (1671)'de bitirilmiş olduğunu şairin son beyitte düştüğü tarihten anlıyoruz.

Didi târîh için ihvân-ı safâ
Ne 'aceb tuhfe-i dil-keş hakka

3.TUHFETÜ'L-EMSÂL'İN İNCELENMESİ

3.1. Tuhfetü'l-Emsâl'in Muhtevası

3.1.1. Olay Örgüsü

3.1.1.1. Hikâyet-i Mîr ü Muhteşem

Şam şehrinde, Mîr adında güzelliği dillere destan olan güzel mi güzel bir kız vardır. Mîr'in yüzünü sadece gece gündüz hizmetinden ayrılmayan hizmetçisi, dadısı, rakkası, şu'le-bâzi görebilmektedir. Çok kimseler Mîr'e kavuşmak için çile çeker, hazineler sarf eder. Fakat Mîr çekilen çilelere, hazinelere aldırış etmez ve değer vermez.

Mîr'i, delicesine seven zenginliği ile meşhur Muhteşem adında bir karasevdalısı vardır. Muhteşem, bir gece vakti ayrılık acısıyla öylesine yanıp tutuşur ki, onun bu hasret ateşi Mîr'in kalbine de tesir eder. Bir seher vakti güneş gibi ışık saçan Mîr, Muhteşem'in evine gelir. Muhteşem'in evine sanki nurlar saçılır. Bu esnada Muhteşem göğsünü gam sinesine siper etmiş şuursuz ve hareketsizce toprakta yatmaktadır.

Mîr, nazla gülerek Muhteşem'e yaklaşır, ayağını üzerine kor. Muhteşem gözlerini açınca gördüklerine inanamaz, hayal gördüğünü sanır. Dertli âşık, deliler gibi saçmalamaya kendi kendine konuşmaya başlayınca Mîr, bunun aklının başında olmadığı kanaatine varır. Garip aşığın başını alıp dizine koyduktan sonra eteğiyle terlerini siler ve "Ey mübtela uyan artık, gecen sona erdi, başına gün doğdu." der.

Mîr'in nazlı sesini duyan Muhteşem'in kirpikleri yavaşça oynamaya başlar, ardından gözleri açılır. Hayalini değil de yârin kendisini gören zavallı Muhteşem titremeye başlar, cansız varlıklar gibi hareketsiz kalır. Muhteşem'in durumunu gören Mîr, bin nazla bu sessizliğin, kederin sebebini sorar: "Daha önce beni candan isterken şimdi bu halin nedir? "diyerek kaşlarını çatar,

ordan gidip Muhteşem'i yalnız bırakmaya karar verir.

Muhteşem; o gonca dudaklı, gül bedenli sevgilisinin gitmek üzere olduğunu anlayınca aklını başına toplar. Çünkü onu alıkoyacak, ona arz edecek bir isteği yoktur. Derdini söyleyecek sözü bulamayan Mîr, Muhteşem'in ayağına kapanarak yalvarır, gitmemesini ister. Kendisini sevdiğinden dolayı âleme efsane olduğunu, bu hale düştüğünü ifade eder.

Mîr gülererek: "Ey müptela! Geçmişi hatırlama, geçen geçti. Halden anlayanlar bugüne bakarlar, mazi akıllıya üzüntü vermez. Derdin neyse onu söyle." der. Muhteşem de: "Allah ömrünü uzun etsin. Köleler için murat etmek yoktur; ama gönlümde Rabve'ye gitme temennisi yer etmiştir. Rabve, İrem Bağı'nı kıskandıracak derecede güzel. Her tarafı lale ve çimenlerle dolu, sulak bir yer. Eğer mümkünse seninle oraya gidip, birkaç saat eğlenelim." der.

Muhteşem'in bu acayip isteği Mîr'i oldukça şaşırtır. Ya nasip deyip gitmek isteyince Muhteşem, ayağına kapanarak gitmemesini, onsuz yapamayacağını gözyaşları içinde ifade eder. Muhteşem'in elinden kurtulmanın imkânsız olduğunu anlayan Mîr, kendi fikrinde bir kurtuluş çaresi bulur ve Muhteşem'e: "Gezip dolaşmak serserice olmaz. Çok altın ve gümüş gerekir." deyince Muhteşem: "Ey değerli varlık, altın, gümüş ne ki, yollarını altınla donatayım" der.

Muhteşem, Mîr'in adım bastığı her yere "bir eşref altını" atmak için altınlarını sırtlar ve sevgiliyse beraber Rabve'ye doğru yola koyulur. Yolda giderlerken Muhteşem, Mîr'in önüne altın atar, o da yürümeye devam eder. Akşam vakti yaklaşınca Muhteşem'in heybesi boşalır, Mîr de olduğu yerde kalır. Sevgilisinin halini gören Muhteşem şehre varınca sevgilisinin her adımına "on altın" vermeyi teklif eder, ama kabul ettiremez. Yalvarıp yakarmanın işe yaramadığını anlayan Muhteşem, yaşlı gözlerle geriye döner, hazinesine varır. Her yerini altınla doldurduktan sonra sevgilinin bulunduğu yere doğru yola koyulur.

Mîr'in düşünceleri oldukça fazladır. Bunlardan birisi, sihirle Harut'u kuyuya salacak kadar güçlü, bir o kadar da hileci ve acımasızdır. Şeytana benzeyen kısa boylu, çirkin şekilli bu kişinin adı da Çerdûn'dur. Mîr ve Muhteşem'in durumunu tesadüfen öğrenen Çerdûn, Mîr'i ele geçirmek için hazırlık yapar. Hümâ (Mîr) avına çıkmak için bir karga bulur ve köpekler gibi yola koyularak o ceylan gibi güzeli izler. Serserice sağa sola doğru koşuşan Çerdûn, periye benzeyen Mîr'in su kenarında yalnız başına oturduğunu görür. Kara bir bulut gibi Mîr'in yüzüne bakmadan önünden geçer. Güzelliği dillere destan olan Mîr, Çerdûn'un kendisine bakmadan geçip gitmesine şaşar ve oldukça üzülür. Çerdûn'un arkasından birkaç kere seslenir. Cevap alamayınca da, Çerdûn'un peşine takılır ve yanına gelir. Fırsat kollayan Çerdûn: "Aman, kazancımı engelleme, beni yolumdan alıkoyma oyun, eğlence ve gevşeklik kâra zarar verir." der.

Mîr, Çerdûn'a hayli yalvarır. Karganın neyin nesi olduğunu ve koşmasının sebebini öğrenmek ister. Çerdûn da: "İşim karga avlamaktır. Bu kuş, kazanç sebebidir. Akıllıya bir karga da sermayedir." der. Çerdûn'un bu sözleri Mîr'i güldürür ve hayrette bırakır: "Bu kuş elinden kurtulursa karga avcılığını bırak." der. Şeytan fikirli Çerdûn da: "Ey gül bedenli, kuş kuş ile avlanır," der. Mîr daha önce Muhteşem'den aldığı altın ve gümüşleri vererek kargaya müşteri olur. Çerdûn, altın ve gümüşe değer vermediğini onların, açık elde durmadığını söyleyince Mîr: "Muradın neyse söyle, artık bana sıkıntı verme" der. Çerdûn sihir

tuzağını kurup elindeki kargayla hümayı (Mîr) avlar. Mîr'e sahip olup, dileğine erişince bir baykuş gibi Şam'a doğru yönelir.

Altınları alıp dönen Muhteşem geldiğinde her şey çoktan olup bitmiştir. Mîr'in saçı, başı dağınık bir hâldedir, yüzünde de gam izleri vardır. Mîr, olup bitenleri anlattıktan sonra hançeri sinesine saplar ve mecaz meclisine veda eder. Muhteşem de aynı şekilde hançeri kendisine saplar ve Mîr'in üzerine düşer. Türbeleri Rabve'de olan bu iki sevgilinin hikâyeleri meşhurdur.

Temsil

Fazilet tahtının eşsiz sultanı, zekâ denizi İbni Kemâl mecazi aşkla ilgili sırlar verir. Surete ve dış görünüşe yönelenleri üçe ayırır. Bunların ilk ikisinin iyi, üçüncüsünün de lanete uğrayacak kadar kötü olduğunu belirtir.

3.1.1.2.Hikâyet-i Şeyh 'Abdülkâdir-i Geylânî

Irak şehrinde, birbirlerine candan bağlı, sabahtan akşama kadar beraber gezip, eğlenen üç arkadaş vardır. Bir gün, bir tarafında padişah köşkü bulunan işlek bir caddeden geçerken içlerinden birinin gözü bu köşkte bulunan çok güzel bir kıza takılır. Genç, kıızı görür görmez âşık olur; sararır, solar, toprağa yığılıp kalır. Diğer iki arkadaş bu duruma hayret ederler. Arkadaşının birisi, her halde bunu peri vurdu deyip, başını dizine koyar. İki arkadaş bağırıp, gözyaşı dökerken dertli âşık kendine gelir, gözlerinden sular gibi yaşlar akıtır. Arkadaşları kendisinden derdinin sebebini sorduklarında o, yarasının içinde olduğunu bu yaranın da ilacının olmadığını söyler. Garip dostlarının sultanın kızına âşık olup, delilik zincirine bağlandığını anlayan diğer iki arkadaş, öğüt vermeye başlarlar. Verdikleri öğütlerin işe yaramadığını da anlayınca onu derdiyle başbaşa bırakıp ayrılırlar. Yalnız kalan âşık, çaresizlik içinde inler, kendinden geçer. Sabahleyin bunu gören padişahın iki kapıcısı, ağlamasına aldırmadan âşığı yara bere içinde sürükleyip oradan uzaklaştırır.

Düştüğü derdin dermanının olmadığını anlayan âşık, çaresinin ölüm olduğunu düşünür, rastladığı kişilere kendisini öldürmelerini söyler. Bu durumu görenler, deli olduğunu düşünüp âşığın sözlerine kulak asmazlar.

Yine bir seher vakti dolaşıp katlini rica ederken, gayet gösterişli bir delikanlıyla karşılaşır. Delikanlıyı cellât sanan çaresiz âşık, bundan da kendisini öldürmesini isteyince; merak eden heybetli delikanlı âşığa derdini sorar. Macerasını anlatan âşık, derdinin dermanının olmadığını söyler.

Irak'ta civanmertliğiyle tanınan bu genç; Acem'e, Geylân'dan yeni gelmiş Kâdirî adında, dertlere derman bir zattan bahseder. Çaresiz âşık, derdine derman bulmak gayesiyle, şeyhin dergâhına varır. Bu sırada şeyh, yanından hiç ayrılmayan iki hizmetçisiyle beraberdir. Âşık, hürmetle içeri girip şeyhin ayaklarına kapanır, derdini söyleyerek derman ister. Şeyh ondan, korkmadan saraya gitmesini ve sevdiği kıza talip olmasını ister.

Şeyhin nasihatini dinleyen âşık, saraya gelerek vezirin yanına uğrar ve ondan, padişahın kızını ister. Vezir, bu duruma çok sinirlenerek, iki sipahi çağırır ve âşığı sürükletip dışarı attırır. Dertli âşık, gönlü yaralı, gözü yaşlı bir şekilde şeyhin huzuruna varır, olanları anlatır. Şeyh üzülmemesini ve sabretmesini söyleyerek genci tekrar saraya gönderir.

Saraya varıp kıızı isteyen âşık, aynı hakaretlere maruz kalıp geri dönünce, şeyh sıkıntı çekilmeden hiçbir şeye ulaşamayacağını söyleyerek âşığı tekrar saraya gönderir. Talihsiz, bir seher vakti vezirin karşısına çıkıp kızın kendisine nikâh

edilmesini ister. Padişahın kızıp, bu garibi öldürmesinden korkan vezir, aşığı caydırmak için elini koltuğunun altına sokarak eşine az rastlanan bir inci çıkarır ve: “Ey fakir âşık, şahın kızını istiyorsan böyle incilere sahip olman gerekir, “der. Bu sözü duyan âşık gözyaşları içinde gelir, olup biteni şeyhe anlatır. Şeyh ayağa kalkarak üzülmemesini ve kendisini beklemesini söyler.

Asasını eline alan şeyh Abdülkâdir-i Geylânî, Bahreyn sahiline uğrar ve asasını suya vurarak: “Ey denizin sakinleri geliniz!” der. Emri dinleyen deniz canlıları sahili incilerle doldurur. Şeyh, üç tane değerli inciye alır, diğerlerini denize atar. Çok geçmeden âşığın yanına varır ve incileri vererek tekrar saraya gönderir.

Vezirle, aşığın halini bulunduğu yerden görmüş olan padişah, hiddetle veziri yanına çağırır ve olup bitenin anlatılmasını ister. Vezir durumu anlatınca padişah oldukça sinirlenir: “O hayâsız tekrar gelirse, başını gövdesinden ayır!” diye emir verir. Yerine dönen vezir, âşığı orda görünce öldürülmesini emreder. Tam bu esnada âşık incileri çıkarıp sununca vezir, sevinçle incileri alıp padişaha varır. Kızın aşığa verilmesi için padişahı ikna eder.

İki gencin nikâhları kıyılır ve düğün hazırlıkları başlar. Âşık bu kadar tantanayı, debdebeyi bırakıp şeyhin huzuruna gelir. Şeyh, ona: “Gerdek gecesi kıza yaklaşma, o ay yüzlü güzelin yüzünü açma. Ben oraya varıncaya kadar, namazla meşgul ol ve nefesine sahip çık.” der. ‘Âşık, bu sözleri dinleyip yola çıkar, saraya varır. Düğün töreni bitince içeri girer, gördüğü gösteriş karşısında adeta kendinden geçer. Kızın yanına varıp yüzünü açmayı düşünür, sonra şeyhin nasihatini hatırlar ve namaza durur. Kocasının yanına yaklaşmadığını gören kız onun utandığını sanıp kendisine yöneldiği an, şeyh içeriye girer. Dünyanın fani olduğunu, baki âlemi kazanmanın da kişinin elinde olduğunu belirtir.

Âşık: “Ebedi olan güzele bu gece erişeceksem, dünyayı talep etmem” der. Sonra şeyhle beraber dışarı çıkarlar. Nikâhlısı gidince gelin feryat eder, tahtından düşer, hizmetçiler içeriye koşarlar. Durumu öğrenen padişah, damadını aratmaya başlar, bulunmazsa vezirini katledeceğini söyler. Dergâha vardıklarında âşık, sabrının kalmadığını söyler; şeyh de onun Allah’a geceleyin kavuşacağını müjdeler. Şeyh yanındaki iki hizmetçisine “meyyiti yıkamak için hazırlanın, birazdan padişah ve adamları gelecek” der. Hizmetçiler genci yıkarlarken yanlarına sultan ve vezir gelir. Damadını musallada gören padişah üzülünce şeyh kendisine teselli verir, işin aslının da seher vaktine kadar sorulmamasını ister. Kızının da gerçek sevgiliye eriştiğini duyan padişah sarayına doğru yola koyulur. Saraya varınca padişah, kızının da ölmüş olduğunu görür. Herkes ağlamaya başlar. Seher vakti iki sevgili musallaya getirilir. Durumu öğrenen herkes toplanır, şeyhin imamlığında namaz kılınır; defin işleminden sonra topluluk dağılır. Bu kıssadan sonra Abdülkâdir-i Geylânî’nin “gavsiyeti” ortaya çıkar ve şöhreti her taraf yayılır.

Temsil

Kays gerçek sevgiliyi çölde bulduğundan Leylâ’ya bakmaya utanır. Bu hale şaşırان Leylâ, Mecnûn’a bunun sebebini sorar. Kays’da: “Yüzünü isteyene göster. Bir gönül, sadece bir tuzağa yakalanır. Bir gönlü, temiz bir aşk imar ederse ona başka aşklar karışamaz. Müminlerin sadece bir kiblesi vardır. Dünyada Yusuf’a Züleyhâ, Mecnun’a da Leylâ gerek.” der.

Leylâ Mecnûn’a yönelerek “Leylâ benim” der. Mecnûn, Leylâ’nın yüzüne bakar asıl aradığını bulamayınca da “ah” çeker, ağlayarak oradan uzaklaşır; Leylâ da

hayretinden olduğu yerde kalır.

3.1.1.3.Hikâyet-i İskender-i Zü'lkarneyn

Hazret-i İskender bir gün bilge adamlarına: “Ey ilim dünyasının yıldızları, demiri hikmetle yumuşattınız. Sizler, hüner denizinde inci gibisiniz. Bunun için kalbimi de kötü düşüncelerden temizleyiniz!” der ve kalbe bazen mutluluğun, bazen de kederin yerleşmesinin sebebini sorar. Bilgeler: “Ey süreyya makamlı şah, Allah insanın bedenini dört unsurla şekillendirmiştir. İyi veya kötü her şeyin sebebi de dört unsurdur.” derler. Daha sonra kimisi tıptan, kimisi de hikmetten delil getirir.

Âlimlerden birisi İskender’e, bunun kıyasla anlaşılmayacağını söyler: “Bunu ancak ilmiyle amel eden, kâmil bir mürşit hâledebilir. İçi ve dışı nurla dolu olmayan kimsenin anlattığı da kuru bir sözden ibarettir.” der. İskender bunun üzerine, şu anda böyle birinin olup olmadığını sorunca âlimler, daha önce bahsi geçen yüce zatın menkıbelerini anlatırlar. İskender bunu duyunca bir elçi göndererek hikmet sahibi şahsın gelmesini rica eder.

Elçi hediyeler eşliğinde, bir seher vakti hikmet sahibi zatın kapısına varır ve o öğülen kişinin kuru toprakta oturduğunu görür, hayret eder. Elçi de, bu bilge kişinin giyimine, kuşamına bakar ve aldanır, “Sana müjdeler olsun, İskender armağanlarla beni sana gönderdi.” deyip hediyeleri ve mektubu verir. Hediyeler aldırmayan bilge mektubu okur ve: “İskender’e selam söyle, olmayacak ricada bulunmuş. Ben yokluk kapısına değil, ebedi kapıya yönelmişim. Ferman beni ilgilendirmez.” der.

Elçi bu haberi ulaştırınca İskender gayet üzülür, uzun müddet düşünür. Sonunda bilgenin yanına giderek işin aslını öğrenmeye karar verir, hazırlıklarını yapar ve askerleriyle yola çıkar. Bilgenin bulunduğu şehre varınca çadırlar hazırlanır. Halk büyük bir sevinç içinde padişahın gelişini kutlar. İskender de bunlara çok ihsan eder.

Şehirde bulunan bütün halk geldiği halde, bilge görünmez. Şehir halkının ziyareti bittikten sonra İskender, bir seher vakti bilgenin dergâhına uğrar. Fazilet ve hüner sahibi bu yüce kişinin harap ve gösterişsiz bir evde oturduğunu görür. İskender, hürmetle içeri girip selam verir, bilge eğilmeden gayet tabii bir halde selamı alır. İskender’in bu duruma üzüldüğünü gören bilge: “Sıkıntı çekip yanıma gelmenizin sebebi nedir, eğer amacınız beni görmekse üzüntünüzün sebebi nedir?” der. İskender, Allah’ın kendisini bu asra hükümdar eylediğini, bu yüzden kendisine uyulması gerektiğini söyler.” Biz mektupla gelmeni rica ettik, sen dinlemedin. Biz de ilmene hürmet ederek ta buralara kadar geldik, ama bize hoş geldin bile demedin, karşımızda eğilmedin. Büyükler, sultanları böyle karşılamaz.” der.

Bilge, İskender’in sözlerini dinledikten sonra: “Gece ve gündüz kapımın kölesi olan iki kişi vardı. Bunlar başkaldırmıştı fakat aklın eli bunları bastırınca “fısktan ve heva”dan beri oldular. Ben bu iki kulun adını bir kez olsun anmadım. Kölelerimin birisinin adı şehvet, diğerinki hırstır. İşte sen, benim bu iki kuluma kölesin, ikisinin de ayaklarına düşmüşsün, kendi kölesine değer vermeyen, kölesinin kölesine hiç değer vermez. Mülkünün ebedî olmasını isteyen, yalnızca Allah’a karşı kıyam, rükû ve secde eder, köleye karşı kıyam edilmez.” der. Bu sözler, İskender’in sinesine ok gibi tesir eder, bilgenin irfan denizi, kendisinin de damla olduğunu anlar, özür diler. İskender, aklına takılan soruları sormak isterken bilge keramet gösterir. Kalbe bazen sevincin, bazen de kederin

yerleşmesinin sebebinin “hırs ve şehvet” olduğunu, bunların başta hurma ve süt gibi lezzet verdiğini, sonradan sarımsak gibi olduğunu söyler. İskender’in nefsinin esiri olmamasını ve vesveseden uzak durmasını öğütler, son pişmanlığın fayda vermeyeceğini söyler. İskender, bu nasihatları dinleyip, hissesini aldıktan sonra geriye döner.

Temsil

Fakirin biri kendisine misafir olan biri tarafından bir hazineye götürülür. Kendisine “Hazinenin üzerinde çok çekici bir kız vardır. İçeriye girdiğimizde bunun sözlerine kulak asma, yoksa helak olursun.” deyip dualar okumaya başlayınca kapı açılır. İçeriye girdiklerinde her tarafın inci ve elmasla dolu olduğunu görürler. Bu esnada, tahtta yatmış olan kızın cazibesine kapılan fakir kişi, kıza yaklaşır, korkunç bir ateşle yok olur. Sabr eden, istediğine erişir; acele eden helak olur.

3.1.1.4. Hikâyet-i Sultân Selîm Hân

Mısır, Şâm, Rûm ve Acem fatihi eşsiz sultan, Selim Han’ın işi gücü savaşmaktı. Ara sıra satranç ve tavla da oynayan sultan, bu oyunlarda da rakipsizdi. Bu yiğit aslan, “at” sürdüğü zaman Kızılbaş şahını “mât” ederdi. Bundan dolayı da gurura kapıldı, yenilmez olduğunu sandı.

O sıralar Acem şahının dünyada eşi benzeri olmayan, eğitilmiş bir maymunu vardı. Satrançta son derece usta olan bu maymuna, sultanlara hürmet etme ve edep yollarının tümü öğretilmişti.

İran şahı, intikam almak için, çok değerli bir satranç takımını ve maymunu çeşitli hediyelerle beraber Sultan Selim’e gönderir. Elçi uzun ve yorucu bir yolculuktan sonra saraya varır. Durum padişaha bildirilince padişah: “Şeytan yine hileye başladı.” der.

Elçi dinlendikten sonra sultanın huzuruna çıkar; saygı ve selamlarını sunduktan sonra, mektubu vezire verir. Bu sırada maymun, tıpkı bir insan gibi gelip yeri öper, saygı gösterir. Maymunun bu davranışları hem padişahı hem de oradakileri güldürür.

Elçi bu durum üzerine hemen maymunun özelliklerini sayar, satranç ve tavladaki yenilmezliğini dile getirir. Bunların doğru olmadığını sanan padişah kaşlarını çatınca maymun hemen satranç kesesini boşaltır, oyun taşlarını dizer, sultanı beklemeye başlar. Sultan Selim hayret ve şaşkınlık içinde oyuna başlar.

Sultan, oyunu başlatınca şahlar karşı karşıya gelir, adeta savaş başlar. Sanki sultanın askerinin hareketi ile karşı tarafın süvari ve piyadesi de harekete geçer. İki taraf birbirine girer, oyun alanı kızışır.

Maymun ile erkek aslan (Yavuz) bir iki saat savaşır. Sultan, askerinin tamamen galip olacağı an gurur ve kibire kapılır; ama maymun telaşlanmaz.

Gurur camı ile mest olanın kadehi kırılır, kaba kuvvete güvenen mağlup olur. Akıllı olan, büyüklüğü bırakmalıdır. Çünkü felek deren hokkabaz, ankalrı sineğe yenik düşürür.

Sultan Selim, bir daha hücum etse maymunu mat edecektir; fakat hamle sırası maymundadır. Maymun da hilesini en sona sakladığı için mansube (açmaz) ile şahı mat eder. Sultan oldukça üzülür, tekrar taşlarını dizer.

Oyun alanında yeniden gerginlik başlar, iki hasım da son derece dikkatle oynar. Kızgınlıktan sultanın gözleri kararır, bunu hisseden maymun tekrar hile ile fırsatını bulup şahı “mat” eder. Sultan Selim utancından kızarır, terler; “şahı”

maymunun kafasına fırlatır. Maymunun kafasından kanlar akmaya başlar. Sultan vezire maymunun öldürülmesini emreder.

Akıllı vezir, bir gün sultan bu macerayı hatırlayıp, kendisinden tekrar böyle bir hayvan ister diye, maymunu eve götürüp yarasını tımar eder. Bu durumdan kimsenin haberi olmaz. Çünkü arif olan kimse işini sonunu düşünüp ani kararlar vermez. Sağ olanı öldürmek kolaydır, ama ölüyü kimse diriltemez. Sabır ile kan misk, diken gül olur; kamış şeker, koruk da şarap olur.

O sıralar şehre tavla ve satrançta oldukça maharetli bir genç gelir. Dünyayı dolaşp, herkesi yendiğini, çeşitli hediyeler kazandığını söyleyen bu usta oyuncu, kendisine güveneni oyuna çağırır. Kendisiyle karşılaşan herkesi mat edince kibirli kibirli şehirde dolaşmaya başlar. Gurur şarabıyla sarhoş olan bu kişi, Leclâc'ı dünya denen hokkabazın yendiğini unuttur.

Padişah da, bu gencin adım duyar ve saraya çağırır, müsabaka başlar. İlk başlarda sultan, gevşek davranır, daha sonra hünerini gösterir ve genci mat eder. Kendisine çok güvenmiş olan genç sultandan aman diler.

Genci yenen sultanın aklına daha önce mağlup olduğu maymun gelir. Veziri çağırır: “Sen maymunu öldürmekle hata ettin. O zamanlar gönlümde çeşitli sıkıntılar olduğundan maymuna yenildim. Artık olan oldu. Ama gönlümdeki şüphe ve sıkıntının gitmesi için başka bir maymun bulman gerekir.” der. Vezir de böyle bir maymunun artık bulunamayacağını söyler. Padişah ısrar edince, kendisine mühlet verilen vezir evine gelir. Maymunu, panterlerin bile kıskanacağı renklere büründürür, kürkünü cila ile parlatır, kuyruk ve başını da kırmızıya boyar.

Vezir bir gün, bol paralar vadedince aynı maymuna benzer bir maymunun getirildiğini padişaha müjdeler. Padişah isteği üzerine, maymun getirilir. İçeri giren maymun yüzünü yerlere sürer, kendi dilince dua eder. Sultan, maymunun hareketlerinden şüphelenir, fakat derisinin nakış ve cilası bu şüpheyi ortadan kaldırır.

Sultan Selim ferman eder tavla getirilir. Oyun başlayınca sultan, Rüstem gibi korkusuzca ve kendisinden emin bir şekilde hareket eder. Oyunun sonuna doğru padişah yenecek gibidir. Ancak maymun, şaha hücum etmek için bir atını saklamıştır. Ferzi (vezir) verip at atsa şahı mat edecektir. O anda aklına daha önce başının yaralandığı gelince orda duran gümüş bir tası alıp kafasına geçirir. Ardından ustalıkla ferzi (vezir) verip, at atarak şahı “mat” eder.

Sultan Selim yenilgiden sonra olanları öğrenince yaşlı gözlerle vezire bakar, daha sonra vezirin yaptıklarını beğenir, görünürde de olsa maymuna şefkat gösterir.

Sultan aslan iken, maymuna mağlup olur. Büyüklük taslayanın sonu baş aşağı düşmek, gururlanmanın sonu mahcup olmaktır.

Temsil

Hz. Süleymân'ın, bütün erkânını üzerinde taşıyabilecek, çok kıymetli bir halısı vardır. Bir gün havada gezerlerken sahip olduğu nimetlerden dolayı kalbine dünya sevgisi gelir. Ardından hemen ters esen bir rüzgâr, tahtlarının bir tarafını yere doğru eğerek pek çok cin ve insanı yere düşürerek helak eder.

3.1.1.5. Hikâyet-i Şeyh-i Mukallid

Vaktiyle nefsinin esiri olmuş, işsiz güçsüz bir fakir, gam şehrinin sultanı gibi, mutluluk ve zenginlik hayalleri kurarak yaşamaktadır. Fakirlik hançeriyle yaralı bu talihsiz kişi, başıboş durmakla işlerin yürümeyeceğini anlayınca çeşitli çareler düşünür, sonunda hileyle ve büyüyle para kazanmaya karar verir. Bulunduğu yerde tanındığı için, iş yapamayacağımlar, başka bir diyara gitmek için hazırlanır. Serserice çıkıp giderken yolda kendisine benzeyen fakir kılıklı iki kişiye rastlar. Bu iki gencin de kendisi gibi geçim sıkıntısından dolayı yollara düştüğünü öğrenince, onlara yoldaş olur. Yolda giderlerken ne yapacaklarını tartışır. Her birisi ayrı bir görüş ileri sürünce, ayrılığa düşmemek için içlerinden birini başkan seçerler. Daha sonra bir hilede birleşip yola koyulurlar.

Reşîd diyarı görünmeye başlayınca birisi şeyh, diğer iki kişi de mürit edasına bürünür. Şeyhin elinde asa, müritlerinin elinde de ibrik ve hasır vardır. Yoksulluk içinde şehre varılınca selam verilir, halk şeyhi cihanın kutbu sanıp hürmet gösterir, evine davet eder.

Şeyh kendilerine cevap vermeyince Reşîdliler, müritlere yönelip: “Bize eziyet vermeyin, bu yüce insanı bırakıp nereye gidelim” deyince riyacı müritlerden biri: “Ey Reşîd halkı, talihiniz yaver gitti. Hazret-i şeyhin ayağı size Allah’ın rahmetidir. Şeyhin misafir olmamasına üzülme, Allah’ın izni olsaydı misafiriniz olurdu. Şeyhin başka bir diyara gitmesini istemiyorsanız ona sıkıntı verip, eziyet çektirmeyin” der. Reşîd halkı mecburen, bu yüce zatı kaybetmektense geri çekilmeyi yeğlerler.

Şehrin surlarının dışındaki, bakımsız ve sahipsiz bir tekkeyi kendilerine meclis edinen şeyh ve müritleri birkaç gün dışarı çıkmazlar. Hileleri anlaşılmasın diye halktan bir şey istemeye gitmez, açlığa sabrederler. Sabırlarının sonunda sıkıntılarının geçeceğine, mutluluğa ulaşacaklarına inanırlar.

Taklitçi şeyh, halkı kandırmak için riyazete başlar; namaz kılar. Cüneyd ve Bayezid gibi meşhur olan şeyhin elini ayağını öpmek için uzun kuyruklar oluşur. Riya ve hile tuzağını kuran şeyh, ziyaretçilerini soymaya başlar. Halkın yükte hafif, pahada ağır nesi varsa alır, değersiz şeyleri reddeder. Böylece tekkesi kıymetli mal ve mülkle dolar. Şeyh ve müritleri, gündüzlerini ibadetle, gecelerini de eğlenceyle geçirerek halkı avlamaya devam ederler.

Bir gece vakti münafıklık yolunun reisi olan şeyh; “Hilemiz anlaşılmasın buradan uzaklaşalım” der. Üç arkadaş anlaşarak, Sa’îd şehrine doğru çıkarlar. Sa’îd halkı, bu haberi duyunca yollara düşer, şeyhi karşılarlar ve sevinç içinde: “Allah’ın katından hidayet nuru doğdu; Sa’îd, onun gelişiyile mutluluğa boğuldu” derler.

Heybetle şehre giren şeyh, halkın isteğine karşılık vermez; yine şehrin dışındaki gösterişsiz bir yere yerleşirler. Buranın halkını da kandırıp istediklerine erişince, bir zaman sonra Kahire’ye doğru yönelirler.

Nil nehrinin sahilinden geçerek Kâhire’ye varırlar. Büyük bir sevgi gösterisiyle karşılaşan üç arkadaş, şehrin dışında Karâfe denen bir yere yerleşirler. Şeyh kalabalıkla baş edemeyince onlara cuma gününü ayırır. Halkı kendisine köle edecek kadar bağlar ve mallarını ellerinden alır.

O sıralar Kıbrıs sahilinden gelen kırk keşiş Hıristiyanlığı yaymaya, Müslümanlar arasına fitne sokmaya başlar. Dönemin Mısır sultanı kırk keşişi ve büyük âlimleri meseleyi halletmek için saraya çağırır.

Mısırlı âlimler, İncil ve Zebur’un Kur’an’la yasaklandığını söylerler. Keşişler bunu inkâr edince büyük bir âlim onlara kesin deliller gösterir ve susturur.

Sultan bunlara başka bir meselelerinin kalıp kalmadığını sorunca onlar: “Soyut kavramlarla, fasih kelamla iş bitseydi, Hz. Mesih ölüleri diriltmezdi. Peygamberler ölünce ümmetlerine kerameti miras bırakırlar. Biz kuşlar gibi uçabiliriz, sizde bunu başarabilen varsa gelsin” derler. Âlimler: “Uçmak ya riyazetle, ya da kerametle olur. Riyazet haram kılınmıştır, keramet sahibi de aramızda yok” derler.

Padişah sinirlenip çıkar yol ararken âlimlerin aklına Sa’id’e yeni varan “büyük zat” gelir. Durum sultana iletilir ve sultan, şeyhi rica eder. Şeyh davete icabet gerekir, deyip saraya varır, hürmet görür. Mesele anlatılınca da başını kaplumbağa gibi hırkasına çekip bir kurtuluş yolu arar sonunda şu hileyi bulur: “Evliyanın uçması “rütbe-i ûlâda” gerçekleşir. Yüksek derecelere çıkmış birisinin ilk dereceye inmesi için “kırk gün” gerekir.” deyip müsaade ister.

Telaşla eve gelen mukallit şeyh durumu anlatıp, çıkar yol ister. Sonunda da değerli eşyaları alarak kaçmaya karar verirler. Dikkat çekmemek için kaçış işlemi son geceye bırakılır.

Son gece tam çıkacaklarken içeriye dünya güzeli bir genç girer, Şeyhten medet ister. Şeyh, onunla uğraşırken seher vakti yaklaşır. Genç, şeyhin telaşını öğrenince sebebini sorar ve macerayı öğrenip, nasihat ederken sultanın adamları kendilerini götürmek için gelirler. Yakışıklı genç de şeyhin esasını alıp bunlarla beraber yola koyulur.

Gösteri için son derece güzel bir meydan hazırlanmıştır. Sultan ve halk dört gözle şeyhi bekler. Şeyh alana yaklaşınca delikanlı, şeyhe: “Attan inip tevazu göster ki, Allah yüzünü kara çıkarmasın.” der. Şeyh denilene uyar, halk da kendisine saygıda bulunur. Şeyh, tahtına oturunca güzel delikanlı, şeyhin ayakkabılarını alıp koltuğunun altına koyar.

Şeyh de gelince gösteri başlar. Keşişlerden biri ellerini birbirine vurarak duman gibi göğe doğru yükselince; diğerleri de, karga gibi peşinden yükselir. Kara bir bulut gibi havada durunca içlerinden birisi: “Ey Kâhireliler, mesele açıklığa kavuştu; başka bir mesele varsa söyleyin”, der. Sultan ve halk üzülünce can korkusuyla şeyh de yanındaki gence: “Ey dinin kutbu, ferman senindir” der.

Delikanlı, şeyhin ayakkabılarını koynundan çıkarıp havaya fırlatır. Bir çift şahini andıran ayakkabılar, keşişlerin üzerine yükselip yıldırım gibi enselerinden vurup düşürdüktan sonra tekrar gencin eline gelir.

Şeyh olanların etkisiyle kendinden geçer. Halk büyük bir sevinçle kendisine hürmet ettikten sonra şeyh tekkesine getirilir. Yardımcı genç, şeyhe: “Allah’tan utanmayıp hile ve riya ile halkı kandırdın, kutbun adını kullandın. Senin yardım görmenin sebebi de bizi taklit etmendir. Zamanın kutbu bu yüzden beni gönderdi. İslamiyet’e de şüphe bulaşmadı.” der.

Sırf uluları taklit ettiğinden dolayı mukallit şeyh, mukaddes feyizden nasibini alır; kalbi, Allah’ın isimlerinin cilasıyla temizlenir. Himmetle “ser-i erbain” (kırkların başı) olur.

Temsil

Firavun’un, Hz. Musa’yı taklit ederek kendisini eğlendiren bir soytarısı vardır. Hz. Musa’nın da Firavun’u taklit eden, onun kötü hâllerini ve sıfatını Hz. Musa’ya ileten Kıpti bir soytarısı vardır. Hz. Musa’yı taklit eden kişi cennete; diğeri de cehenneme girer. Züht sahibi olmayanlar ve dini bağı güçlü olmayanlar büyükleri taklit ederek kurtuluşa erebilir.

3.2.TUH FETÜ'L-EMSÂL'İN DIŞ YAPISI

Tuhfetü'l-Emsâl mesnevi biçiminde yazılmış, beş ayrı hikâyeden oluşan, ahlaki terbiye amacı güden didaktik bir eserdir. Eseri şu şekilde tasnif edebiliriz:

A. Giriş Bölümü

1. **Besmele:** 12 beyitten oluşan bu bölümde besmele ilk beyti oluşturmuştur. Şair bu kısımda besmelenin erdeminden, besmeledeki her harfin neye delalet ettiğinden bahsetmiştir.
2. **Tevhid:** 54 beyitten oluşan bu bölümde Allah'ın isimlerinden ve kâinattaki tecellisinden, Allah'ın her şeyi yoktan yaratmasından, evrendeki düzenden bahsedilmiştir.
3. **Münâcât:** Her hikâyeden sonra da yer alan bu kısımda şair, insanın güçsüzlüğünden, her an Allah'a muhtaç olmasından bahsetmiştir. Ardından da günahlarını söyleyip bağışlanma dilemiştir.
4. **Na't:** 39 beyitlik bu bölümde Hz. Muhammed'in üstünlüklerinden, son peygamber oluşundan ve mucizelerinden bahsedilmiştir. Ardından 22 beyitlik bir bölümle de peygamberden şefaât talep edilmiştir.
5. **Mi'rac:** Mîraç konusu üzerinde durulmamıştır.
6. **Mu'cizât:** Na't kısmında ele alınmıştır.
7. **Medh-i Çâr-yâr:** Hz. Ebu Bekir'in isminin başlık olarak geçmediği bu bölümde dört halifenin üstün özellikleri anlatıldıktan sonra şefaatleri istenmiştir.
Şair, dört halifeden sonra Hz. Hasan ve Hüseyin'e ve mezhep imamlarına da başlık olarak yer vermiştir. Hz. Hasan ve Hüseyin'in ve mezhep imamların üstün nitelikleri anlatıldıktan sonra onlardan manevi yardım istenmiştir.
8. **Padişah İçin Övgü:** Şâir bu bölümde hükümdara (IV. Mehmed 1648–1687) bağlılığını dile getirmiştir. Padişahın kahramanlığından, adaletinden, kereminden bahsetmiş, sonra padişahın ömrüne ve devletine dua ile bu bölümü bitirmiştir.
9. **Devlet Büyüğü İçin Övgü:** Vezir Fâzıl Ahmed Paşa'nın mevkii, adaleti, ilmi, cömertliği dile getirilmiş, ardından dua edilmiştir.

10. Sebeb-i Te'lif: Bu başlık altında şair, kendisini bu eseri yazmaya yönelten sebepleri vermiştir. Şair kendi âlemine dalmışken üstadının yanına gelip kendisini uyarması ve böyle bir eser yazmasını istemesi üzerine harekete geçip *Tuhfetü'l-Emsâl*'i yazdığını belirtmiştir. Daha sonra şair, kaleme yalvarıp yakardıktan sonra eserinin hayırla bitmesi için dua ederek bu bölümü bitirmiştir.

Sebeb-i te'lif bölümünden sonra şair, eserini takdim ettiği Musâhib Mustafa Paşa'ya 54 beyitle yer vermiştir. Mustafa Paşa'nın büyüklük ve faziletinden bahseden şair, eserinin kabulünü rica ettikten sonra dua ederek asıl konuya geçmiştir.

B. Konunun İşlendiği Bölüm

Eserde bağımsız 5 hikâye ve hikâyelerden sonra yer alan 5 temsil ve münâcât vardır. Şair, anlattığı kıssalardan hisse alınması için temsiller verir, ardından Allah'a yalvarır.

C. Bitiş Bölümü

Hatime-i Kitâb başlıklı bu bölüm 23 beyitten oluşmaktadır. Şair, eserini yazmayı nasip ettiği için Allah'a hamd u sena ettikten sonra eseriyle ve şairliğiyle övünmüştür. Hatalarının affını diledikten sonra son eserin bitiş tarihini ebced hesabıyla vermiştir.

4. TUHFETÜ'L-EMSÂL'İN KARŞILAŞTIRMALI METNİ

4.1. Metnin Kuruluşuyla İlgili Açıklamalar

a. *Tuhfetü'l-Emsâl*'in çevriyazısı yapılırken herhangi bir nüsha esas alınmamıştır. Dört nüshada eksik veya farklı olan yerler, bütün nüsha farkları, dipnotlarda verilmiştir.

b. Beyitler 1,2,3,.. diye işaretlenmiştir. Dipnotlarda beytin 1. mısra'ı için a; 2. mısra'ı için de b harfi kullanılmıştır.

c. Farklar, dipnotlarda gösterilirken beytin bir mısra'ı içindeki farkları göstermek için / işareti, iki mısra arasındaki farklar da // işaretiyle gösterilmiştir.

ç. Okunuşunda şüphe edilen yerlerdeki sözlerin yanına soru (?) işareti konulmuştur.

d. Vezin gereği zihaf yapılması gereken yerlerde uzatmalar gösterilmemiştir.

e. Vezin gereği ünlü düşmesi olan yerlerde kesme işareti (ˆ) kullanılmıştır. Msl. n'ola.

f. Beyitlerin sol tarafında bulunan numaralar, nüsha karşılaştırması sonucu ortaya çıkan beyit numaralarıdır.

g. Nüshaların sayfaları a,b diye numaralandırılmış olup beyitlerin sol tarafında nüsha sayfaları belirtilmiştir. Msl. Zlb.

h. Nüshalar buldukları bölümlerin isimlerinin baş harfleriyle numaralandırılmıştır: Z (Zühdü Bey Bölümü) B (Bağdatlı Vehbi Bölümü) Ç (Çelebi Abdulah Bölümü) E (Esad Efendi Bölümü), T (Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Nüshası)

4.2. Metnin Bölüm Başlıkları

1. Besmele: 12 beyit (1–12)¹
2. Der-Tevhîd-i Bârî 'Azze İsmihu: 54 beyit (13–66)
3. 'Arz-ı Niyâz be-Dergâh-ı Hudâ-yı bî-Enbâz: 47 beyit (67–113).
4. Na't-ı Resûl-ı Ekrem Salla'llâhu Ta'âlâ 'Aleyhi ve Sellem: 39 beyit (114–152).
5. Taleb-i Şefâ'at ez-Hâk-i Pây-ı Şefî'i Ümem: 22 beyit (153–174)
6. Menkabet-i Çâr-Yâr-ı Güzîn Rıdvânü'llâhi Ta'âlâ 'Aleyhim Ecma'în: 13 beyit (175–187)²
7. Der-Menkabet-i Hazret-i 'Ömer İbnü'l-Hattâb: 7 beyit (188–194).
8. Der-Menkabet-i Hazret-i 'Osmân İbni 'Affân (r.a) 7 beyit (195–201).
9. Der-Menkabet-i Hazret-i 'Aliyyü'l-Murtezâ Kerrema'llâhu Vechehu: 7 beyit (202–208)
10. Der-Menkabet-i Hazret-i İmameyn Hasan ü Hüseyin Radıya'llâhu 'Anhâ: 20 beyit (209–228)
11. Der-Menkabet-i İmâm-ı Mezâhib Ebî Hanîffe: 9 beyit (229–237)
12. Der-Menkabet-i İmâm-ı Mezâhib Şafi'î: 5 beyit (238–242)

¹ Besmele başlık olarak yer almamış, ilk mısra Bi'smi'llâhir-rahmâni 'r-rahîm şeklinde verilmiştir.

² Hz. Ebubekir'e başlık olarak yer verilmemiştir. 180–187. beyitler arasında anlatılmıştır.

13. Der-Menkabet-ı İmâm-ı Mezâhib Mâlikî 5 beyit (243–247)
14. Der-Menkabet-ı İmâm-ı Mezâhib Hanbelî: 5 beyit (248–252)
15. Der-Menkabet-i Pâdşâhi Halleda'llâhu Mülkehu: 25 beyit (253–277)
16. Der-Sitâyiş-i Vezîr-i A'zâm Destûr-ı Ekrem Hazret-i Fâzıl Ahmed Paşa Bi'smillâhi Yurîdu ve mâ-Yeşâ: 29 beyit (278–306)
17. Sebeb-i Telîf: 111 beyit (307–417)
18. Der-Sitâyiş-i Musâhib Şehen-şâh-ı Vâlâ Hazret-i Mustafâ Paşa: 54 beyit (418-471)
19. Hikâyet-i Mîr ü Muhteşem: 185 beyit (472–656)
20. Temsîl: 26 beyit (657–682).
21. Mûnâcât: 23 beyit (683–705)
22. Hikâyet-i Şeyh 'Abdul-kâdir-i Geylânî: 276 beyit (706–981)
23. Temsîl: 21 beyit (982–1002)
24. Mûnâcât: 29 beyit (1003–1031)
25. Hikâyet-i İskender-i zü'l-Karneyn: 132 beyit (1032–1163)
26. Temsîl: 41 beyit (1164–1204)
27. Mûnâcât: 18 beyit (1205–1222)
28. Hikâyet-i Sultân Selîm Han 'Aleyhi'r-rahmeti ve'l-Gufrân: 191 beyit (1223–1413)
29. Temsîl: 44 beyit (1414–1457)
30. Mûnâcât: 37 beyit (1458–1494)
31. Hikâyet-i Şeyh-i Mukallid: 389 beyit (1495–1853)
32. Temsîl: 32 beyit (1854–1885)
33. Mûnâcât: 21 beyit (1886–1906)
34. Hâtîme-i Kitâb: 23 beyit (1907–1929)

SONUÇ

Nâlî Mehmed Efendi, Türk Edebiyatının bir durgunluk içinde bulunduğu 17. yüzyılın ikinci yarısında yetişmiş fakat pek fazla tanınmamış bir şairdir. Hayatına ve şahsiyetine ait bilgiler Safayî, Belğ Tezkirelerine, Sicill-i Osmânî ve Osmanlı Müellifleri'ne dayanarak ortaya çıkarılmıştır.

Mesnevi nazım şekliyle yazılmış olan Tuhfetü'l-Emsal'de şâir, anlattığı hikâyelerin sonundaki temsillerle okuyucusunu uyarmak ve ona doğruyu göstermek amacındadır. Beş müstakil hikâyeden oluşan eserde anlatılanlar bir orijinallik göstermez. Fakat eserin dili ve üslubu orijinaldir. Tuhfetü'l-Emsâl didaktik bir eser olduğundan dini ve ahlaki düşünceler ağırlıktadır. Bu tür düşünceler, soyut olarak değil konu içinde yeri geldikçe bir ibret dersi niteliğinde somutlaştırılmıştır.

BİBLİYOGRAFYA

- Abdülkadiroğlu, Abdulkerim (hızl.) (1995). *Beliğ. Nuhbetü'l-Âsar li-Zeyli Zübdeti'l-Eş'âr*. Gazi Üniversitesi. Ankara.
- Çaldak, Süleyman (2010). *Nâlî Dîvânı*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Devellioğlu, Ferit (1993). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*. Ankara: Aydın Yayınları.
- Dilçin, Cem (1995). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*. Ankara: AKDITYK Yayınları.
- (1983). *Tarama Sözlüğü*. Ankara: TDKYayınları.
- (1991). *Mesud bin Ahmed, Süheyl ü Nevbahar*. Ankara: AKDITYK Yayınları.
- Diriöz, Meserret (1994). *Nâbî Divanı*. İstanbul: Fey Yayınları.
- İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Katalogu (1967). C. III. İstanbul: MEB Yayınları.
- Karatay, Fehmi Edhem (1961). *Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Katalogu*. C. 2. İstanbul.
- Kocatürk, Vasfi Mahir (1970). *Türk Edebiyatı Tarihi*. Ankara.
- Levend, Ağâh Sırrı (1981). *Divân Edebiyatı-Kelimeler ve Remizler-Mazmunlar ve Mefhumlar*. İstanbul.
- (1973). *Türk Edebiyatı Tarihi*. Ankara: TTK Basımevi.
- Mehmed Tahir (Bursalı) (1972). *Osmanlı Müellifleri*. Hızl. A. Fikri Yavuz. İstanbul: Meral Yayıncılık.
- Mehmed Süreyya (1996). *Sicill-i Osmani*. C. 4. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Mengi, Mine (1994). *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Nedret İşli-Cevdet Serbest (1999). *Sermet Çifter Kütüphanesi Yazmalar Katalogu*. İstanbul: Yapı Kredi Kültür Merkezi.
- Onay, Ahmet Talat (1992). *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar*. Ankara: TDV Yayınları.
- Pala, İskender (1990). *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Redhouse, Sir James (1992). *Turkish and English Lexicon*. İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Safayi. *Tezkiretü'ş-şu'arâ*. Süleymâniye Kütüphanesi. No: 2549.
- Soysal, M.Orhan (1998). *Edebi Sanatlar ve Tanınması*. İstanbul: MEB Yayınları.
- Şemseddin Sami (1995). *Kâmûs-ı Turki*. İstanbul: Çağrı Yayınları.

Şeyhî Mehmed Efendi. *Vakayı 'l-Fuzalâ*. C. 1. Bayezid Kütüphanesi. No:2361.

Şükun, Ziya (1996). *Farsça-Türkçe Lügat*. İstanbul: MEB Yayınları.

Türk Dili Türk Şiiri Özel Sayısı II (Divan Şiiri) (1986). Ankara: TDK Yayınları.

Yılmaz, Mehmet (1992). *Edebiyatımızda İslâmi Kaynaklı Sözler*. İstanbul: Enderun
Kitabevi.

TUHFETÜ'L-EMSÂL *

B/E/Z 1	Bi'smi'llâhi'r- rahmâni'r- rahîm
T lb	Kible-nümâ-yı der-i zât-ı kadîm
2	Besmelenüñ bâsı eger feth-i bâb İtmese feth olmaz idi dört kitâb
3	Olmasa memdûd eger meyl-i sîn Bulmaz idi kibleyi ehl-i yakîn
4	Mîmi ise mâye-i fülk-i cihân Bâ'is-i âsâyiş-i kevn ü mekân
5	Şübhesiz oldı elifi ism-i zât Hâme-i nakkâş-ı nukûş-ı hayât
6	Lâmı nihâl-ı çemen-i lâ-yezâl Hâsı gül-i gülbün-i bâğ-ı visâl
7	Râsı hilâl-ı felek-i kibriyâ Tâc-ı hayât oldı ser-i kevn ü hâ
8	'Üsküre-i bezm-i visâl oldı nûn Çerhe virüp devr ü zemîne sükûn

* -B, E; Hazâ Kitâbu Tuhfetü'l-Emsâl-i Nâlî Ç; Tuhfetü'l-Emsâl li-Cenâb-ı Hüdâvend-i Kemâl Hazret-i Nâbî-i Yek-dâne Lâl T
1-16 -Ç
3a. meyl-i: mimle B / kibleyi: kible-i T
4. Revzeni mim açmasa şems ü kamer / Bulmaz idi kibleyi ehl-i yakîn Z
5a. elifi: elf-i E,Z
6b. Hâsı: Bâsı Z
8b. devr ü: devr B, E

- 9 Yâsı revân-ı sü'edânuñ hemîn
Gerdenine tavk-ı vele'd-dâllîn
- 10 Şeddesidür erre-i 'ırk-ı racîm
Noktasıdur mâye-i kalb-i selîm
- B2a 11 Hükmine irmez kef-i naks u zevâl
Besmele tugra-yı şeh-i bî-misâl
- 12 Besmeleyi kılduñ ise hırz-ı cân
Ol reh-i tevhîd-i Hudâ'ya revân
- Der-Tevhîd-i Bârî 'Azze İsmihu***
- E2a 13 Hamd u sipâs ol şeh-i dânyadur
Şükr ü senâ Hâlık-ı yek-tâyadur
- T2a 14 Hayy u tüvâna vü kadîm ü ehâd
Dergeh-i vâlâsı cihâna sened
- Z2a 15 Ketm-i âdemden getürüp 'âlemi
Hâk-i siyehden yaradup Âdem'i
- 16 Âdem ile 'âleme virdi safâ
Âdem'i rûhıyla kılup ıstıfâ
- Ç1a 17 'Âlem ü âdemde bu nakş-ı suver
Pertev-i hûrşîd ile nûr-ı kamer

*-Ç, E, Z

16b. ruhiyla: vahy ile Z

- 18 Gerdiş-i eflâk ü sükûn-ı zemîn
Lezzet-i şûr u nemek ü engübîn
- 19 Cümlesinüñ hilkat u mahiyyeti
Oldı kamu hadîs ü ‘âriyyeti
- 20 Zâtına mahsûsdur ancak kıdem
Aña nazar gayrısı mahz-ı ‘adem
- 21 Cevher-i zâtı nitelikden beri
Halk iden oldur ‘araz u cevheri
- 22 Zâtı gibi cümle sıfâtı kadîm
Aña yaraşmaz vüzerâ vü nedîm
- 23 Künhine idrâk irişmek muhâl
Dergehine irmedi murg-ı hayâl
- 24 Kaf ile nûn emri ile iktirân
İtdigi dem geldi vücûda cihân
- 25 Kün didigi sâ’at idüpdür zuhûr
İns ü melek dîv ü perî mâr u mûr
- E2b 26 Yapdı yedi kal’a mu’allak kemer
İtdi anuñ burcını isnâ ‘aşer

18a. eflâk ü: eflâk: B // b. Lezzet-i: Lezzet ü E, Z / şûr u: şûr E

19a. hilkat u: hilkat B

23b. Dergehine irmedi: Derüne irmez dahı Z

24a. emri ile: emr bile Z

- B2b 27 Ahter-i hefti o şeh-i lâ-mekân
On iki burc üzre kodı pâsbân
- 28 Her biri devr eyleye şâm u seher
Anlara dizdâr ola şems u kamer
- 29 Oldı kevâkible müzeyyen felek
Eyledi eflâki makarr-ı melek
- 30 İtmedi merdüm gibi bunlar günâh
Cümlesi ma'sûm bilâ-iştibâh
- T2b 31 Vesveseden pâk u mukaddes felek
Devlet-i kurbetle mu'azzez melek
- 32 Arşı hudâvend-i zemîn ü zamân
Eyledi tâc-ı ser-i heft âsmân
- 33 Kürsiyi vaz' eyledi iclâl ile
Sanma bular oldı meh ü sâl ile
- Ç1b 34 Gerçi mu'allâ felegüñ pâyesi
Z2b Şems ü kamer hem-dem ü hem-sâyesi
- 35 Sanma zemîn esfel ü mehcûrdur
Lutf-ı Hudâ'dan dükeli dûrdur
- 36 Feyzi yaratdı anı da cûd ile
Virdi şeref eşref-i mevcûd ile

31a. pâk u: pâk B, Ç, Z // b. melek: felek B

36a. Eyledi pür-feyz anı cûd ile T

- 37 Kıldı yedi bahri ana âşnâ
Her tarafın kûh ile itdi binâ
- 38 Bahre dürr ü kûha güherler virüp
Hâke şecer nahle semerler virüp
- E3a 39 Lutfi ile her birisi mugtenem
Cümleye feyzi irişür dem-be-dem
- 40 Kudreti urdukda zemîne binâ
Tahtını mâ' eyledi fevkın semâ
- 41 Dört kemeri bagladı şeş hâneye
İki kapu açdı se kaşâneye
- 42 Kim ki basa bâb-ı vücûda kadem
Oldı güşâde ana bâb-ı 'adem
- B3a 43 Geldi vücûda çü serây-ı cihân
Rûz u şebi kıldı aña pâsbân
- 44 Âbı idüp mâye-i nev'-i hayât
Hâki kılup dâye-i tuhm-ı nebât
- 45 Nâra virüp gevher-i germiyyeti
Bâda terâvetle dem-i sür'ati

43b. rûz u şeb: rûz şeb B, Ç

44a. Âbı: Mâyı Z

- 46 Çârı idüp birbirine imtizâc
Oldı cihân içre hüveydâ mizâc
- 47 Eyledi hikmetle o hayy u ehad
Cümle benî Âdeme andan cesed
- T3a 48 Zâhir-i hilkatde müsâvî şirişt
Kimisi nerm oldı kimisi dürüş
- 49 Bilmedi kimse nedür asl u sebep
Kimisi Sıddîk ü kimi Bû Leheb
- 50 Kimisi ‘âbid kimisi muttakî
Kimisi başdan çıkup oldı şakî
- Ç2a 51 Var mı rızâ ile ider terk-i ser
Egse de cellâd-ı kazâ vü kader
- 52 Hâric-i ‘akl-ı beşeri kudreti
Kendi bilür bunda nedür hikmeti
- Z3a 53 Sâni’-i bî-’illet-i çûn ü çirâ
E3b Fâ’il-i muhtâr u şeh-i mâ-yeşâ
- 54 Her ne murâd itse görünmez muhâl
Zâtı münezzeh hikemi bî-su’âl

50 -E

53a. ‘illet-i: ‘illet ü E, Ç

- 55 Eyle hulûs ile rızâsın taleb
Cebre düşüp olma sakın bî-edeb
- 56 Vâcib olan bendeye bîm ü ümîd
Olmadı ma'lûm şakî vü sa'îd
- 57 Dest-i ibâdetde kodı ihtiyâr
Kıldı anı bâ'is-i firdevs ü nâr
- 58 Hayr u şerre gerçi muhayyer beşer
Oldur olan hâlık-i her hayr u şerr
- B3b 59 Cümle-i halk eyleseler subh u şâm
Dergehine 'arz-ı salât u sıyâm
- 60 Yâhud idüp cümlesi bi'l-ittifâk
Şirk ü şekâ cürm ü dalâl u nifâk
- 61 Oldı berî cümleden ol zü'l-celâl
Dergehine irmedi naks u kemâl
- 62 Cümle-i mahlûka olınsa nazar
Birbirine zıdd u mugayyer suver
- 63 Ko 'adedi nev'i bilinmek muhâl
'Âkıl olan bundan ider intikâl
- 64 Mümkini bilmek olıcak mümteni'
Zât-ı Hudâ fikri degül mi şeni'

T3b 65 Sen kul iseñ hıdmet eyle bul vusûl
Hikmetini sorma da olma fuzûl

E4a 66 Şâm u seher eyle niyâz u ricâ
Dergeh-i vâlâsına kıl ilticâ

‘Arz-ı Niyâz be-Dergâh-ı Hudâ-yı bi-Enbâz*

Ç2b 67 Ey şeh-i dârende-i bâlâ vü şîb
Hâkim-i fermân-dih-i rûz-ı hasîb

68 Hâlık-ı kevneyn ü zemîn ü zamân
Râzık-ı mûr u mekes ü ins ü cân

69 ‘Azme virüp lahm u urûka demi
Oldı meni feyzüñ ile âdemî

70 Eyledüñ insâna atâ beş güher
Bûy u şinev lezzet ü lems ü basar

Z3b 71 Cevher-i nutk ile müzeyyen lisân
Zîver-i ‘akl ile muhallel cinân

72 Tâc-ı kerâmetle beşer ser-firâz
Kulluguñ oldı sebab-i imtiyâz

65b. olma fuzûl: olup bu'l-fuzûl Z

* -E, Z

71a. Cevher: Zîver Z

- 73 H`ân-ı zemîn ni`met-i lutfuñla pür
Çerhe nücûm itdüñ atâ bahre dür
- B4a 74 Hâre gül ü hâreye âb-ı zülâl
Kâne güher nahle rutab nahle bal
- 75 Virdi yire feyz-i `amîmüñ nebât
Hayya ecel `azm-ı remîme hayât
- 76 İtdüñ atâ nergise tâc-ı zeri
Lâleye micmer çemene `anberi
- 77 Bülbüle feryâd u güle bûy-ı nâz
Sünbüle şeş-tâ vü benefşe niyâz
- E4b 78 Kahkaha kebgâna cibâle sadâ
Goncaya tanbûr u hezâra nevâ
- 79 Serve asâ gülşene seccâdeyi
Sîm-kadeh şeb-neme hem bâdeyi
- 80 Abhere göz şâh-ı enâra fenâr
Sûsene dil nergise çeşm-i humâr
- T4a 81 Şem`e ziyâ zulmete âb-ı hayât
Bâda tekâpû vü zemîne sebât

73b. itdüñ: İtdi B

75a. yire: yine Ç, Z

76 -Z

77a. bûy u nâz: bûy-ı nûz B, E // b. benefşe nâz: benefşeye sâz Z

79a. asâ: atâ E

81b. sebât: nebât Z

- 82 Çerhe zerre mâha siper mihre tîg
Kûha kemer safha-i gerdûna mîg
- 83 ‘Arza sükûn u felege ıztırâb
Bahre temevvüc kef-i necme şihâb
- Ç3a 84 Şâmı midâd eyledi subhı varak
Rîgi süreyyâ tuta sürhı şafak
- 85 Sun’ını tahrîr ideler subh u şâm
Bilmek için birliğini hâs u ‘âm
- 86 Feyz-i nevâl-i keremüñden şehâ
İrmede eşyâya dem-â-dem nevâ
- 87 Mazhar-ı lutf u keremüñ âsmân
Garka-i bahr-i ni’âmuñdur cihân
- 88 Mü’min ile müşrike leyl ü nehâr
Sofra-i cûd u keremüñ ber-karâr
- 89 Münkir iken zâtunı âteş-perest
Eylemedüñ kâse-i ‘ayşın şikest
- B4b 90 Cümleye sen virmiş iken ni’meti
Ba’zı kuluñ gayre ider hidmet
- E5a 91 Gelmedi ihsânuña andan kesel
Z4a Virmedesin rızkların bî-halel

82a. zerre: zer B

91b. rızkların: rızklarun Z / rızklarını B, Ç

- 92 Mü'mini hâşâ keremüñ redd ide
Râh-ı ma'âşın günehi sedd ide
- 93 Mü'minüm ammâ katı âlûdeyüm
Müznibüm ammâ reh-i kalûdeyüm
- 94 Var mı ma'âsî ki anı itmeyem
Kaldı mı bir râh-ı hatâ gitmeyem
- 95 Çâh-ı şekâ ka'rına gâyet mi var
Kulzüm-i isyâna nihâyet mi var
- 96 'Aşk-ı cüvân ile serüm oldu pîr
Olmadı ammâ dahı emmâre sîr
- 97 Zülf-i nigâr u mey-i dil-ber lebi
Virdi 'aceb gârete rûz u şebi
- T4b 98 İtdi dili kâmet-i dil-ber sakîm
Eylemedüm fikr-i reh-i müstakîm
- 99 Kaldı gönül fikr-i ruh u sînede
Nûr-ı safâ kalmadı âyînede
- 100 Hayf u dirîgâ heves-i mû-miyân
Oldı dile rişte-i naks u ziyân

96b. emmâre: âmâde B

97a. Zülfî nigâr u mey ü dil-ber lebi E / Zülf ü nigâr u mey ü dil-ber lebi Z

99a. kaldı: kaldı bu T

- Ç3b 101 Serde hevâ dilde temennâ-yı sâk
Şâm u seher düşmez elümden ayak
- 102 Mâmeleküm eyledi gâret hevâ
Senden irag itdi beni mâ-sivâ
- 103 Tîg-i ma'âsî bedenüm itdi çâk
Tutdı girîbânımı dest-i helâk
- E5b 104 Bulmadı çâre dilümüñ yâresi
Sensin olan çâresizüñ çâresi
- 105 Geldi der-i lutfuña Nâli kuluñ
Gösterivir togrısın aña yoluñ
- B5a 106 Eyleme i'râz o yüzi karadan
Al yakasın pençe-i emmâreden
- 107 Gerçi benüm kulların içre ferîd
Cürm ile şâyeste-i hel min mezîd
- 108 Rahmetüñe göre günâhum kalîl
Baña yeter sebkât-ı rahmet delîl
- 109 Fazlun ile kıl beni vakt-ı 'adem
Zâtuñı bir bilmede sâbit-kadem

101-126: -Z

103. Tutdı: İtdi T

105a. Nâli: Nâbi Ç, T

108b. delil: vekil E

- 110 Katma beni zümre-i cânîlere
Virme yakam dest-i zebânîlere
- 111 Rûz-ı cezâ açma ‘uyûbum şehâ
İtme beni heyzüm-i nâr-ı hayâ
- 112 Sen yetişür bildigün ey pâdşâh
Eyleme mahşerde dahı rû-siyâh
- 113 Ben kuluñı lutf idüp ey müste’ân
Eyleme şermende-i fahr-i cihân
- T5a **Na’t-ı Resûl-ı Ekrem Salla’llâhu Ta’âlâ ‘Aleyhi ve Sellem***
- 114 Ey ney-i ‘Îsî-dem ü Abbâs-ser
Dök varak-ı berg-i güle müşg-i ter
- 115 Sa’yüñ ile ey kalem-i müşg-bâr
Bir yire gelsün yine leyl ü nehâr
- E6a 116 Zülf-i leyâle idüben nazm-ı dür
Hâl ile kıl ‘ârız-ı eyyâmı pür
- Ç4a 117 Na’t-ı Nebî gencini it âşkâr
Rûz u şeb ol ‘âleme gevher-nisâr

113a. kuluñı: kulını Ç

* -E, Z; Na’t-ı Nebî Resûl-ı Ekrem Sallâllâhu ‘Aleyhi ve Sellem B; Der-Na’t-ı Nebî-i Mükerrerem Resûl-ı Mahrem Sallâ’llâhu ‘Aleyhi ve Sellem T

116b. Hâl ile: Hâlde E

- 118 ‘İllet-i îcâd-ı zemîn ü zamân
Bâ’is-i âsâyiş-i kevn ü mekân
- 119 Eşref-i mahûk u güzîn-i beşer
Hâk-i der-i devleti kuhlu’l-basar
- 120 Rûm u ‘Arab bende Kureyşî-tebâr
Cümleye oldur sebab-i iftihâr
- B5b 121 Keff-i dürer-pâşî yem-i mu’cizât
Barmagı ser-çeşme-i âb-ı hayât
- 122 İtdi ayâsında tekellüm hacir
Mu’cize-i usbu’ı şakku’l-kamer
- 123 Bâ’is-i ârâyiş-i heft âsmân
Kân-ı kerem gevher-i emn ü emân
- 124 Mehbit-i Cibrîl ü emîn-i Hudâ
Hâfız-ı tenzîl ü şeh-i enbiyâ
- 125 Hatm-i rûsul revnak-ı İslâm u dîn
Efdal-i kül matla’-ı nûr-ı mübîn
- 126 Mâh-ı harem maşrık u aksâ-hırâm
Neyyir-i nüh-târem ü yesrib-makâm

120a. Rûm u: Rûm B

125a. İslâm u: İslâm B // b. Şems-i Hudâ matla’-ı nûr-ı mübîn T

- 127 Kevkeb-i dürrî meh-i burc-âftâb
Fâris-i meydân-ı felek meh-rikâb
- 128 Şâh-ı şeb-i da'vet-i kürsî-nişîn
Gâşiye-dâr-ı rehi rûhu'l-emîn
- E6b 129 Hüsrev-i tenhâ-rev u refref-süvâr
Zayf-ı serâ perde-i Perverdigâr
- T5b 130 Tekye-i kün bârgeh-i lâ-mekân
Vâsıl-ı dîdâr-ı şeh-i bî-nişan
- 131 Cism-i şerîfiyle 'ale'l-ittifâk
Zîr-i kadem oldı ana nüh tıbâk
- 132 Genc-i Hudâ'dan getürüp beş güher
Eylediler ümmete iklîl-i ser
- 133 Pencgeh-i nevbeti her subh u şâm
Oldı cihâna sebab-i intizâm
- Ç4b 134 Sidre vü 'arşı geçicek pâyesi
Z4b Hâke düşer mi o mehûñ sâyesi
- 135 Sâyesini görmedi çeşm-i cihân
Ebr idi ol mâha velî sâybân
- 136 Geldi nübüvvetle o hayru'l-enâm
Oldı vücûdıyla risâlet tamâm

135b. sâyeban: pâsbân E; Z nüshasında 1. ve 2. mısralar yerleri değişiktir.

- B6a 137 Oldı sebep fitratına âdemüñ
Bâ'is odur hilkatine 'âlemüñ
- 138 Zâtı idi hilkat-ı dehre garaz
Cevher idi zâtı 'avâlim 'araz
- 139 Rahmet-i Hak âyet-i tâhâ vü nûn
Bütleri itdi kademi ser-nigûn
- 140 Mu'cize-i bâhiresi bî-hisâb
Cümlesinüñ a'zamı vahy ü kitâb
- E7a 141 Her ne getürdiyse kamu hakdurur
Münkir olan kâfir-i mutlakdurur
- 142 Şâh-ı 'Arab nesl-i benî Hâşimî
Hükmi revân saltanatı dâ'imi
- 143 Kavl-i dürer-bârı cihâna sened
Şer'ine yok nesh ü tagayyür ebed
- 144 Gonçe-sıfat tâze vü ter devleti
Artmada günden güne cem'iyeti
- 145 Ümmeti dünyâyı tutup ser-te-ser
Sît-i salâtıyla tolup bahr u ber

138b.'araz: garaz E

142b. Hükmi: Hüküm Z

- 146 Bang-ı Muhammed'le pür oldı cihân
Velvele-gîr oldı zemîn ü zamân
- T6a 147 Bu yetişür 'izzet ü iclâline
Hem şeref ü devlet ü ikbâline
- 148 Hazret-i dârende-i 'arz u felek
Kendüsi bi'z-zât u 'umûm-ı melek
- 149 Kıldı resûline selâm ü salât
Eyledi fermân ide hep kâ'inât
- 150 Sallu 'alâ nûrı şefî'ü'l-ümem
Sallu 'alâ neyyir-i burc-ı hirem
- Ç5a 151 Rûh-ı şerîfine hezârân hezâr
Her dem ü her sa'ât u leyli ü nehâr
- 152 Hazret-i Hak ide salât u selâm
Âline ashâbına her subh u şâm
- B6b **Taleb-i Şefâ'at ez-Hâk-i Pây-ı Şefî'-i Ümem***
- E7b 153 Ey sened-i halk u şefî'-i ümem
- Z5a Bahr-i sehâ menba'-ı cûd u kerem

147b. Şeref ü devlet ü: şeref devlet B

148b. bi'z-zât u: bi'z-zât B

149b. ide: ile E

151b. dem ü: dem B, Ç / sa'ât u: sa'ât B

* -Ç, E, Z

- 154 Taht-nişîn-i şeh-i levlâk-câh
Kufl-güşâyende-i genc-i İlah
- 155 ‘İllet-i ‘isyâna şifâdur demüñ
Zahmına merhem sen idüñ Âdem’üñ
- 156 Âb-ı ruhuñ katresi ma’-i hayât
Feyz-i nesîmüñ dil-i Nûh’a necât
- 157 Nûruñ ile nâre girince Halîl
Eyledi gülzâr aña nârı Celîl
- 158 Bulmaz idi batn-ı semekden rehâ
İtmese Yûnus kapuna ilticâ
- 159 Olması Dâvûd-ı hilâfet-penâh
Şânuñı ta’zîm idi bî-iştibâh
- 160 Taht-ı Süleymânı getürmezdi bâd
Olmasa ger gevher-i zâtuñ murâd
- 161 Feyz-i demüñ merhem-i Eyyûb’dur
Hak-i derüñ sürme-i Ya’kûb’dur
- 162 İtmese nûruñdan eger iktisâb
Tutmaz idi rûyına Yûsuf nikâb

155b. merhem sen: sen merhem Z / idüñ: idin E, Z

158b. kapuña: kabuña Z

159b. -E

162a. nûruñdan: nûrından T, Z

- T6b 163 Zâtuña mahsûs idi rü'yet şehâ
N'ola Kelîm'e diseler len-terâ
- 164 İrdi Mesîh'e haber-i şevketüñ
Kıldı ricâ Hak'dan ola ümmetüñ
- 165 Cümleye lutfundur olan dest-gîr
Geldi der-i lutfuña Nâli fakîr
- 166 Kışver-i cürm ü güneñ mîriyüm
Hânkeh-i ma'siyetün pîriyüm
- E8a 167 Her ne kadar var ise cürmüm şehâ
Ç5b Eylemişüm hâk-i derüñ ilticâ
- B7a 168 Hâk-i deründen beni itmez berî
Kuvvet-i ümmîd-i fe-lâ-tenherî
- 169 Cümle resûlüñ sen iken eşfakı
Yok ümem içre baña benzer şakî
- 170 Ümmetinüñ cümle günâhı tamâm
Gelse kamu bir yire rûz-ı kıyâm
- 171 Cürmüme nisbetle olur zerrevâr
Kaldı şefâ'at baña ancak medâr

163a. Zâtuña : Zâtına B

165b. Nâli: Nâbi T

166a. Cürm ü: Cürm: B

168b. Kuvvet-i: Kuvve-i Z

169a. iken: iseñ Z, ise E, T

Z5b 172 Zâhir olunca dem-i rûz-ı 'îd
Bir yire geldükde şakî vü sa'îd

173 Cümlemüze eyle şefâ'at 'atâ
Olmayalum birbirimizden cüdâ

174 Ümmetüñi lutfuna eyle karîn
Fazl-ı Hak'a vâsıl ola ecma'în

Der-Menkabet-i Çâr-Yâr-ı Güzîn Rıdvânu'llâhi Ta'âlâ 'Aleyhim Ecma'în*

175 Ey kalem-i mâdih-i kûy-ı selef
Dök tabak-ı midhate dürr-i şeref

176 Kıl bize ey hâme-i 'anber-şemîm
Zikr-i havâs itmede lutf -ı 'amîm

177 Rûz u şeb ol bize cevâhir-nisâr
İt rakam-ı menkabet-i çâr-yâr

178 Pâlarına saç dür-i medhi hemîn
Şâyed ola hüsn-i kabûle karîn

E8b 179 Şerm u hayâ ile olup hoy-feşân
T7a Eyle senâ-yı hulefâyı beyân

180 Hazret-i Siddîk-i sadâkat-şi'âr
Gevher-ı tâc-ı hulefâ yâr-ı gâr

172a. rûz-ı: rûz u E, Z, T

* -E, Z; Menkabet-i Çâr-Yâr-ı Güzîn Rıdvânu'llâhi Ta'âlâ 'Aleyhim Ecma'în B, Menkabet-i Çâr-Yâr Ç

179a. hoy-feşân: dür-feşân Z

- 181 Fazl ile ol cümleden akdemdürür
Taht-ı hilâfetde mukaddemdürür
- 182 Ba'de Nebî hayr-ı ümemdür o şâh
‘Âsim olur her kim ider iştibâh
- Ç6a 183 Efdal-ı ashâb u güzîn-i ümem
B7b Bahr-i vefâ menba’-ı sıdk u kerem
- 184 Necm ile san itdi kamer iktirân
Merkadıdur ravza-i fahr-ı cihân
- 185 Hazret-i Hak’dan ola bî-had atâ
Rûhına her sâ’at-ı subh u mesâ
- 186 Rûh-ı şerîfinden olur mültemes
İde ricâ Hazret-i Hak son nefes
- 187 Lutf ile bu ‘âsiye rahm eyleye
Sıdk ile îmân ile hatm eyleye

Der-Menkabet-i Hazret-i ‘Ömer İbnü’l-Hattâb Radiyâ’llahu ‘Anh *

- 188 Şâh-ı düvüm Hazret-i Fârûk-ı dîn
Kuvvet-i İslâm u ser-i erba’în
- Z6a 189 Fâtih-i Rûm u ‘Acem u Mısır u Şâm
‘Adl-i hilâfetleri dehre nizâm

* -Ç, E, Z; Menkabet-i Hazret-i ‘Ömer ü’l-Fârûk Radiyâ’llahu ‘Anh T
188a. Kuvvet-i: Kuvve-i Z / İslâm u: İslâm B, Ç, Z

- 190 Kırdı ‘adûnuñ başını muşt ile
Kayseri kör eyledi engüşt ile
- E9a 191 Ba’de Ebâ Bekr o şeh-i ‘âdil u dâd
Efdal idi cümleden it i’timâd
- 192 Uçmaga kasd eyledi ol şeh meger
Açdı şehâdetle hemân bâl u per
- 193 Rûh-ı şerîfinden olupdur su’âl
İde şefâ’at o şeh-i lâ-yezâl
- T7b 194 Kabre varınca baña ihsân ide
Redd-i cevâb itmegi âsân ide

Der-Menkabet-i Hazret-i ‘Osman İbni Affân Radiya’llâhu Anh*

- 195 Şâh-ı süvüm maşrık-ı nûr-ı ziyâ
Câmi’-i Kur’ân u sipihri hayâ
- B8a 196 Hazret-i ‘Osmân-ı hilâfet-penâh
Mesned-i İslâm u ‘adâlet-sipâh
- 197 Ba’de ‘Ömer efdalidür ümmetüñ
Server ü ser-dârı o cem’iyyetün
- Ç6b 198 Zulm-i sarîh oldı o şâha ‘aceb
Kâtili şâyeste-i nâr-ı gazab

192a. eyledi: itdi T // b. hemân: hümâ B

194b. Redd-i: Redd ü Ç

* -Ç, E, Z; Menkabet-i Hazret-i ‘Osman-ı Zi’n-nûreyn Radiya’llâhu Anh T

- 199 Açdı bu da perr-i şahâdet hemân
Hazret-i Fârûka ola hem-'irfân
- 200 Dergehüne eylerüm 'arz-ı niyâz
İde ricâ ol şeh-i dâna-yı râz
- 201 Rûz-ı hisâb olsa bu zûri hemîn
Eyleye hem meclis-i ehl-i yemîn

Der-Menkabet-i Hazret-i 'Aliyyü'l-Murtazâ Kerrema'llâhu Vechehu *

- E9b 202 Hüsrev-i çârüm şeh-i düldül-süvâr
Şîr-i Hudâ pençe-zen-i zü'l-fikâr
- 203 Gevher-i dürc-i şeref-i hel etâ
Dürr-i yetîm-i sadef-i lâ-fetâ
- 204 Hatm-i rüsûl oldu çü fahru'l-enâm
Oldı hilâfet de bunuñla tamâm
- 205 Ba'de süvüm efdal-ı ashâbdur
'İlme Nebî şeh ü 'Alî bâbdur
- Z6b 206 Açdı şehâdetle o şeh şeh-peri
İrdi Hak'a oldu sivâdan berî

200a. arz-ı: arz u B, Ç

* -Ç ,E, Z; Menkabet-i Hazret-i 'Alî Kerrema'llâhu Vechehu ve Radiya'llâhu Anh T

203b. sadef: sıdk-ı B

204a. fahru'l: fahr-ı E

205a. süvüm: siyum E

206a. şeh-peri: meşheri B

- 207 Hâk-i derine iderüm ilticâ
İde beni Hazret-i Hak'dan ricâ
- 208 Keffe-i mizânum ide Hak girân
Defterime hem çeke hatt-ı emân
- T8a **Der-Menkabet-i Hazret-i İmâmeyn Hasan ü Hüseyin Radiya'llâhu
Anha ***
- B8b 209 Nûr-ı ziyâ-bahş-ı dü-çeşm-i cihân
Şems ü kamer hazret-i şehzâdegân
- 210 Bâg -ı nübüvvetde iki serv-i nâz
Mîr-i Medîne biri şâh-ı Hicâz
- 211 Hurd u ciger-pâre-i bint-i Resûl
Eylediler câm-ı kazâyı kabûl
- 212 Gonca-i bâg-ı şühedâ gül-kefen
Sâgar-ı sem-nûş Hüseyin ü Hasan
- Ç7a 213 Lâle-i sahn-ı çemen-i Kerbelâ
Lâle degül hûn-ı dil-i Murtazâ
- E10a 214 Olma sakın ey kalem-i hûn-feşân
Bâ'is-i âşûb-ı belâ-yı cihân

208a. Hâk -B

* -Ç, E, Z; Der-Menkabet-i Âl u Ashâb-ı Resûl-ı Ekrem Sallâ'llâhu Ta'âlâ 'Aleyhi ve Sellem T

214a. kalem-i: -Ç // b. âşûb-ı: âşûb u: Ç, T, Z

- 215 Urma elüñ silsile-i mâteme
Virme yine tâze cünûn ‘âleme
- 216 Yohsa ider âteş-i derd-i firâk
Sahn-ı zemîn ü felegi ihtirâk
- 217 Ol iki dür-dâne-i bahr-i Necef
Ol iki lü’lü-yi hümâyûn-sadef
- 218 Vâsıta-ı ‘ırk-ı mutahhardurur
Menşe-i evlâd-ı Peyem-berdürür
- 219 Rûh-ı mükerremleri bâ-’izz ü nâz
Bâg-ı cinânda olalar cilve-sâz
- 220 Her birine budurur ‘arz-ı merâm
Hîn-i şefâ’at ideler ihtimâm
- 221 Vaz’ olıcak metn-i sırât-ı kadîm
Pâyumuzı ide Hudâ müstakîm
- 222 Sitte-i bâkî ki bilâ-irtiyâb
Müjde-i cennetle olup kâm-yâb
- 223 Dahı iki ‘ammisi ‘âlî-nijâd
Hamza vü ‘Abbâs-ı emîr-i cihâd

- Z7a 224 Cümle-i ashâb-ı sa'âdet-mekân
Zümre-i evlâd-ı behişt-âşyân
- B9a 225 Hem dahı zevcât ü benât-ı Resûl
T8b Perde-i 'ismetde fûrû' u usûl
- 226 Her birinüñ rûhı 'ale'l-infirâd
Nûr-ı tecellîden ola ber-murâd
- E10b 227 Nâli ki bî-çâre ola mûrdan
Dilde temennâsı bu cumhûrdan
- 228 Eyleyeler 'afvumı Hak'dan taleb
Rûz-ı cezâ itmeye nâra hatab

Der-Midhat-i İmâmu'1-A'zâm Radiyallâhu 'Anh*

- Ç7b 229 Şâd ola ervâh-ı imâmân-ı çâr
Eylediler mezheb-i çâr ihtiyâr
- 230 Dîn-i Muhammed'de idüp ittihâd
Eylediler her birisi ictihâd
- 231 Ba'zı mesâ'ilde idüp ihtilâf
Mahz-ı savâb oldı bize ol hilaf

225b. fûrû' u: fûrû' B, fûrûg u Ç

227a. Nâli: Nâbi T

* -Ç, E, Z; Der-Menkabet-i İmâm-ı Mezâhib Ebî Hanîfe B

231 -E; a. ider: idüp T // b. bize ol hilâf: yine ihtilâf T

- 232 Bâg-1 şeri'atde olup bâgbân
İtdiler enhâr-1 'ulûmı revân
- 233 Efdal-1 kül Hazret-i Nu'mân idi
A'lemi ol menba'-1 'irfân idi
- 234 Vâzi-i mezheb ol idi ibtidâ
Olsa revâ cümleye ol muktedâ
- 235 Şer'-i şerîf içre kodı bir eser
Oldı cihâna eseri zîb ü fer
- 236 Gayrı gibi itmedi hergiz hatâ
Cümle savâb 'aksi de câ'iz ola
- 237 Merkadı pür-cilve-i rıdvân ola
Hem-demi hûrâ ile gılmân ola

Der-Midhat-i İmâm Şâfi'i Radiya'llâhu 'Anh*

- B9b 238 Fâris-i meydân-ı fûrû' u 'usûl
Müctehid ü mürşid ü âl-i Resûl
- E11a 239 Kân-ı 'ulûmuñ güher-i nâfi'i
İsmi Muhammed lakabı Şâfi'i

237b. hûrâ: hûrî B

* -Ç, E, Z; Der-Menkabet-i İmâm-ı Mezâhib Şâfi'î B

T9a 240 Sa'yile dünyâda o 'alî-nejâd
Eyledi çok müşkili hall u güşâd

Z7b 241 Gün gibi mezhepleri oldı bedîd
Pey-rev olanlar aña oldı sa'îd

242 Kabri ola gülşen-i huld-ı berîn
Dâ'im ola lutf -ı Hudâ'ya karîn

Der-Midhat-ı İmâm Mâlik Radiya'llâhu 'Anh*

243 Nûr-ı hüdâ mehdî-i râh-ı savâb
Fâzıl u 'allâme-i takvâ-nisâb

Ç8a 244 Kişver-i zühd ü verâ'uñ sâliki
Gevher-i 'ilm ü 'amilüñ mâliki

245 Dikkat ile eyledi sa'y-i cemîl
Teşnelere nehr-i 'ulûmı sebîl

246 Sa'y-ı belîg ile idüp ihtimâm
Bir nice kavme bu da oldı imâm

247 Rûhı ola garka-i bahr-ı kerem
Türbesi gülzâr-ı cinân-ı İrem

* -Ç, E, Z; Der-Menkabet-i İmâm-ı Mezâhib Mâliki B
243b. Fâzıl-ı: Fâzıl u: Ç, E, Z
244a. verâ'uñ: verâ'in Z

Der Midhat-ı İmâm Ahmet Hanbel Radiyâ'llahu 'Anh *

- 248 Şems-i ma'ârif meh-i burc-ı 'ulûm
Vâzı'-ı kânûn-ı tarîk u rüsûm
- 249 Âyine-i lutf-ı hafî vü celî
Sadr-ı fuhûl-ı 'ulemâ Hanbelî
- E11b 250 Şukka-firâz-ı 'alem-i ictihâd
Kâfile-sâlâr-ı tarîk-i murâd
- B10a 251 Eyledi gûşîş bu dahı subh u şâm
Mezheb-i çâr oldı bunuñla tamâm
- 252 Rûhına Hak'dan nice ihsân ola
Mazhar-ı eltâf-ı firâvân ola

Der-Menkabet-i Pâdşâhi Halleda'llâhu Mülkehu *

- 253 Hamd-ı Hudâ na't-ı Resûl-ı enâm
Dahı ulu' l-emre du'â ey hümâm
- T9b 254 Olmasa iklîl-i ser-i her-kitâb
Bulmaz o nüsha ebedî âb u tâb

* -Ç, E, Z; Der-Menkabet-i İmâm-ı Mezâhib Hanbeli B
248b. kânûn-ı: kânûn u / tarîk u: tarîk B

252a. Rûhına: Ravza-i B

*-Ç, E, Z; Der-Midhat-i Sultân Mehmed Hân Tâbe Serâhu T

254b. tâb: nâb B

- 255 Her ne kitâba olma ibtidâ
Ebter olur olmasa şâha du'â
- 256 Zikr ola ger menkabet-i şeh-r-yâr
Rûşen ü tâbende olur çün nehâr
- Z8a 257 Hazret-i sultân-ı süreyyâ-makar
Zıll-ı Hudâ pâdşeh-i bahr u ber
- E65a 258 Hân Muhammed şeh-i 'âlî-tebâr
Hüsrev ü gâzi-i Tehemten-şi'âr
- Ç8b 259 Şâh-ı kamer-câh-ı memâlik-sitân
Şîr-i vegâ zübde-i 'Osmâniyân
- 260 Her ne diyâra ide 'azm-i sefer
Reh-ber olur nusret-i feth ü zafer
- 261 Eylediler devlet ile çok gazâ
Kelle-i a'dâ ile toldı fezâ
- 262 Darb ile kâfirden alup çok bilâd
Hak yolına eyledi bî-had cihâd
- 263 Oldı müyesser aña feth-i Girîd
Hak kıla rûzi yine feth-i cedîd

256b. çün: çok Z

257a. makar: makâm Z

258b. şî'âr: şikâr: B, Ç

260b. nusret-i: nusret ü Z

262a. Darb: Hizb Z

263b. yine: nice E

- 264 Hâsılı ol hüsrev-i ‘âlî-nejâd
Nâvek-i ser-tîzine virse güşâd
- 265 Hasmı eger eylese kûhı siper
Sînesi pûlâd ise andan geçer
- B10b 266 Tîgine karşı turamaz Sâm u Zâl
Nîzesinüñ men’i hod emr-i muhâl
- 267 Rezmini seyr itse eger Güstehem
Bezmini yâ görse Ferîdûn u Cem
- 268 Gâşiye-ber-düşı olurdı biri
İkisi de dergehinüñ çâkeri
- 269 Şevket ü iclâl ile olsa süvâr
Her ne zamân eylese kasd-ı şikâr
- 270 Sayd-ı segi âhu-yı Çîn ü Hoten
Beste-i fitrâkı gazâl-ı Poten
- E65b 271 Himmeti şeh-bâzına ‘ankâ şikâr
T 10a Devleti bâzına hümâ âşkâr
- 272 İstese şîr-i felegi sayd ider
Gâv-ı zemîni dilese kayd ider

264b. ser-tîzine: ser-tîz E, tîzine B

267b. Ferîdûn u: Ferîdûn B, Ç, Z

268a. biri: yiri E

270a. âhu-yı: âhu E // b. Puten: Yemen E

- 273 Emrine fi'1-cümle musahhar cihân
‘Avn-ı Hudâ yâver ola her zamân
- 274 Feth ide dünyâyı Sikender-misâl
‘Adli ile halk ola âsûde-hâl
- 275 Nâli hudâvend-i cihân-âferîn
Eyleye şeh-zâdeye hıfzı karîn
- Ç9a 276 ‘Ömr-i tavîl ile ser-efrâz ide
Z8b Baht-ı hümâyûn ile mümtâz ide
- 277 Dergeh-i lutfina be-câh-ı resûl
Hazret-i Hak ide du’âmuz kabûl

**Der-Sitâyîş-i Vezîr-i A’zâm Destûr-ı Ekrem Hazret-i Fâzıl Ahmed Paşa
Bi’smi’llâhi Yurîdu ve Mâ Yeşâ***

- 278 Böyle rivâyet olunur ez-kibâr
Olsa edâ menkabet-i şeh-r-yâr
- 279 Ba’de du’â-yı şeh-i vâlâ-himem
Âsaf-ı sultâna du’âdur ehem
- 280 Hazret-i destûr-ı sipihr-iktidâr
Âsaf-ı bî-misl-i Sikender-vakâr
- 281 İsmi Nebî ile müsemmâdur ol
Âyine-i enver-i esmâdur ol

275a. Nâli: Nâbi T // b. hıfzı: hıfzın E, hıfz B

* -Ç, E, Z; Der-Sitâyîş-i Vezîr-i A’zâm Hâfız Ahmed Paşa T

- B11a 282 Kal'a-güşâ sâhib-i seyf ü kalem
Şîr-i zafer yâver-i nusret-'alem
- E66a 283 Nâsır-ı dîn hâdim-i hısn-ı cedîd
Fâtih-i Uyvâr u diyâr-ı Girîd
- 284 Yıkdı nice kal'alaruñ taşını
Koydı 'adûnuñ yirine başını
- 285 Bahri ber itdi ser-i küffâr ile
Berri yem itdi dem-i füccâr ile
- 286 Tîgi ne dem olsa keşîde-gılâf
Cân virür sulha 'adû bi-hilaf
- T10b 287 'Arsa-i heycâda ger ol şîr-i merd
Her ne zamân eylese 'arz-ı neberd
- 288 Tîgine karşı turamaz Kahramân
Olmasa elde siper-i el-amân
- 289 Nusret-i Mevlâ yitişüp 'an-karîb
Feth-i Yemen zâtına ola nasîb
- 290 Yümn-i şehen-şâh ile ol şîr-i Hak
Rûm'a revâ eylese Hind'i yamak

282a. sâhib-i: sâhib u B / seyf u: seyf B / kalem: 'alem Z // b. yâver-i: yâver u E, Z

283b. Uyvâr u: ebvâb-ı Z, Uyvâr T

284b. Koydı: Kodı: B, Ç, E

287a. heycâda: heycâra Z

- 291 İtmiş iken feth nice merzbûm
Oldı musahhar da diyâr-ı ‘ulûm
- Ç9b 292 Kışver-i fazlında nice kâdı mîr
Fazla-i ihsânın umar bir fakîr
- 293 Kâşif-i gencîne-i Kur’ân’durur
Fâ’ik-i her-müşkil-i Furkân’durur
- Z9a 294 Kâdı huzûrında olur beste-dem
Yâ nice keşşâf ola sâbit-kadem
- 295 Dergehine olsa Aristo gulâm
Harkı bilüp eyler idi iltiyâm
- E66b 296 Eylese kânûn ile zîce ‘amel
Müşkil-i fenn-i rasadı kılssa hâl
- 297 Mîr Ulug ile gelüp Bû ‘Alî
Dergeh-i fazlında olurdu kulı
- B11b 298 Fazl u şecâ’atde yem u âftâb
Cûd u sehâvetde nesîm ü sehâb

292b. ihsânın: ihsânun B / bir: her B, T

293a. Fa’ik-ı: Fârık-ı Z, Fâyık-ı T

295a. Harkı: Hakkı E, Cürmi T

297a. Mîr Ulug: Mîr-i livâ T

- 299 Devr ideli hâsılı çarh-ı felek
Görmedi hem-tâsını ins ü melek
- 300 Menkabeti hâric-i ‘akl-ı beşer
Hâme nice vasfını tahrîr ider
- 301 Sa’y-ı belîg eylese ger murg-ı hûş
Evc-i kemâline irişmez hamûş
- 302 Nâli du’â vakti idüp keşf-i râz
Sıdk ile kıl dergeh-i Hakk’a niyâz
- 303 Sâbit ola tâ ki meh ü müşerîf
Keffi ola zînet-i engüşteri
- 304 Gonçe-i bâg-ı emeli her zamân
Ola ter ü tâze çü verd-i cinân
- T11a 305 Yüz süre pâyine sigâr u kibâr
Sadr-ı vezâretde olup ber-karâr
- 306 Feyz-i Hudâ yâver-i nusret-karîn
Hâfızı Hallâk-ı cihân-âferîn

298a. yem u: yem Z

302a. Nâli: Nâbi T

303a. meh ü: meh B

305 E, Z ve T nüshasında 2 mısra yer değiştirmiştir // b. olup: ola Z

306a. yâver-i: yâver ü Ç

Sebeb-i Te'lîf*

- 307 Bir gice bu kulzüm-i heft-âsmân
Dehre olup dürr-i kevâkib-feşân
- Ç10a 308 Ya'ni olup ebr-i kederden berî
E67a Zâhir idi cümle dür-i ahteri
- 309 Olmuş idi fülk-i mehe kehkeşân
Sîm-serin tâb-ı kamer bâd-bân
- 310 Lengeri maşrıktan alup vakt-i şâm
İtmiş idi cânib-i garba hırâm
- 311 Saldığı dem engine fülk-i kamer
Asmış idi keştiye mâhı fener
- Z9b 312 Sandal-ı pervîne binüp müşterî
Çıkdı temâşâyâ nücûm ekserî
- B12a 313 Revzene-i ahtere geldi nebât
Hayret ile kaldı bakup sâbitât
- 314 İtmek için zînet-i çarha nigâh
Mastaba-i hâleye çıkmışdı mâh

*-Ç, E, Z; Sebeb-i Tahrîr-i Manzûme-i Mergûbe T
307b. dürr-i: dürr ü E
308a. olup: idi Z
309a. mehe: felek E // b. Sîm-serin: Sîm-serün B
311a. Saldığı: Çıkdığı Z
313b. kaldı bakup: bakup kaldı Z

- 315 Çekdiricek firkate sîn mâh-tâb
Hayli hevâyî fişek atdı şihâb
- 316 Şem'-i nücûm ise çerâgân idi
Sun'-ı Hudâ dehre nümâyân idi
- 317 Kudret ile itmiş idi müste'ân
Perde-i sakf-ı felegi perniyân
- 318 Atlas-ı çarh olmuş idi heft reng
Nakş-ı nücûm ile misâl-i peleng
- 319 Feyz ile pür idi zemîn ü zamân
Nâzır idi kudret-i Hakk'a cihân
- 320 Gûşe-i gafletde o şeb ben fakîr
Olmış idüm pister-i gamda esîr
- E67b 321 Gelmiş idi cümle kuvâya kesel
T11b Geçmiş idi gerdene dâm-ı emel
- 322 Zîr-i sere virmiş idüm müştümi
Şâne idüp nâhun-ı engüştümi
- 323 Rîşe haleb gelmiş idi şânedan
Murg-ı hired uçmuş idi lânedan

317b. sakf-ı: sakfı Z

321b. dâm-ı: tûl-ı Z

322b. nâhun-ı: te'mîn-i B

- 324 Hırs u emel nefis ile dîv-i racîm
Olmış idi baña celîs ü nedîm
- Ç10b 325 Tûl-ı emel sînede salmışdı bîh
Dört tarafum olmuş idi çâr-mîh
- 326 Semt-i ma'âşa idüben istinâd
Gelmez idi hâtıra fikr-i me'âd
- 327 Mihnet-i hırs u elem-i mâ-sivâ
Olmış idi dilde belâ-ber-belâ
- 328 Hâsılı bu bende-i dünyâ-perest
Olmış iken bâde-i gafletle mest
- B12b 329 Meh gibi girdi kapudan bir cüvân
Oldı cemâliyle münevver cihân
- 330 Kâmetinüñ serv-i çemen bendesi
Gül ruhınuñ vâlih ü şermendesi
- Z10a 331 Viridi başın fikr-i lebiyle şeker
Dür dişi reşkiyle sadef dür döker
- 332 Nergisinün nergis-i cân hastesi
Goncesinün gonce-i gül bestesi

324a. Hırs u: Hırs-ı E

327a. elem-i: elem ü B, Z

329a. kapu: kabu E, Z

- 333 Gerdenine kâküli ‘akluñ kemend
Zahm-ı Mesîhâ’ya demi sûdmend
- E68a 334 Katre-i la’l-ı lebi Hızr’a hayât
Feyz-i demi mürde-i dehre necât
- 335 ‘Ârızi revnak-şiken-i bedr idi
Şübhesiz ol gice şeb-i Kadr idi
- 336 Mahlası hoş ismi o mâhuñ hired
‘Âleme ol rûh idi ‘âlem cesed
- 337 Şâ’ir-i mümtâz idi ol dil-firîb
Ol idi bu bendeye şeyh ü edîb
- T12a 338 Nev-res idi gerçi o dâna velî
Pîr-i felek ‘aklına dirdi belî
- 339 Hem-dem idük ol meh ile sâbıkâ
Olmaz idük birbirimizden cüdâ
- 340 Var idi çok sohbet-i dîrînemüz
Saf idi âyîne-sıfat sînemüz
- 341 Çekmiş idi terbiyetümde emek
Yenmiş idi ortada nân u nemek

336a. mâhuñ: şâhuñ Z

339b. Olmaz: Olmuş Z

- Ç11a 342 Her ne nasîhat ide ol nîk zât
Bedlik idüp itmez idüm iltifât
- 343 Her ne kadar eylese lutf u kerem
Bil ki mükâfâtı iderdüm sitem
- 344 Hâsılı her hayra ki olsa delîl
Tutmaz idüm kavlini illâ kalîl
- B13a 345 Eyler idüm gâyet ile harlığı
İdemedük ‘akıbeti dirligi
- 346 Bildi ki itmez dile pendî eser
Cân gibi itmişdi bedenden sefer
- E68b 347 Çıkmış idi başuma dûd-ı firâk
Kalmış idi dilde gam-ı iştiyâk
- 348 Geldi o dem yanuma biñ nâz ile
Başda yir itdüm aña i’zâz ile
- 349 Hâlümi sordı didi ey mübtelâ
Beste-i zencîr-i nukûş-ı hevâ

342b. ide: idem Z

346a. itmez dile pendî: pendî dile itmez Ç, B // b. bedenden: bundan B / sefer: mefer B, Ç

347a. dûd-ı: dûd u B // b. gam-ı : gam u B

348a. dem: meh Z // b. i’zâz: i’râz B

349b. hevâ: sivâ T, Z

- Z10b 350 Niceye dek hırs ile dil-mürdelik
Tâ-be-key ey mürde bu efsürdelik
- 351 Zînet-i dünyâya nedür bu heves
Kim bile hâlũñ n'ola âhir nefes
- 352 Gaflet ile niceye dek hurd u h'âb
Añ o demi menzilũñ ola türâb
- 353 'Ömr-i girân-mâyeni kıldıñ hebâ
Sanma ki dünyâ ola dârũ'1-bekâ
- 354 İtmedesin cehl ile 'ömrũñ telef
'Âkıbetũñ añmadun ey bî-halef
- T12b 355 Nakd-ı 'amel âdeme ser-mâyedür
Hayr-ı halef mâye-i bî-gâyedür
- 356 Sen de 'amel yok ki ola reh-berũñ
Kanı halef kim tuta soñra yirũñ
- 357 H'âb-ı tegâfũl nice bir ey fakîr
Olma mısın dahı nasîhat-ı pezîr
- 358 Sun'-ı Hudâ ile cihân pür-'iber
Gûşe-i gamda sen isen bî-haber

352b. Añ: An B

354a. ömrũñ: ömri B, Ç, E, T

357b. Olma mısın: Olmayasın Z; Olmaya ki B

358b. isen: ise T

- Ç11b 359 Taşraya çık zulmet ü envârı gör
Leyle-i İsrâdaki esrârı gör
- E69a 360 Encüm ü mâh u felek-i nüh-tabak
Sun'-ı Hudâvend'e nazar ber-varak
- B13b 361 Emrini tut bende-i fermân iseñ
Sun'ma bak sâhib-i 'irfân iseñ
- 362 Penbe-i vesvâsı çıkar gûşdan
Diñle dür-i pendî fem-i hûşdan
- 363 Bildüñ ise bâ'is-i îcâduñı
Nefsi ko tut dâmen-i üstâduñı
- 364 Eyle tefekkür sebab-i hilkatüñ
Bil ne imiş cevher-i mâhiyyetüñ
- 365 Âdem olur ehl-i ma'ârif olan
Hakk'ı bilür nefsinî 'ârif olan
- 366 Hüsn-i 'amel kesbine kıl sa'y-i tâm
Dil-ber-i vahşîdür anı kıl be-dâm
- 367 Saña odur reh-ber-i râh-ı 'adem
Haşre degin hem-nefes ü hem-kadem

359a. zulmet ü envârı. zulmet envâr B

362b. fem-i: zahm-ı B

363a. îcâduñı: îcâdıñı Z

366a. kıl sa'y-ı tâm: ikdâm kıl B, Ç, T / b. kıl be-dâm: râm kıl B, Ç, T

- 368 Hayr-ı halef bâ'is-i tezkîrdür
Âfet-i dil gaflet ü te'hîrdür
- Z11a 369 Eyle halef kesbine sa'y-ı belîg
Fevt olıcak fâ'ide virmez dirîg
- 370 Ya'ni cihân içre ko git bir eser
Bil ki eserdür halef-i mu'teber
- 371 Soñra gelenler seni yâd ideler
Rahmet ile rûhuñı şâd ideler
- T13a 372 Vâdi-i nazm içre yûri bas kadem
Kıl kalem i dûş-ı benâna 'alem
- E69b 373 Didüm eyâ mürşid-i râh-ı savâb
Hak bu ki her bir sühânuñ bir kitâb
- 374 Evvel ü âhir baña sensin zâhir
Ol yine lutf ile bu dem dest-gîr
- 375 Sen gideli vâlih ü dem-besteyüm
Sûz-ı firâk ile katı hasteyüm
- Ç12a 376 Zerre kadar kalmadı nutka mecâl
Fikr-i mezâmin ise emr-i muhâl
- B14a 377 Nesri tekellümde çeken 'usreti
Nazma ne vech ile olur kudreti

- 378 Didi ne gam ben saña oldum refik
Olsa refik eyleme vehm-i tarîk
- 379 Tâlîbe ikdâm u cesâret gerek
Sînede tef dilde harâret gerek
- 380 Dîde vü dilde ger ola âb u tâb
Sehl olur erbâbına nazm-ı kitâb
- 381 Didüm eyâ gevher-i tâc-ı hüner
Nüşa-i cân gibi sözüñ mu'teber
- 382 Kâ'ide-i nazm-ı tarîk-i selef
Oldı kamu hezl ü hebâ vü telef
- 383 Eylediler şî'ri bu gûne tırâş
Sem'i olur ehl-i dile cân-hırâş
- 384 Nazm-ı zamâne neye benzer dilâ
Besteler içre nitekim tenterâ
- 385 Lafzı lugaz şekli velî ânı yok
Kâlbüd-i mürde gibi cânı yok
- E70a 386 Biz de bu vâdîde yazarsak eger
Lafz-ı mücerred nice eş'âr-ı ter

378a. ne gam: ne'am B, Ç, E

380a. Dîde vü dilde: Dîde-i devlet B

383a. şî'ri: şî'r E // b. sem'i: şem'i Ç, sa'y B

384b. tenterâ: ten-nümâ B, ten-sera E

385b. Kâlib-ı mürde gibi kim cân yok T

386b. Lafz-ı: Lafzı Z

- 387 Göstere hîrbâ gibi nakş-ı hayâl
Kılmaya ma'nâları 'arz-ı cemâl
- Z11b 388 Mümkün idi olmasa 'özüüm kavî
Yazmaga her dem nice şî'r-i nevi
- T13b 389 Tâze zebân ile velî köhne pîr
Cem'i nice mümkün olur ey habîr
- 390 Nazm-ı kadîm üzre olup dür-feşân
Eyley isem nice hikâyet beyân
- 391 Şimdi bu vâdîlere kimdür bakar
Almaz ele belki ayakla kakar
- 392 Sözlerümi gûş idicek şeyh u şâb
'İlm-i ledünnîden açup bir kitâb
- B14b 393 Eyledi meclisde o 'âlî-tebâr
Ç12b Dürç-i hikemden nice gevher-nisâr
- 394 Didi eyâ gâfil ü mest-i hevâ
Ser-hoş-ı ter-dâmen-i bezm-i sivâ
- 395 Vâdi-i inkâra 'âzimet neden
Zann idesin olmaya fehm-i sühan

387a. hîrbâ: deryâ Z // b. ma'nâlara: ma'nâları Z

394a. gâfil ü: gâfil-i B, Z // b. ser-hoş-ı: ser-hoş u E; Eyledi ser-hoş seni bezm-i sivâ T

395b. idesin: ide ki B

- 396 Şimdi Hudâvend-i cihân-âferîn
Bir kulını eyledi şâha karîn
- 397 Fazl u kemâliyle ser-efrâzdur
Cûd u sehâ lutf ile mümtâzdur
- 398 Var ise zâtuñda liyâkat eger
Bârgеh-i fazlına var kıl nazar
- E70b 399 Dergehidür mecmâ'-ı ehl-i kemâl
Her birinüñ sözleri âb-ı zülâl
- 400 Himmet ü pîrâne vü ikdâm-ı tâm
Mâye-i dil olsa olur iş tamâm
- 401 İsm-i şerîfine yazup bir kitâb
Kendüni kıl sen dahı sâhib-nisâb
- 402 Bâ'is-i tezkîr ola nazmuñ hemân
İsm-i şerîfi añıla çok zamân
- 403 İster isen sen de bu bezme vusûl
Kullıgını cân ile eyle kabûl
- 404 İrdügi dem gâyete güftâr-ı hûş
Dilde idüp bahr -i ma'ânî hurûş

397a. Fazl u: Fazl-ı Z / efrâzdur: efrâzdurur B, Ç // b. mümtâzdur: mümtâzdurur B, Ç

398a. zâtuñda: zâtında B // b. fazlına: lutfına Z

400a. ikdâm-ı tâm: ikdâm u kâm B

401b. Kendüni: Kendini B

404a. İrdügi: İrdigi Z, T

- 405 Lutf-ı Hudâvend'e kılup istinâd
Virdüm o dem kufl-ı midâda güşâd
- 406 Kılmag için hâmeye 'arz-ı niyâz
Eyledüm engüşt-i zebânın dırâz
- Z12a 407 Didüm eyâ mûnis ü yâr-ı kadîm
T14a Râh-ı sadakatde nazîrûñ 'adîm
- 408 Hikmet ile oldı zebânuñ iki
Yazmag için levhe sıfât-ı yeki
- B15a 409 Sıdk ile dehr içre bulup iştihâr
Oldı kavlüñ cümle sigâr u kibâr
- Ç13a 410 Sensin olan sıdk ile dehre 'alem
Şânuñı ta'zîm yeter ve'l-kalem
- 411 Garka-i bahr-i keremüñ hâs u 'âm
Sa'yün ile buldı cihân intizâm
- E71a 412 Lutfuña dil-beste cemi'-i lisân
Cümlesine sensin olan tercemân
- 413 Reşha-i feyzünle baña ol mu'în
Çeşme-i dilden aka mâ-i ma'în

405b kufl-ı: fazl-ı B, T

406a. kılmag için: kılmak için E, Z, T // b. Eyledüm: Eyledi B, Ç, E, T/ zebânın: zebânuñ B, Z

407a. mûnis ü: munis-i B, Z

408b. Yazmag için: Yazmak için Z

412a. Lutfuña: Nazmuña T

414a. müstenîr: müstetîr E

- 414 Kâle gele hâl-ı dil-i müstenîr
Sa'yüñ ile ketb ola mâ-fi'z-zamîr
- 415 Himmetüñ olursa koyam bir eser
Bâ'is-i tezkîr ola şâm u seher
- 416 *Tuhfe-i Emsâl* ola ser-nâmesi
Aslı kühen tâze ola câmesi
- 417 Hazret-i dârende-i bâlâ vü şîb
Hayr ile itmâmını ide nasîb

Der-Sitâyîş-i Musâhib-i Şehen-Şâh-ı Vâlâ Hazret-i Mustafâ Paşa *

- 418 Mustafâ Paşa dür-i bahr-i kerem
Sâhib-i sultân-ı kevâkib-hâşem
- 419 Zâtı ile oldı vezâret şerîf
Görmedi emsâlini çeşm-i 'ârif
- 420 'Akl ile bil Âsaf-ı devrândur
Fazl ile hod fâris-i meydândur
- 421 Tıynet-i pâkini idüp Rabb-i cûd
Fazl u hüner lutf u keremden vücûd
- 422 Şîr-i vegâ sâhib-i seyf u kalem
Fazl u sehâ ile vücûdı 'alem

*-Ç, E, Z; Der-Sitâyîş-i Musâhib Mustafâ Paşa Mahrem-i Şehen-şâh-ı Vâlâ T

T14b 423 Hîn-i rezim Rüstem-i düşmen-şikâr
Vakt-i bezim gonce-i fasl-ı bahâr

B15b 424 Şevket ile sâhib-i sultân iken
E71b Mertebesi vâsıl-ı Keyvân iken

Z12b 425 Gelse yine meclisine bir fakîr
Lutf u nevâzişle ider anı sîr

Ç13b 426 Hulk-ı hasen fazl u sehî vü edeb
Zât-ı şerîfinde nümâyândı heb

427 İtdi Hudâ zât-ı kerîmin hemân
Bâ'is-i âsâyış-i halk-ı cihân

428 Bunda yazup Sa'di -i mu'ciz-dehen
Bir iki pâkîze vü şîrîn sühan

429 Biz de mezâminin idüp iktibâs
Tâ ki ola cümle-i beyte esâs

430 Lutf-ı cihân-perver-i feyz-i İlâh
Bir kulını eylese makbûl-ı şâh

431 Hikmet-i mahz olduğına yok gümân
Dehre olur bâ'is-i emn ü emân

421b. Fazl u: Fazl-ı B, Ç / lutf u: lutf B, Ç

426b. nümâyândı: nümâyân Z, T

430a. perver-i: perver ü Z

431b. olur: olup B, Ç

- 432 Hazret-i sultân-ı felek-câh eger
Hâl-i re'âyâyı aña sorsa ger
- 433 Hüsn-i edâ ile ider terbiyet
Hazret-i sultâna gelür merhâmet
- 434 Saltanat-ı şâh bulur izdiyâd
Muntazam olur dahı hâl-i 'ibâd
- 435 Hazret-i paşayı Hudâ-yı kadîm
İtdi şehen-şâha celîs ü nedîm
- 436 Dehre bu bir ni'met-i 'uzmâdurur
Hikmet-i gencîne-i Mevlâ'durur
- E72a 437 Seng-i deri gevher-i tâc-ı Kubâd
Hâk-i rehi kuhl-ı fuhûl-ı 'ibâd
- 438 Gelse zamânında eger Barhayâ
Eyler idi hâk-i derinden hayâ
- 439 Menkabetin yazmada 'âciz kalem
Vasfını 'arz itmede kâsır rakam
- B16a 440 Ey dür-i deryâ-yı kemâlât-ı cûd
T15a Nâli-i efgende vü hem bî-vücûd

435b. celîs ü nedîm: celîs-i kadîm B

437b. rehi: deri Z

440a. vü hem: dih-i B, Ç // b. Nâli: Nâbi T

- 441 Nâm-ı şerîfüne yazup bir kitâb
Eyledi iklîl-i ser-i âftâb
- 442 Zikr-i cemîlüñle tola Şâm u Rûm
Vasfuñ ile pür ola her merzbûm
- Ç14a 443 Şimdi bu manzûmeyi kasdum hemân
Dergeh-i vâlâna idem armagan
- Z13a 444 Keff-i dürrer-pâşuña bulsa vusûl
Belki ider redde tefevvuk kabûl
- 445 Dergehüne gerçi idüp ittikâ
Bir nice hoş lehçe vü şîrîn edâ
- 446 Biri kemâlât ile Nâbî' dürür
Cümlesinüñ ruhları 'âlîdürür
- 447 Fazl ile ol fâ'ik-i akrân imiş
Nazm ile hod nâdir-i devrân imiş
- 448 Her sühanı gayret-i kand u nebât
Şi'ri virür âdeme tâze hayât
- 449 Kimisinüñ sözleri şîr ü 'asel
İtse devâ sâmi'i def'-i kesel

441a. şerîfüne: şerîfine B, Ç; şerîfünle T

444a. pâşuna: bârına Z / bulsa: bula Z // b. ide: ider Z / redde: redd-i Ç, dürr-i B

446a. Biri: Bir B, Pîr-i Ç / Nâbî' dürür: Nâli' dürür Z

448a. gayret-i: 'ibret-i Z / kand u: kand-ı T, Z

449b. devâ: revâ: Ç, Z

451b. hâtıra: hâzıra T, Z; hâsırâ Ç

- E72b 450 Kimisi helvâ kimi pâlûdedür
Sükker ile kimisi âlûdedür
- 451 Kand u şeker et'ime-i fâhire
Dem-be-dem olursa eger hâtıra
- 452 Ekli virür âdeme bî-şek kesel
Olsa eger şîr ü nebât ü 'asel
- 453 Bir kurevî eylese ihzâr o dem
Dûg ile keş mîve-i pîr-i kerem
- 454 Meyl ider elbette tabî'at aña
Sâhib-i beyt aña ider çok 'atâ
- 455 Ey meh-i bedr-i felek-i lutf u cûd
Ehl-i hüner buldı kapunda vücûd
- 456 Şimdi fakîrâne budur kavî-i râst
Dergehüñe eyledüm ihdâ-yı mâst
- B16b 457 'Aybı ki sultân begenürse eger
Gayb olur 'aybı olur 'ayn-ı hüner
- T15b 458 Sözlirimüñ ekseri sehv ü hatâ
Eyle mukâbil aña lutf u 'atâ

452b. nebât u: nebât-ı B

453. -T

454a. elbette: elbetde Z

456b. Dergehüñe: Dergehine Z / ihdâ-yı: ihdâ ey B

457b. 'aybı olur: 'ayb içre o B, Ç

458b. lutf u: lutfla B

- 459 Kârı kuluñ sehv ile noksândur
Lâyık olan hazrete ihsândur
- Ç14b 460 Eyle bu mikdâr ile pes iktifâ
Gafleti ko geldi mahall-i du'â
- 461 Tâ ki Hudâvend-i zemîn ü zamân
Bir kulını ide şeh-i kâm-rân
- 462 Ya'ni anı 'âleme sultân ide
Halkı aña bende-i fermân ide
- Z13b 463 Emri vire dehre ser-â-ser nizâm
E73a Bula vücûdıyla cihân intizâm
- 464 Bir kulını ol şehe sâhib ide
Ya'ni vezâretle musâhib ide
- 465 Lutf ile insâf ile şâm u seher
Eyleye ahvâl-i 'ibâda nazar
- 466 Hâl-i re'âyâyı şehen-şâha heb
Rıfk ile 'arz eyleye her rûz u şeb
- 467 Sâye-i şehde ola her subh u şâm
Râhat u emn üzre kamu hâs u 'âm

462a. anı: aña Z

466b. rûz u: rûz B, Ç

468b. Görmeye gülzâr-ı vücûduñ hazân Z

469 -Z

468 Kurb-ı şehen-şehde şeh-i lâ-mekân
Mertebeni ber-ter ide her zamân

469 Gonçe-i bahtuñ açıla râygân
Görmeye gülzâr-ı vücûduñ hazân

470 Hâtruña gelmeye âsâr-ı gam
Konmaya pâyüñe gubâr-ı elem

471 Hâfiz-ı zâtuñ ola ‘avn-ı Hudâ
Hem dahı câh-ı kenef-i Mustafâ

Hikâyet-i Mîr ü Muhteşem *

B17a 472 Nâkıl-ı efsâne-i bezm-i kühen
H’âce-i kâlâ-yı diyâr-ı sühan

473 Perde-ber-endâz-ı likâ-yı fûnûn
Silsile-cünbân-ı fezâ-yı cünûn

T16a 474 Mâşita-ı ‘ârız-ı ebkâr-ı nâz
Bülbül-i şûrîde-i bâg-ı niyâz

475 ‘Âşık u ma’şûka mühim-sâz olan
Kâtib-i sır mahrem-i her-râz olan

470a. Hâtruña: Hâtırına B // b. pâyüne: pâyine Z

471a. Hudâ: İlâh Z

* - Ç, E, Z; Hikâyet-i Mîr Muhteşem B

473a. endâz-ı: endâze B // b. cünbân-ı: cünbâ-yı T

475a. ‘Âşık u: ‘Âşık-ı: B, Ç / olan: -Z

476a. şehir ü: şehir-i Z // b. ya’ni ki: ya’ni bu Z

477b. rûz u: rûz B,Ç

- Ç15a 476 Şehr-i sadâkatde şehîr ü ‘alem
Hızr-nefes ya ni ki nevk-i kalem
- E39b 477 Virdi haber esbak-ı eyyâmıdan
Mihnet-i rûz u keder-i şâmıdan
- 478 Şehr-i Dımışk içre çü necm-i sühâ
Zâhir olup bir sanem-i meh-likâ
- 479 Gözleri cellâd u nigâhı sinân
Gamzesi dellâl-ı emânü’l-emân
- 480 Misk-i Hoten zülfinüñ üftâdesi
Serv-i çemen kaddinüñ âzâdesi
- 481 Çeşmi ile lebleri mevt ü hayât
Hışmı ile handesi zehr ü nebât
- Z14a 482 Açsa tekellümle o gonçe femi
Zâhir idi güllerinüñ şeb-nemi
- 483 Hâl-i ruhı dâne saçı dâm idi
Almı kamer turreleri şâm idi
- 484 Baksa girîbânına ger ehl-i hâl
Bedrini ancak görür idi hilâl

479a. cellâd u: cellâd B

480a. Misk-i: Müşg-i Z, T

481a. Çeşm-i: Cismi T // b. Hışmı: Çeşmi T

482a. tekellümle: tekellüme B

485a. çok : yok B, cog E

- 485 Söz çok idi itmege vasf-ı beden
Olsa idüm müşterek-i pîrehen
- 486 Tab'umı itdüm nice kez imtihân
Girmedî 'âgûş-ı hayâle miyân
- 487 Geçme öte yohsa virürsüñ seri
Görme misin belde turur hanceri
- B17b 488 Hâsılı ol dil-ber-i nâzik-beden
Hirmen-i nesrîn ü gül-i nesteren
- 489 Meh gibi günden güne buldı kemâl
Servine gelmişdi henüz i'tidâl
- E40a 490 Hüsnine dil-beste olup ehl-i Şâm
Reh-güzerin bekler idi hâs u 'âm
- T16b 491 Kûyunı beklerler idi şâma dek
Çıkmaz idi meh gibi ahşama dek
- 492 Subha degin uymaz idi şeyh u şâb
Togmaz idi gün gibi ol âftâb
- Ç15b 493 Olmuş idi rü'yeti emr-i muhâl
Kande gele hâtıra fikr-i visâl

489b Servine: Serviye Z

491a. Kûyunı: Yolunu T

492a şeyh u: şeyh B

494b. idi: -Z

- 494 Cismi ser-a-pâ sanasın cân idi
Dîdeden ol vech ile pinhân idi
- 495 Bakmaz idi âyineye ol perî
Olmaya ‘aksi mehine müşteri
- 496 Virmez idi kâkülîni şâneye
Girmeye zülfi yed-i bigâneye
- 497 Gamze gibi hâsılı ol pür-cefâ
Olmış idi dehre görünmez belâ
- 498 Birbirine girmiş idi hâs u ‘âm
Rûz-ı hisâb oldu firâkıyla şâm
- 499 Nahsa düşüp yıldızı ‘âmîlerüñ
Başına gün togmadı şâmîlerüñ
- 500 Çâr idi ancak o mehüñ bendesi
Hidmetinüñ rûz u şeb efgendesi
- Z14b 501 Her birisi mahrem-i esrâr idi
Çârı dahı mazhar-ı dîdâr idi
- 502 Bende-i çâruñ ikisi Şâm’a dek
Eyler idi hidmetin ahşama dek
- E40b 503 Birisi hâdim birisi dâyesi
Ya’ni ki hurşîd ü biri sâyesi

495b. ‘aksi:’aks Z

503b. hurşîd ü: hurşîd B

- 504 İkisi her şeb o kuluñ tâ-seher
Tutmuş idi hidmete bel çün-kemer
- B18a 505 Birisi rakkâs u biri şu'le-bâz
Oldı lakab anlara sûz u güdâz
- 506 İkisi de hâfız-ı cânânedür
Birisi şem' ü biri pervânedür
- 507 Rûyunı fi'1-cümle gören çâr idi
Görmesi çâruñ dahı nâ-çâr idi
- T17a 508 Olmuş idi gün gibi ol meh şehîr
Şöhreti oldı gül-i ter nâmı Mîr
- 509 Defter-i 'uşşâkınuñ encüm-misâl
İRmez idi haddine kilik-i hayâl
- Ç16a 510 Çekdi kimi ism okuyup çilleler
Dökdi kimi dergehine sîm ü zer
- 511 Saydına sa'y eylediler mâh u sâl
Olmadı nahcîr o vahşî gazâl
- 512 Tu'ti gibi itmedi kande heves
Anuñ için olmadı bend-i kafes
- 513 Cümle-i 'uşşâkınuñ ammâ biri
Mir'e fedâ eyledi cân u seri

- 514 Râh-ı mahabbetde olup ser-firâz
Olmış idi zübde-i ehl-i mecâz
- 515 Devlet ile şöhre-i devrân idi
Dirhem ü dinârı firâvân idi
- E41a 516 Açmaz idi gencini miftâh-ı had
İrmez idi fazlına dest-i ‘aded
- 517 Batmış idi hâsılı sîm ü zere
Geçmedi Kârûn gibi ancak yire
- 518 Sâgar-ı ‘aşk ile olup ser-girân
Girmez idi ‘aynına mülk-i cihân
- 519 Firkat-i Mîr olmagile hem-demi
Çıkdı gözinden giderek dirhemi
- Z15a 520 Nâmına dirlerdi bunuñ Muhteşem
Sanma gedâ gibi ola bî-haşem
- B18b 521 Kays ile Ferhâd ise meftûn-ı zen
Vasf-ı zen itmez ‘ukelâ zemm-i zen
- 522 Bende idi şâha egerçi gedâ
Virdi haber her ne ise mâ-cerâ

517b. ancak: ammâ E

521a. Kays ile Ferhâd: Kible-i Ferhâd T // b. zemm-i zen: demm-i karn B

523a. odur: odur ki Z // b. ‘Âşık odur: ‘Aşk odur ki Z

- 523 ‘Aşk odur anda beyân olmaya
‘Âşık odur anda zebân olmaya
- 524 Bir gice ol ‘âşık-ı bî-hân-mân
Bâde-i firkatle olup ser-girân
- T17b 525 Vâlih ü dem-beste vü hayrân idi
Mürde-sıfat kâlib-ı bî-cân idi
- 526 Yok idi tahrîk-i lisâna mecâl
Teşne idi nâleye ammâ muhâl
- Ç16b 527 Kâlib-ı efsürdesi bî-iştibâh
Mevtine olmuşdı delîl ü güvâh
- 528 Kaldı hemân bir nefes-i vâpesin
Kayd-ı kafesden ola rûhı emîn
- E41b 529 Muhteşem’üñ âteş-i ‘aşkı meger
İtmiş idi kalbine Mîr’üñ eser
- 530 Sînede ger âteş-i ‘aşk olsa germ
Kalbini yârüñ ider elbette nerm
- 531 Her ne kadar olsa da pûlâd-dil
Nerm olur ol sûz-ı derûn ile bil

525a. Vâlih ü: Vâlih-i Z

526a. Yok: Yog B, Ç

530b. elbette: elbetde Z

- 532 Âteş-i aşk olsa eger üstüvâr
Dilde gelür hâneye elbette yâr
- 533 Vakt-i seher gün gibi ol âftâb
Muhteşem'ün hânesine virdi tâb
- 534 İtdi müşerref kademi hânesin
Kıldı münevver dahı kâşânesin
- 535 Rûh-ı musavver gibi ol gül-beden
Devlet ile girdi der-i hânedan
- 536 Gördi ki ol 'âşık-ı şûrîde-ser
Tîr-i gama sînesin itmiş siper
- 537 Pister-i hâk üzre yatur bî-şu'ûr
Yok hareket 'aklına gelmiş fütûr
- B19a 538 Nâz ile geldi gülerek yanına
Bakdı biraz çâk-ı girîbânına
- Z15b 539 İtdi dahı üstine vaz'-ı kadem
Açdı o demde gözini Muhteşem
- 540 Gördi turur anda o 'âşık kişi
Sandı hayâli ola yâhûd düşi

532b. elbette: elbetde Z

534a. kademi: kadem B

537a. bî-şu'ûr: bî-huzûr T

541a. müje: müze Z

- 541 Çeşminüñ oldı müje kufl-ı deri
Şîşede mahbûs ola tâ ol perî
- E42a 542 Kala hayâli o mehûñ dîdede
T 18a ‘Aks-i mehi bend ide âyînedede
- 543 İtdi ricâ didi eyâ murg-ı h’âb
Eyleme pervâze kerem kıl şitâb
- Ç17a 544 Râz-ı dili kılma eyâ dîde fâş
Eyleme tahrîk-i müje dökme yaş
- 545 Ter düşe şâyed o sanem cûydan
İncine belki kademi mûydan
- 546 Şimdi hayâli dile mihmândur
Reh-güzeri dîde yiri cândur
- 547 Eyleme bîdâr beni muttasıl
Bir nefes ey nâle kerem kıl kesil
- 548 Başladı halt itmege dîvânevâr
Bildî anı Mîr degül hûşyâr
- 549 Nâz ile zânûsına aldı serin
Dâmen ile sildi ruhından derin

542a. mehûñ: şehûñ B, Ç // b. ‘Aks-i: ‘Aksi B

543b. pervâze: pervâz Z

544a. eyâ: gel ey Z

545a. cûydan: hûydan Z

546a. mihmândur: mihmândurur E // b. cândur: candurur E

549b. derin: terin Z

- 550 Didi uyan gâyete irdi mesâ
Başuña gün togdı tur ey mübtelâ
- 551 Tîr-i du'â irse nişângâhına
Kebk-i kendi gelür şâhine
- 552 Gûşına çün girdi bu gül-bang-ı nâz
İtdi yine kufl-ı der-i çeşmi bâz
- 553 Cem'-i havâs eyledi açdı gözin
Mîr'i görüp eyledi zâyî özin
- B19b 554 Oldı ser-â-pâ bedeni lerzenâk
Nutkı tutıldı olayazdı helâk
- E42b 555 Bî-hareket kaldı misâl-ı cemâd
Bâb-ı sühan bulmadı feth ü güşâd
- 556 Görđi ki Mîr olmadı nutka mecâl
Eyledi biñ nâz ile andan su'âl
- 557 Didi ne bu hâlet-i dem-bestegî
Sûret ü nakş-ı keder-i hastegî

551b. kendi: kendü Z

552a. çün girdi: girdi çün B, Ç

533a. havâs: havâsı B

555b. feth ü: feth B, Ç

557b. sûret ü: sûret-i Z

558a. iderken: iderdüñ Z

- Z16a 558 Vaslumu cân ile iderken taleb
Vaz'-ı şütür-gürbeye n'oldı sebab
- T18b 559 Çatdı kaşın ol büt-i Çîn ü Çigil
Mîr'i bu vaz' eyledi âzürde-dil
- 560 Gitmege kasd itdi yıka hânesin
İstedi bî-genc ide vîrânesin
- Ç17b 561 Muhteşem itdi o mahal cem'-i hûş
Bildi eger böyle kalursa hamûş
- 562 Şübhesiz ol gonce-fem ü gül-beden
Hem-çü perî gâ'ib olur dîdeden
- 563 Dil-beri te'hîre biraz dâmı yok
Dilde ise 'arz idecek kâmı yok
- 564 Nutka mecâli yog idi söyleye
Hâl-i dil ü firkatı şerh eyleye
- 565 Mîr'ün ayagina düşüp Muhteşem
Didi tevakkuf demidür kıl kerem
- 566 Olmış iken sâkin-i kasr-ı vefâ
Olma yine sâlik-i râh-ı cefâ
- 567 Vaz'-ı bedümden kerem it çekme gam
'Âşık-ı dîvâneye yokdur kalem

562b. yok: -Z

564b. Hâl-i: Hâl u Ç / dil ü: dil B

- E43a 568 ‘Aşkun ile ‘âleme efsâne-yüm
Bend olalı zülfüne dîvâne-yüm
- 569 İtdi dili âteş-i ‘aşkuñ kebâb
Zerre kadar kalmadı güftâra tâb
- B20a 570 Kıldı tebessüm didi ey mübtelâ
Firkati yâd itme mazâ-mâ-mazâ
- 571 Hâle nazar itdiler erbâb-ı hâl
Mâzi dil-i ‘âkıla virmez melâl
- 572 Vuslatum el virmiş iken râygân
Şimdi murâduñ ne anı kıl beyân
- 573 Didi Hudâ ‘ömrüñi kılsun ziyâd
Bende için gerçi ki olmaz murâd
- 574 Var bu kadar dilde temennâ velî
Rabve’ye kim maksim-i mâdur yiri
- 575 Sahnı ser-â-pâ çemen ü lâlezâr
Reşk-i İrem her tarafi cûy-bâr
- T19a 576 Rabve’dürür cennet-i huld-ı berîn
Rabve’dürür zât-ı karâr ü ma’în

570a. kıldı: itdi Z

573a. ‘ömrüñi: ömriñi B, Ç, E, T // b. gerçi ki: gerçi kim E

576a,b. Rabve’dürür: Dîve’dürür B

- Z16b 577 Mümkin ise anda varup ey sanem
Bir iki sâ'at idelüm dem-kadem
- Ç18a 578 Senden olan şimdi budur iltimâs
Zanna düşüp eyleme gayrı kıyâs
- 579 Mîr'e 'aceb geldi bu vaz'-ı garîb
Turdu ayag üzre didi yâ nasîb
- 580 Düşdi ayagına yine Muhteşem
Didi eyâ ma'den-i lutf u kerem
- E43b 581 Ger gidesin ey meh-i burc-ı kemâl
Gün yüzini bir dahı görmek muhâl
- 582 Seyr-i sirişk ile tutup râhını
Âh ile sedd itdi güzergâhını
- 583 Dâmenini tutdı yed-i nâleler
Bedrine âh oldu siyeh hâleler
- 584 Bildi halâs olmaga yokdur mecâl
Eyledi zu'mınca recâ-yı muhâl
- 585 Didi n'ola Rabve'ye mümkün sefer
Lîk gerek nakl-i kadem sîm ü zer
- B20b 586 Seyr-i çemen sanma ola serserî
Tâlib isen seyre fedâ it zeri

578b. gayrı: gayra Z

584b. ancak: ammâ E

- 587 Didi nedür sîm ü zer ey hırz-ı cân
Reh-güzerûñ masrafı nakd-ı revân
- 588 Aldı haber âhiri cânâneden
Rabve'ye varınca der-i hâneden
- 589 Pür ola altun ile ceyb ü kefi
Her kademîye vire bir eşrefi
- 590 Muhteşem aldı zeri hemyân ile
Oldı revân Rabve'ye cânân ile
- 591 Virmese pîşîn zeri Muhteşem
İtmez idi pîşine vaz'-ı kadem
- 592 Eylese biñ nâz ile ber-vaz' u pâ
Oldı galat diyü sayardı dü-tâ
- T19b 593 Oldı hemân nısfâ irince rehi
Kîse-i müflis gibi ceybi tehî
- E44a 594 Gâyete irdükde zer ol gül-‘izâr
Servi gibi pâyine virdi karâr
- Ç18b 595 Kaldı hemân anda o şimşâd-ı nâz
Mümkin olup esmedi bâd-ı niyâz

588a. âhiri: âhir-i Z // b. muhâl: nevâl T

594b. Servi: Serv Ç, Z

595b. bâd-ı: bâr-ı E

- Z17a 596 Didi ki şehre varıcak ey perî
Her kademîye vireyüm dih zeri
- 597 Nâz ile güldi didi ol pür-cefâ
Eylediler nakde erenler du'â
- 598 Bildi aña lâbe degül sûdmend
Döndi yine pîşine ol derdmend
- 599 Bulmaz idi hâneye bî-şek sebîl
Olmasa ger cûy-ı sirişki delîl
- 600 Açdı der-i genci saçup hâke dür
Dâmen ü ceyb ü bagalın itdi pür
- 601 Aldı zeri girdi o sâ'at yola
Diñle ser-encâmını âhir n'ola
- 602 Çog idi Mîr'ûñ katı üftâdesi
Var idi bir cîlf-i harâm-zâdesi
- B21a 603 Sihr ile Hârût'ı salardı çehe
Eyler idi hâleyi meclis mehe
- 604 Mekr ü hîlede yog idi yekdeşi
Hâsılı olmışdı racîmüñ eşi

598a. aña lâbe degül: degül lâbe aña Z // b. yine pîşine: pîşine yine B, Ç

599a. hâneyi: hâneye Ç, Z

604a. hîlede: cedelde Z

- 605 Kâmeti kûtâh adı Çerdûn idi
Şekli bed ü heykeli mel'ûn idi
- 606 Kıssaya vâkıf olur ol ittifâk
Eyler o dem saydına Mîr'ûñ yarak
- E44b 607 Kıldı tedârik o mahal bir gurab
Sayd-ı hümâ 'azmine itdi şitâb
- 608 Seg gibi âhûnuñ izin izledi
Pâyına düşdi o mehi gözledi
- 609 Her yaña yilmekde iken serserî
Gördi leb-i cûda oturmuş perî
- T20a 610 Murg-ı hümâ gördi ki inmiş yire
Bildi ki tenhâdur ol âhû bire
- 611 Ugradı Mîr'ûñ öñine bâ-şitâb
Mâhı geçüp gitdi misâl-i sehâb
- Ç19a 612 Hîn-i güzer itmedi o rû-siyâh
Şeb-pereveş mihrine Mîr'ûñ nigâh
- 613 Mîr'e keder virdi bu vaz'-ı garîb
Fikre varup didi bu kâr-ı 'acîb

605a. kûtâh adı Çerdûn: kûtâh ü Hardûn Z

608b. Pâyine: Yolına Z / mehi: mehüñ B, T

609b. oturmuş: olurmuş B / perî: biri Z

612a. siyâh: sipâh Ç // b. Mîr'ûñ: mâhuñ Z

- 614 Hüsnume dil-dâde iken kâ'inât
Eylemedi bir nazar-ı iltifât
- Z17b 615 Gel diyü Çerdûn'ı çağırđı cüvân
Bakmadı ammâ yine ol kartabân
- 616 Bir iki kez itdi bu resme nidâ
Gelmedi ol sahradan aslâ sadâ
- 617 Düşdi hemân ardına gürgün bere
Başa gelür her ne yazılsa sere
- 618 Bildi gelür eñseden o serv-i nâz
Başladı yurt itmege hem-çün gürâz
- 619 Har göricek esbi ider sür'ati
Devleti kogdıkça kaçır nekbeti
- B21b 620 İtmiş iken kebkini zâgın siper
E45a İrdi sabâveş didi eyne'l-mefer
- 621 Mîr'i görince didi Çerdûn meded
Çekme reh-i kesbüme lutf ile sed
- 622 Eyleme işgâl beni ey püser
Kâra virür lu'b u terâhî zarar

615a Çerdûn'ı: Hardûn'ı Z

619a. esbi: esb B, Z // b. kogdıkça, kondıkça B, kodıkça E

620a. kebkini: kebki B, Ç

621a. Çerdûn: Hardûn B

- 623 Hayli niyâz eyledi Çerdûn'a Mîr
Didi bizi kıssadan eyle habîr
- 624 Sen ne kişisin ya nedür bu gurâb
Aslı nedür böyle idersün şitâb
- 625 Didi ki sayyâdum eyâ gül-'izâr
Sayd-ı gurâb oldu baña kesb ü kâr
- 626 Hâsılı bu kuş sebab-i mâyedür
'Âkıla bir karga da ser-mâyedür
- T20b 627 Güldi bu sözden katı ol gonçe-leb
Didi ki lâfuñ 'aceb-ender-'aceb
- 628 Uçmaga bu bulsa elüñden mecâl
Gayrıyı ko saydı bunuñ hod muhâl
- Ç19b 629 Didi meseldür bunı gûş eyle sen
Kuş kuş ile avlanur ey gül-beden
- 630 Oldı gurâba o perî müşterî
Virdi kamu aldığı sîm u zeri
- 631 Didi yanumda zere yok i'tibâr
Zer kefi-âzâdede tutmaz karâr

623 -B; a. Çerdûn'a: Hardûn'a B

624a. ne: -B // b. idersün: idersin B, Z

625b. kesb ü: kesb B / baña: -Ç

626b. karga: karka B

627a. ol: o Z

- 632 Didi murâduñ ne ise kıl taleb
Virme hemân tek bize renc u ta'ab
- E45b 633 Dâm-ı füsûnı kurup ol nâ-bekâr
İtdi gurab ile hümâyı şikâr
- Z18a 634 Kârı murâd üzre olunca tamâm
Bûm-sıfat itdi yine 'azm-i Şâm
- 635 Muhteşem'üñ rûha irince teni
Gitmiş idi gam gibi ol küştenî
- 636 Yanına Mîr'üñ gelicek Muhteşem
Gördi 'izârında var âsâr-ı gam
- B22a 637 Gülleri pejmürde dili bî-karâr
Zülfi gibi hâli perişân ü zâr
- 638 Gamzesi bîmâr ü nigâhı hazîn
Bî-meze nutkı lebi bî-engübîn
- 639 Kâmeti ham dîdeleri nâ-tüvân
Gülşen-i ruhsârına irmiş hazân
- 640 Bildi ferâsetle idince nazar
Âyine-i 'ismete konmuş keder

636a. Yanına: Pâyine Ç

637b. hâli perişân ü: hâl-i perişân B

638b. lebi: gibi B

- 641 Zann u yakîn olmuş iken tev'emân
Zâgı görüp eyledi def'-i gümân
- 642 Agzına dil sokdı misâl-i nebât
Aldı haber her ne ise vakı'ât
- 643 Gûş idicek sözlerini dil-berüñ
Bendini almışdı meger hancerüñ
- T21a 644 Teşne idi deşnesi kana hemân
Sîne-i Mîr'i göricek atdı cân
- 645 İrdigi dem sîneye mâhî misâl
Oldı hemân garka-i bahr -i visâl
- Ç20a 646 Sanma ki kan oldı bedenden revân
E46a Dökdi felek sînesine ergavân
- 647 Çekdi belâ câmını ol mest-i nâz
Böyle olur âhir-i bezm-i mecâz
- 648 Hâsılı o sîm-ber ü mû-miyân
Gonce-i nev-reste-i ârâm-ı cân
- 649 Bezm-i fenânuñ bilicek mihnetin
Çekdi ayagını savup nevbetin
- 650 Sâki-i devr-i felek-i bî-emân
Muhteşem'e sundı o câmı hemân

- 651 Câmı çeküp mest olıcak Muhteşem
Hancerine kıldı temennâ o dem
- 652 Didi kerem it baña bir çâre kıl
Sa'yüñ ile hâsıl ola kâm-ı dil
- 653 Sînesini açmış iken şimdi Mîr
Vâsıta ol ikimizi eyle bir
- B22b 654 Böyle didi düşdi hemân hancere
Z18b Oldı hem âğuşte-i dem dil-bere
- 655 Kıssaları 'âleme meşhûrdur
Türbeleri Rabve'de ma'mûrdur
- 656 Şimdi dahı tâk-ı binâsı turur
Maksim-i mâya varan anı görür
- Temsîl***
- 657 Taht-ı fazîletde şeh-i bî-nazîr
Bahr-i zekâ ibn-i Kemâlu'l-vezîr
- E46b 658 'Aşk-ı mecâzîden idüp keşf-i râz
Didi olan sâlik-i râh-ı mecâz
- T21b 659 Ya'ni olan mâ'il-i nakş u suver
Üç bölük oldı ikisi mu'teber

*-Ç, E, Z
657b. ibn-i: ile B
658a. keşf-i: keşf ü B

- 660 Fırka-i sâlis katı mezmûmdur
Mazhar-ı la'n-ı 'Arab u Rûm'dur
- 661 Her birisi bir yola sâlik geçer
Nükte-i ser-beste-i dil-ber açar
- Ç20b 662 Cümlesinüñ matlabı dil-ber velî
Diñle mufassal idelüm mücmeli
- 663 Eyle hurûfına nazar dil-berüñ
Hâsıl ola şâh-ı emelden berüñ
- 664 Bir bölige lâm ile bâsın diler
Bir bölige bâ ile râya yiler
- 665 Fırka-i sâlisdür iden hazf-ı lâm
Dâl ile bâ râya olupdur gulâm
- 666 Yazdı mecâzuñ bu kadar kıssasın
'Ârif olan bundan alur hissesin
- 667 Câ-yı kelâm olmagın ammâ mahal
Keşf-i 'ukûd itse revâ dest-i hâl
- 668 Eyledi endîşe bu 'abd-i nizâr
Olsa revâ 'aşk-ı mecâz ehl-i çâr

660 b. 'Arab u: 'Arab B

663b. ola: -B

664b. bâ: yâ B / râya: dâya: E, Z

666b. hissesin: hisse Z

668b ehl-i: ehli Ç, Z

- B23a 669 Çârı süvüm gibi zurûfî degül
Gayrı gibi ya'ni Hurûfî degül
- 670 Ber-ter imiş mertebede râbi'i
Fâ'ik olur râbi'inüñ tâbi'i
- E47a 671 Seyr-i ruh-ı yâr ile hursendedür
‘İsmet ile nefsi kavî bendedür
- Z19a 672 ‘Aşkî bunuñ kantara olsa revâ
‘Aşk-ı hakîkîye budur reh-nümâ
- 673 Virdi haber hazret-i fahr-ı rüsül
‘Aşk-ı hakîkîye mecâz oldı pül
- 674 Kantarayı sanma ki bir âbdur
Handeki âteş yolu gird-âbdur
- 675 Gerçi murassa kemeri ferşi ‘âc
Tahtesi firûze ruhâmı zücâc
- T22a 676 Hışt-ı binâsı zer ü sibâkı sîm
Sengi güher topragı ‘anber-şemîm
- 677 Sakf-ı tarab-hânesi nakş u nigâr
Tahtı velî âteş-i düzeh-karâr

669a. Çârı: Çâr-ı B

670. -T

676a. Hışt-ı: Haşmet-i E

677b. Tahtı: Bahtı Z

- 678 Hîn-i güzer her kim iderse şitâb
‘Aşk-ı hakîkatden olur behre-yâb
- Ç21a 679 Nakşına ammâ ki o dil-bend ola
Ya’ni esîr-i zen ü ferzend ola
- 680 Âb-ı ruhı âteş olur gül gibi
Şerm ile ayakda kalur mül gibi
- 681 Gerçi mecâzı görünür dil-firîb
Lîk hakîkatden olur bî-nasîb
- 682 ‘Aşk-ı mecâzide kalup çekme gam
Saña yiter mâ-hâsal-ı Muhteşem

Münâcât*

- 683 Ey eser-i ‘aşkı hüveydâ kılan
‘Aşk ile ‘âlemleri şeydâ kılan
- B23b 684 Nüh felegi ‘aşk ile gerdân iden
Meş’ale-i bedri fûrûzân iden
- 685 Âteş-i ‘aşk ile yakan ahteri
Bahre salan ‘aşk ile nîlûferi

679a. ki o: o ki Z

680a. ruhı: ruhuñ B, ruhm Ç / gibi: -Z

681a. mecâzı: mecâz Z

* -Ç, E, Z

684. Z’de 684 ile 685’inci beyitler yer değiştirmiştir.

- 686 ‘Aşk ile hurşîde viren germ ü tâb
Seng-i siyehden akıdan âb-ı nâb
- 687 ‘Aşk ile ‘ankâları zenbûr iden
Çeşm ü ruhı nâzır u manzûr iden
- 688 Âteşi ‘aşk idi gülistân iden
‘Aşk idi İsmâ’il’i kurbân iden
- 689 Eyledi ‘aşkuñ dil-i Tûr’ı şikest
Bâde-i ‘aşk eyledi Mûsâ’yı mest
- Z19b 690 ‘Aşk iledür âmed ü refî-i cihân
‘Aşk iledür mâ-hasal-ı kün-fekân
- 691 ‘Aşkuñ ile buldı ‘anâsır vücûd
‘Aşkuñ ile Âdem’e oldı sücûd
- T22b 692 Merdümek-i dîdeye virdüñ ferî
Âyine itdün ruh-ı dil-berleri
- 693 İtdigi dem dîdede nûruñ zuhûr
Âyinede mün’akis oldı o nûr
- 694 Vech-i nazar mazhar-ı zâtundurur
Nâzır u manzûr sıfâtundurur

686a. germ ü: germ B, Z // b. âb-ı: âb u B, T

687b. Çeşm ü: Çeşm: B

693a. Vech-i: Vech ü B, Ç

- Ç21b 695 Âyine-i sun'uña itsen nazar
Sûret-i matlûb degül cilveger
- 696 Nakş-ı sivâdur görinen dîdede
Gayrı olur mün'akis âyîne
- 698 Añlamaduk nakşını nakkâşdan
Gevheri fark eylemedük taştan
- 699 Oldı hired-beste-i 'aşk-ı beşer
Gitdi elümden mihek-i hayr u şer
- 700 Ta'ata kuvvet komadı bâr-ı nâz
Mâmeleküm eyledi gâret mecâz
- 701 Câme-i ten fisk ile âlûde-ter
Bâliş-i 'isyân ü fesâd üzre ser
- B24a 701 Niceye dek bendelere bendelik
Hâk-i derüñde ne bu şermendelik
- 702 Rîş sefid oldı gam-ı tâzeden
Geçdi kumâş-ı güneh endâzeden
- 703 'Aşk-ı hakîkatde olup dil berî
'Aşk-ı mecâz oldı şehâ dil-beri

695a. dîdede: dîdeden Z

696b. âyîne: âyîneden Z

698a. bar-ı: nâz B

701b. derüñde: derinde B

704 Nâli katı âk u yüzi karedür
Nefs ü hevâ bestesi âvâredür

705 Eyle dilüñ kayd-ı sivâdan rehâ
Boynuña kıl 'aşkuñı tavk-ı rızâ

Hikâyet-i Şeyh 'Abdu'l-kâdir-i Geylânî*

E11b 706 Bülbül-i hoş-nagme-i müşgîn-kafes
Tu'ti-i mu'ciz-dem-i 'Îsî-nefes

707 Bâz-ı seher gerdiş-i şâm-âşyân
Hüdhüd-i Belkîs-i serîr-i cinân

Z20a 708 Kutb-ı siyeh-şemle vü kuhlı 'alem
T23a Mâşîta-i rûy-ı velâyet-kalem

709 Bahr-i kerâmetden olup dür-feşân
Eyledi bir turfe hikâyet beyân

710 Şehr-i 'Irâk içre sûtûde-siyer
Var idi üç merdüm-i âzâde-ser

Ç22a 711 Birbirine hem-dem ü gam-h'âr idi
Râh-ı mahabetde vefâ-dâr idi

712 Lahm u dem ü 'ırk gibi dâ'imâ
Olmaz idi birbirisinden cüdâ

704a. Nâli: Nâbi T

705a. dilüñ: dilin. Ç // b. Boynuña: Boynına Z

*-Ç, E, Z; Hikâyet-i Şeyh Hazret-i 'Abdu'l-kadir-i Geylânî Kuddise Sirruhu T

706a. Bülbül-i: Bülbüle B

- 713 Olmuş idi kârları subh u şâm
Zevk ü safâ seyr-i çemen nûş-ı câm
- 714 Seyr ü temâşâyâ çıkup bir seher
Eylediler cânib-i Şât'da güzer
- E12a 715 Dicle kenârında idi kasr-ı şâh
Olmuş idi bir tarafı şâh-râh
- B24b 716 Vakt-i güzer taht-ı serâdan hemân
Fevkına bakdı birisi nâ-gehân
- 717 Oldı güşâde o mahal revzene
Düşdi gözi revzeneden bir zene
- 718 Gördigi dem yakdı anı nâr-ı 'aşk
Kâmetini eyledi ham bâr-ı 'aşk
- 719 Ditrede endâmı sarardı yüzi
Kaynadı sevdâsı karardı gözi
- 720 Göstericek buña yüz ol âftâb
Sâye-sıfat menzilin itdi türâb
- 721 Pâyine geldi ol iki gam-küsâr
Gördiler ol vâlih ü hayrân u zâr

713b. zevk ü: zevk B

714a. Seyr ü: Seyr-i E // b. Şât'da: Şat'a Z

716a. güzer: seher T

720a. buña: buna Z // b. menzilin: menzilüñ B

- 722 Nâhun-ı hasretle olup sîne-çâk
Bî-hareket yırde yatur hem-çü hâk
- 723 Başını zânûsına aldı biri
Didi bunı var ise urdı perî
- 724 Başladılar giryeye bî-ihdiyâr
Eylediler nâle vü efgân ü zâr
- T23b 725 Açdı gözün revzene itdi nigâh
Gördigüni görmeyicek itdi âh
- 726 Cânına kâr eyledi sûz-ı derûn
Akdı gözinden iki seyl-âb-ı hûn
- Z20b 727 Didiler ey hem-dem-i yâr-ı kadîm
Râh-ı sadakatde nazîrûñ ‘adîm
- E12b 728 Hâke niçün düşdüñ olup huşk-leb
Ç22b Söyle nedür giryeye şimdi sebeb
- 729 Didi benüm hâlümü itmen su’âl
Yare derûnumda ‘ilâcı muhâl
- 730 Revzeneye dîdelerüñ itdi câm
Reh-güzerin bagladı sevdâ-yı ham

725a. gözün: gözün B

727a. dem-i: dem ü B,Ç / yâr-ı: yâr u B

728a. huşk-leb: hande-leb Z

- 731 Bildiler ol bend-i belâ-yı cünûn
Silsile-i ‘âşk ile olmuş zebûn
- 732 Duhter-i sultân imiş ol gördüğü
Olmayacak kâr gönül virdüğü
- B25a 733 Eylediler gerçi nice nush u pend
Bildiler olmaz birisi sûdmend
- 734 Bahtı gibi oldılar andan revân
Kaldı gam-ı ‘âşk ile ol nâ-tüvân
- 735 Sûz-ı firâk ile o gün şâma dek
Sâye gibi bekledi ahşama dek
- 736 Şeb yine bî-zemzeme leb dîde ter
Yummadı göz necm-sıfat tâ-seher
- 737 Dehre ziyâ-bahş olıcak âftâb
Zerre-sıfat itdi yine ıztırâb
- 738 Gördi anı bir iki ‘abd-i siyâh
Anlar idi hâdim-i dergâh-ı şâh
- 739 Tutmuş idi her biri bir hizrân
Çehreleri leyle-i gamdan nişân
- 740 Zâg-ı belâ gibi üşüp başına
Bakmadılar gözlerimin yaşına

732b. kâr: kâra B

738a. ‘abd-i: ‘abd ü B

- 741 Darb-ı ‘asâ ile o bî-çârenüñ
Vâlih ü dem-beste vü âvârenüñ
- E13a 742 Olmuş idi her yiri gömgök bere
Dönmiş idi gövdesi nîlûfere
- T24a 743 Urdılar endâmına çok yareler
Sürdiler anı o yüzi kareler
- 744 Şehri gezüp gözden akardı demi
Nâle idi yâri yaşı hem-demi
- Ç23a 745 Bildi ki bitmez dilinüñ yaresi
Ölmek imiş derd ü gamuñ çâresi
- Z21a 746 Her kimi görseydi olup sîne-çâk
Dirdi kerem kıl beni eyle helâk
- 747 Kime o bülbül gibi itdükçe cûş
Tutmaz idi gül gibi kavline gûş
- 748 Şehri bu vech üzre gezüp zâr zâr
Geçdi bunuñ üstine bir rûzgâr
- 749 Bir gice ol sâki-i câm-ı firâk
Mutrib-i sûz-efgen-i bezm-i ‘arâk

741a. Darb-ı: Darb u B

742b. gövdesi: gökdesi Z

745a. Bildi ki bitmez: Didi ki onmaz Z

747a. Kime: Kimse B, Ç, E

749b. sûz: zîr: E

- B25b 750 Âteş-i hasretle olup sîne-dâg
Yakdı bu endîşesi dilde çerâg
- 751 Her kimi görse seher ol bî-nevâ
Yalvarup andan ide katlin ricâ
- 752 Subh olıcak eyledi şehre güzer
Râh-ı mahabbetde ide terk-i ser
- 753 Karşusına geldi o dem bir cüvân
Dehşet alur görse yüzün Kahramân
- 754 Hûn ile âlûde idi câmesi
Rüstem idi cünbiş ü ger nâmesi
- E13b 755 Kaddi olup himmeti gibi bülend
Merdüm-i kassâb idi ol hûşmend
- 756 Derdi olan ‘âşıkâ hem-derd idi
Şehr-i ‘Irâk içre cüvân-merd idi
- 757 Sandı o miskîn anı cellâd ola
Ölmek ile gussadan âzâd ola
- 758 Düşdi ayagina idüp keşf-i râz
Gel beni katl diyü itdi niyâz

751b. andan ide: eyler idi Z

752b. ide: idüp Z, iden E

754b. cümbiş ü: cünbiş Z

- 759 Didi aña lutf ile ey derdmend
Kimdür uran cânuña dâg-1 gezend
- T24b 760 Katli n'îçün eyleyesin ihtiyâr
Gonce olur sabr ile elbette hâr
- 761 Söyle hemân hâlünü ey bî-nevâ
Zahmuña şâyed bulına bir devâ
- Ç23b 762 Didi göreydüñ dilümüñ yaresin
Terk-i 'ilâc eyler idüñ çâresin
- 763 Şâha gedâ olsa eger mübtelâ
Ölmeden özge aña var mı devâ
- 764 Böyle diyüp hâlini şerh eyledi
Gördigüni cümle aña söyledi
- Z21b 765 Vâkîf-1 esrâr olıcak ol cüvân
Didi bunuñ çâresi ey nâ-tüvân
- 766 Himmet iderse saña bir gerçek er
Her ne ise cümle murâduñ biter
- B26a 767 Himmet ider şîr-i neri sayd-1 mûş
Himmet ider kand-1 nemek zehri nûş

759b. cânuna: cânına Z

760b. olur: ol B / elbette: elbetde Z

761a. hâlünü: hâlini B // b. Zahmuña: Zahmına B, Z

762a. göreydüñ: göreydin B, Z // b. idüñ: idin B

764a. hâlini: hâlünü Ç, Z

766a. bir: ger E / gerçek: gerçek B, Ç, Z

- E14a 768 Şehrimüze şimdi misâl-ı kamer
Geldi karâr itdi ‘Acem’den bir er
- 769 Himmeti bâlâ-ter ü sinni sagîr
Gonce-i gülzâr-ı siyâdet o mîr
- 770 Seng-i derî gevher-i tâc-ı felek
Hâk-i reh-i sürme-i çeşm-i melek
- 771 Nutkı şifâ-sâz-ı devâ-yı ‘alîl
Teşnelere çeşme-i lutfi sebîl
- 772 Vasfını yazmakda kalem bî-zebân
Lutfını şerh itmede âciz lisân
- 773 Maskatı Geylân ü adı Kâdirî
Keşf ile devr-i kamerüñ nâdiri
- 774 Burc-ı ‘Acem’de olur ol âftâb
Dergehine zerre sıfat kıl şitâb
- 775 Sür yüzünü pâ yine eyle niyâz
Rahm ide şâyed saña ol çâre-sâz
- 776 Gûş idicek vasfını şeyhüñ o dem
İtdi serin râh-ı talebde kadem

771a. Nutkı: Nutk-ı E // b. lutfi: lutf B

773a. Zâtu inâyet kerem-i Kâdirî T // b. devr-i kamerüñ: devrimüzüñ T

774a. ‘Acem’de: ‘Acem’den E

775a. yüzüñi: yüzine Ç, E, yüzini B / pâ yine: pâ yine Z

- T25a 777 İrdi der-i hazret-i şeyhe hemân
Buldı ten-i mürdesi san tâze cân
- 778 Sıdk ile ferş eyledi hâke yüzün
Halka gibi dikdi kapuya gözin
- Ç24a 779 Dest-i kerâmetle olup feth-i bâb
İtdi su'âline takaddüm cevâb
- 780 Oldı der-i genc-i temennâ güşâ
Girdi ele gevher-i kân-ı murâd
- E14b 781 Halvetine hazret-i şeyhüñ hemân
Girdigi dem gördi o bedr-i zamân
- 782 Bir karañu hücrede itmiş karâr
Sanki dil-i şebde meh-i tâb-dâr
- B26b 783 Bedri degülken o mehüñ hâle-gîr
Olmış idi şehr-i velâyetde mîr
- Z22a 784 Dirdi gören pertev-i rûyın meger
İtdi tulû' burc-ı 'Acem'den kamer
- 785 Var idi yanında iki ihtiyâr
Hidmetinüñ bendesi leyl ü nehâr

777a. der-i : -B

780a. Oldı: Buldı Z

783b. şehr-i: şehre B

- 786 Hâsılı ol mest-i mey-i iştiyâk
Gavta-h̃ar-ı lücce-i bahr-i firâk
- 787 Şeyhüñ ayagina düşüp sâyevar
Kefşine yüz sürdi misâl-ı gubâr
- 788 İtdi tebessüm didi ol bahr-i cûd
Söyle murâdun nedür ey bî-vücûd
- 789 Hazretine eyledi ‘arz-ı merâm
Söyledi esrâr-ı dili bi’t-tamâm
- 790 İtdi nefes hazret-i kutb-ı zamân
Didi bu iş hâsıl olur râygân
- 791 Pendüm ile ‘âmil olursañ eger
Şâhid-i maksûda bulursuñ zafer
- 792 Didi şehâ bende-i fermânunam
Eyleme red câh ile kurbânunam
- 793 Didi var eyvân-ı şehe bâmdâd
Belki güşâde ola bâb-ı murâd
- E15a 794 Eyle taleb duhteri destûrdan
T25b İtme hayâ kesret-i cumhûrdan

791b. bulursuñ: bulursın B, Z / maksûda: maksûd Ç

794a. duhteri: duhter B

- 795 Vakt-i seher kasr-ı şehe atdı cân
Vardı der-i devlete ol nâ-tüvân
- Ç24b 796 Gördi ki pür-tantana dîvân-ı şâh
Gelmede vü gitmede mîr ü sipâh
- 797 Ahz u ‘atâ lutf u gazab ‘adl u dâd
Bulmuş idi bâb-ı hükûmet güşâd
- 798 Vardı vezîrûñ öñine bî-nevâ
Kıldı taleb duhter-i şâhı gedâ
- 799 Gûş-ı vezîre iricek bu haber
Nâr-ı gadab yakdı dilin ser-te-ser
- B27a 800 Didi sürûñ taşra bu dîvâneyi
Söylemesün bulduğı efsâneyi
- 801 Bir iki bî-rahm sipâhî o dem
Tutdı girîbânını mânend-i gam
- 802 Virmediler turmaga bir dem emîn
Eylediler taşra keşân-ber-keşân
- Z22b 803 Geldi der-i şeyhe yine sîne-çâk
Dîdede nem lebde dem-i sûz-nâk
- 804 Redd-i vezîr ü sitem-i hâcibân
Cümlesini eyledi bir bir beyân

800b. bulduğı: buldığı Z

804b. beyân: ‘ayân Z

- 805 Diñledi güftârını şeyh-i güzîn
Kıldı aña himmet-i lutfın karîn
- 806 Didi elem çekme yine hîn seher
Duhteri var eyle taleb ey püser
- E15b 807 Vardı vezîre seher ol mübtelâ
Kıldı yine duhter-i şâh-ı ricâ
- 808 Def`a-i sâñide o bî-çâreye
‘Âşık-ı dil-beste vü âvâreye
- 809 Virdi ‘asâ gerçi cevâb-ı dürüst
Olmadı ammâ kadem-i sa’yi süst
- 810 İtdi yine dergeh-i şeyhi sened
İstedi ol kân-ı keremden meded
- T26a 811 Ol dür-i deryâ-yı kerâmet yine
Merhem-i nutk urdı anuñ zahmına
- 812 Didi eger tâlib iseñ ey cüvân
Var der-i dîvâna seher hem-çünân
- Ç25a 813 Eyle yine duhter-i şâhı taleb
Sanma murâda irülür bî-ta’âb
- 814 Men’ idemez tâlibi âzâr u red
Men talebe’ş-şey’e vecedde veced

805b. lutfın: lutfuñ Z

806a. hîn: çîn-i E

807b. duhter-i: duhteri B

- 815 Vardı vezîrûñ yanına çün sabah
Didi baña duhteri eyleñ nikâh
- 816 Def' a-i sâlisde vezîr itdi bâk
Bildi ider şeh bunı tuysa helâk
- B27b 817 Didi buña hüsn-i tedârik hemân
Bend-i muhâla çekelüm bir zamân
- 818 Bir dahı yâd eylemeye duhteri
Sâlim ola tîg-ı gazabdan seri
- 819 Var idi bir dürr-i girân-mâyesi
Necm-i sühâ pertevinüñ sâyesi
- E16a 820 Görmedi emsâlini çeşm-i 'Aden
Dürcini keşf itmedi dest-i sühan
- 821 İtmiş idi cânı gibi der-bagal
Sokdı hemân koynına el ol mahal
- Z23a 822 Didi gel ey 'âşık-ı bî-sîm ü zer
İster isen duhter-i şâhı eger
- 823 Şîr-i bahâ şâha gerek böyledür
Sanma hevâ ile olur kîse pür

815a. çün: çin Ç

816a. bâk: pâk Z.

819 -B

822b. duhter-i: duhteri B, E

823b. kîse: böyle Z

- 824 Sa'y-i tehî bildi degülmiş müfid
Gördi düri eyledi kat'-ı ümîd
- 825 Düşdi dili ye's ile çâh-ı gama
Çeşme-i lebden kesilüp zenzeme
- 826 Geldi yine hücreye ol mübtelâ
Oldı hüveydâ rece'al-kahkara
- 827 Kıssa-i dürden açup efsâneyi
Dökdi gözinden nice dür-dâneyi
- T26b 828 Ebr-i temennâ olıcak katre-rîz
Kulzüm-i keşf oldı o dem mevc-hîz
- 829 Turdı ayag üzre o serv-i sehî
Didi dilüñ gussadan eyle tehî
- Ç25b 830 Bunda otur eyle kudûmüm ricâ
Ben gelicek hâsıl olur müdde'â
- 831 Aldı 'asâsın ele oldı revân
Sâhil-i Bahreyn'e irişdi hemân
- 832 Urdı 'asâ ile yeme ol ulu
Didi eyâ sâkin-i bahr ukbilu

824b. düri: dür B

827b. nice: nice B, Ç, E

- E16b 833 Her ne kadar var ise sükkân-ı yem
Pâyine yüz sürdi gelüp pîş ü kem
- 834 Ayagina dökdiler ol hadde dür
Eylediler sâhil-i deryâyı pür
- B28a 835 Eyledi üç dürr-i yetîm ihtiyâr
Sâ'irini kulzûme itdi nisâr
- 836 Eylemeden bir iki sâ'at mürûr
Burc-ı 'Acem içre görindi o nûr
- 837 İtdi 'atâ dürleri ol 'âşıkâ
Göstere Azrâ'sını tâ Vâmık'a
- 838 Düşdi ayagina alup dürleri
Oldı dili kayd-ı elemden berî
- 839 Kıldı o dem 'azm-i der-i şeh-r-yâr
Diñle neye irdi ser-encâm-ı kâr
- 840 Var idi fevkinde vezîrûñ meger
Revzene şâh anda gelüp her seher

833b. pîş ü: pîş B

834a. dökdiler: tökdiler E

835b. itdi: kıldı B, T

836a. Eylemeden Eylemedi B

839b. ser: ki B, Sen Ç

- Z23b 841 Halka nihânîce iderdi nigâh
Var mı zamânında bile dâd-h`âh
- 842 ‘Âşık-ı şûrîdenüñ ahvâlini
Cümle vezîr ile geçen hâlini
- 843 Görmiş idi revzeneden şeh-r-yâr
Tahta sa`âdet ile idince karâr
- 844 Kıldı vezîri taleb itdi su`âl
Didi o dervîş idicek ‘arz-ı hâl
- T27a 845 N’oldı sebep red ile âzârına
Bunda nedür maslahatı kârı ne
- E17a 846 Soñra niçün urduñ anuñ başına
Bakmadun aslâ gözinüñ yaşına
- Ç26a 847 Soñra niye itdüñ aña iltifât
Togrısını söyle dilersen necât
- 848 Bûs-ı zemîn eyledi kıldı du`â
Söyledi fi’1-cümle nedür mâ-cerâ
- 849 Âteş-i gayretle şeh-i kâm-kâr
İtdi dilin reşk-i dıraht-ı çenâr

845a. redd: dürr B

848b. fi’1-cümle nedür: nedür fi’1-cümle B

- 850 Didi eger bir dahı ol bî-hayâ
Gelse başın eyle teninden cüdâ
- 851 Havf ile geldükde yirine vezîr
Gördi serây içre turur ol fakîr
- B28b 852 Bildi ki tedbîr degül kârger
Gelse ecel fâ'ide itmez hazer
- 853 Eyledi cellâda işâret vezîr
Kim kıla ol teşneyi şemşîr sîr
- 854 Katline emr itmiş iken pâdşâh
N'eyledi gör lutf-ı cenâb-ı İlâh
- 855 Vardı vezîrûñ öñine bî-direng
Dürleri 'arz itdi misâl-i neheng
- 856 Gördiği dem dürleri ol nîk zât
Buldı dili gussa vü gamdan necât
- 857 Vardı şehe eyledi ahvâli 'arz
Dürleri gösterdi didi oldı farz
- 858 'Afv ile şeh cürmini âzâd ide
Bende-i hâs eyleye dâmâd ide

852a. tedbîri, tedbîr E, Z // b. kârger: kar-gîr B

853a. Eyledi: Eyleye B, Ç // b. Kim kıla: Eyleye B / teşneyi şemşîr: teşne-i şemşîri T, Z

858a. ile: ide Ç

- E17b 859 Şeh didi bu dürleri itsen taleb
Kıymetine râzı olur mı ‘aceb
- Z24a 860 Didi vezîr ey şeh-i hurşîd-fer
Şehr-i ‘Irak olsa tolu sîm ü zer
- 861 Birisinüñ kıymeti olmaz edâ
İtmeyelüm emr-i muhâli ricâ
- T27b 862 Tutdı vezîrûñ sözini şeh-yâr
Kıldı vezâretle anı kâm-kâr
- 863 Eyledi eflâke ber-â-ber serin
‘Akd-ı nikâh itdi o gün duhterin
- Ç26b 864 Virdi añâ hil’at u tâc u kemer
Hayl u haşem kasr u serâ sîm ü zer
- 865 Her ne ise lâzıme-i ihtişâm
Oldı murâd üzre müheyâ tamâm
- 866 Bakmadı bu tantana vü âyine
Geldi der-i hazret-i şeyhe yine
- 867 Kaldı kamu taşrada hayl u haşem
Girdigi dem eyledi bûs-ı kadem

864b. Hayl u: Hayl-i E

866a. tantana vü: tantana B867 -Z

B29a 868 Kıldı nazar hâline kutb-ı cihân
Fikre varup söylemedi bir zamân

869 Oldı güşâde yine dürc-i sühen
Başladı güftâra o mu'ciz-dehen

870 Didi eyâ bülbül-i bâg-ı hıyâl
Mâlik-i gencîne-i nakd-ı visâl

871 Zîver-i gûş eyler isen pendümi
Cev añuben gil idesin gendümi

E18a 872 Şeb varıcak hâne-i cânâneye
Virme gönül zîver-i kâşâneye

873 Halvet-i hâs añlamayup bu'l-heves
Hırsa düşüp olma giriftâr-ı nefis

874 Keşf-i nikâb eyleme ruhsârdan
Umma vefâ penbe ile nârdan

875 Açma ruhın hâsılı ol mehveşüñ
Yok oyunu âb ile bil âteşüñ

876 Bir iki dem eyle sivâdan rücû'
Eyle hulûs ile salâta şürû'

868a. Oldı güşâde: Buldı güşâyış Z

872a. varıcak: olıcak B

875. Bu beyit Z'de 879'dan sonradır.

- 877 Varmayıcak kasra ben ey nâm-dâr
Olma sakın tâlib-i bûs u kenâr
- 878 Şeyhüñ idüp sözlerini gûşvâr
Taşra çıkup atına oldu süvâr
- T28a 879 Geldi serâ-perdeye itdi cülûs
İrdi o gün gâyete kâr-ı ‘arûs
- Z24b 880 Şeb gelicek cümle-i erkân-ı şâh
Her ne kadar var ise mîr ü sipâh
- Ç27a 881 Cümlesi dâmâd ile oldu süvâr
Eylediler ‘azm-i der-i şeh-r-yâr
- 882 Hâne-i cânâna gelince hemân
Cümle mübârek diyüp oldu revân
- 883 Şevk u sürûr ile girüp hâneye
Bakdı zer ü zîver-i kâşâneye
- B29b 884 Cümle zer-endûde revâk u deri
Reşk-i ‘Aden ferşinüñ incuları
- E18b 885 Pister ü bâlini ser-â-ser harîr
Revzeneler sîm ü murassa’ serîr

877a. kasra ben: ben hazer B, Ç, E, T

878a. Şeyhüñ: Şeyhin Z / sözlerini: dürlerini Z

883a. Şevk u: Şevk B, Ç

- 886 Reşk-i İrem her tarafı zer-nigâr
Zîr-i tütûkda o meh-i gül-'izâr
- 887 Gördiği dem zînet-i kâşâneyi
Taht-ı serâ-perde-i cânâneyi
- 888 Cânı kopup agzına geldi hemân
Ditredi endâmı çü berg-i hazân
- 889 Kalmadı bir vech ile sabra mecâl
Oldı perâkende vü şûrîde-hâl
- 890 Kıldı hemân cânib-i tahta şitâb
Eyledi niyyet ide ref'-i hicâb
- 891 Yâdına geldi o mahal nush u pend
Kıldı yed-i sabr ile nefsi kemend
- 892 İtdi rücû' kibleye ol tâb ile
Bagladı el hazrete âdâb ile
- 893 Nısfâ irince gice kıldı namâz
Eyledi dergâh-ı Hudâ'ya niyâz
- 894 Kalmadı cisminde salâta kuvâ
Eyler idi makdem-i şeyhi ricâ

890b. niyyet ide: niyyet k'ide B, Ç, E

891b. sabr ile nefsi: sabrını nefse Z

892b. hazrete: hazret B

- 895 Kapladı hayret katı üftâdeyi
Cây-ı karâr eyledi seccâdeyi
- T28b 896 Kârı bunuñ duhtere geldi ‘aceb
Didi salât ile geçüp gitti şeb
- 897 Farz idelüm kılmadı aslâ salât
Bu gice lâzım mı kazâ-yı fevât
- E19a 898 İşte kazâsın da edâ itdi heb
Ç27b Şimdi n’içün vaslumı kılmaz taleb
- Z25a 899 Hüsnüme biñ nâz ile ‘âşık geçer
İrmiş iken vasluma n’oldı kaçar
- B30a 900 Dest-i hayâ tutdı mı nutkın ‘aceb
Bagladı mı râhını şerm ü edeb
- 901 Ref’-i hicâb itmek içün ol perî
İstedi kim da’vet ide şevheri
- 902 Kopdı o sâ’at bir ‘aceb zelzele
Düşdi serây içre katı velvele
- 903 Cânib-i kibleşi cidâruñ hemân
Şakk oluben geldi o kutb-ı zamân
- 904 Kasma girüp hâzıra virdi selâm
Eyledi dâmâd ile duhter kıyâm

898a. itdi: kıldı B, Ç

900a. nutkın: nutk-ı B

- 905 Sadra vakar ile idince ku'ûd
Berk-i ruhı eyledi çarha su'ûd
- 906 'Ârızınıñ nûrı ile ol kamer
Şem'aları eyledi bî-tâb u fer
- 907 Didi gel ey 'aşk ile âşüfte-hâl
Hubb-ı sivâ ile olan pây-mâl
- 908 Var mı cihân içre 'aceb ey ahî
Cây-ı safâ böyle mahal bir dahı
- 909 Çok bulunur gerçi cihânda güzel
Var mı bu meh-pâreye ammâ güzel
- 910 Didi eger bendeden itsen su'âl
Bunlara dünyâda bulunmaz misâl
- E19b 911 Hazret-i şeyh itdi tebessüm biraz
Didi eyâ sâlik-i râh-ı mecâz
- 912 'Âkıbeti bunlaruñ olur 'adem
'Âkıl olan yok yire çekmez elem
- T29a 913 Kasr aña dirler ki harâb olmaya
Dil-ber odur zîr-i türâb olmaya

- 914 Bundan iyü var nice kasr u serâ
Hışt-ı zer ü sîmine gelmez fenâ
- Ç28a 915 Hidmet için her birisi câriye
Anlara nisbetle bu hod Mâriye
- 916 ‘Arz-ı cemâl itse biri dehre ger
Şems u kamer gösteremez nûr u fer
- B30b 917 Cümlesi pâyende vü bâkî velî
Ehl-i mecâzuñ aña irmez eli
- Z25b 918 Kangısını eyler isen ihtiyâr
Eyle taleb şimdi elünde hıyâr
- 919 Eyledi dâmâdı bu câm ile mest
Geldi hemân yâdına bezm-i elest
- 920 Didi eyâ mürşid-i râh-ı hüdâ
Dergehüñe eylemişüm ilticâ
- 921 Zerre kadar kalmadı dilde karâr
Firkat ile niceye dek intizâr
- 922 Dil-ber-i bâkîye irürsem bu şeb
Eylemezüm bunları aslâ taleb

914b. Hışt-ı: Hışt u: Ç, E

915a. her birisi: cümlesi pür Ç, Z; cümlesi bir B

916b. nûr u: nûr B

918a. kangısını: kankısını E

919b. yâdına: yanına B

920a. hüdâ: Hudâ B

- 923 Havfum odur ola zamânı dırâz
Öyle olursa baña yekdür mecâz
- E20a 924 Kıldı tebessüm didi sen gör yarak
Sanma ola 'âşıkâ Bagdâd ırak
- 925 Böyle diyüp kıldı 'azîmet hemân
İkisi de dîdeden oldu nihân
- 926 Diñler idi sözlerini bint-i şâh
Eyler idi zîr-i tutûkdan nigâh
- 927 Didi eyâ kâdir ü hayy u mecîd
Şevherümi eyleme benden ba'îd
- 928 Şeyh ile gâ'ib olıcak şevheri
Kıldı girîbânını çâk ol perî
- 929 Aglar iken cezbe irüp duhtere
Düşdi serîrinden o sâ'at yire
- T29b 930 Tâk u tarâk itdi içerden zuhûr
Dâyelerüñ 'aklına geldi fütûr
- 931 Bir iki sâ'at kapuda turdılar
Halka-sıfat bâba kulak urdılar
- Ç28b 932 Gelmedi bir vech ile sît u sadâ
Eyledi girmek içerü iktizâ

- 933 Cür'et idüp bir ikisi hâneye
Girdi bakup hey'et-i cânâneye
- B31a 934 Sâye gibi yirde yatur ol perî
Aradılar bulmadılar şevheri
- 935 Kıssaya vâkıf olıcak şehr-yâr
'Aklı gidüp oldu katı bî-karâr
- 936 Duhterinüñ yanına geldi o şeb
Gördi yatur şevheri kıldı taleb
- E20b 937 Bildi ki dâmâdı kılınmak muhâl
Z26a Kız ise bî-hod kime itsün su'âl
- 938 Vâkı'adan olmadı kimse habîr
Kıldı taleb geldi huzûra vezîr
- 939 Bakdı vezîrünüñ yüzine pür-gazab
Didi bu âşûba sen oldın sebeb
- 940 Bulmaz isen bu gice andan nişân
Kat' iderüm 'ırkunı ey kartabân
- 941 Öpdi yiri eyledi şâha du'â
Didi mu'înüñ ola dâ'im Hudâ
- 942 Burc-ı 'Acem içre şehâ bir velî
Sâkin imiş tutmuş o andan eli

- 943 Dürleri de ol imiş ihsân iden
Lutf ile ol hasteye dermân iden
- 944 Kutbı imiş şimdi bu ‘asruñ tamâm
Keşf ü kerâmet ile olmuş be-nâm
- 945 Dûr ola mir’ât-ı dilüñden keder
Var ise bu müşkili o hall ider
- 946 Menkabet-i hazret-i şeyhi vezîr
‘Arz idicek pâdşâh-ı Cem-serîr
- T30a 947 Kıldı ‘azîmet vara şeyhi göre
Aslını bu müşkilüñ andan sora
- 948 Ârızasın duhterinüñ söyleme
Gıybet-i dâmâdı beyân eyleme
- Ç29a 949 Gelmede şeh diñle sen ey nükte-dân
Hâlini dâmâd ile şeyhüñ hemân
- E21a 950 Hâne-i duhterden idince güzâr
Eylediler burc-ı ‘Acem’de karâr
- B31b 951 Hazret-i şeyhe didi ey çâre-sâz
Geldi zamânı idesin keşf-i râz

944a. Kutbı: Kutb B

947b. müşkilüñ: müşkilin B, Ç, Z

948a. söyleme: söyleye T // b. eyleme: eyleye T

950b. ‘Acem’de: ‘Acem’den Ç

- 952 Kalmadı bu bendede sabr u sükûn
Niceye dek hicr ile yansun derûn
- 953 Vasfını şerh eyledigün hâneye
Bu gice gönder beni cânâneye
- 954 Didi biraz h`âbile ol beste-leb
Lutf-ı Hak'a vâsıl olursın bu şeb
- 955 Kodı başın bâliş-i h`âba hemîn
Örtü ridâsıyla yüzün kutb-ı dîn
- Z26b 956 Ol iki sûfî ki mukaddem haber
Virmiş idük anlara kıldı nazar
- 957 Didi görüñ meyyiti gusla yarak
Şimdi gelür hücreye şâh-ı 'Irak
- 958 Göz yumıcak bildiler ol mübtelâ
Olmış o dem vâsıl-ı dâr-ı bekâ
- 959 Gusla şürû' eyledi ol iki pîr
Geldi o dem hücreye şâh u vezîr
- 960 Şeh göricek tahtada dâmâdını
Kıldı rehâ duhterinüñ yâdını
- 961 Heybet-ı şeyh eyledi şâha eser
Olmadı kudret sora andan haber

952a. sükûn: karâr Z // b. derûn: bu zâr Z

956a. sûfî ki: sûfî Z

- 962 Bîd-sıfat cismi olup lerzenâk
Âyine-i dilde görindi helâk
- E21b 963 Lutf ile şeyh itdi nevâziş şehi
Çıkdı biraz ebr-i kederden mehi
- T30b 964 Didi bunuñ aslını ey şeh-r-yâr
Sorma seher olsa gerek ‘aşkâr
- 965 Sen de varup duhterinün kârını
Gör ki o da buldı gibi yârını
- Ç29b 966 Oldı temennâsı anuñ da kabûl
Bunlar için olma şehâ sen melûl
- B32a 967 Gûş idicek remzini şeyhüñ hemân
Duhterinüñ menziline atdı cân
- 968 Geldi yatur görđi o meh-pâreyi
Derdine zann itdi bula çâreyi
- 969 Duhterini istedi bî-dâr ide
Cem -i etıbbâ ide timâr ide
- 970 Açdı yüzün görđi o şimşâd-ı nâz
İtmiş o da terk-i serâ-yı mecâz

960a. Şeh göricek: Şâh u vezîr Z / tahtada: tahta B

962a. olup: anda Z

964a. seher olsa gerek: seni eyleme sen T

966b. sen: ki B

- 971 Başladılar nâleye bî-fâ'ide
Hande gehi girye budur kâ'ide
- 972 Geldi musallâya seher iki yâr
Vâkıf-ı sır oldu sigâr u kibâr
- 973 Ol gün olup gâyet ile izdihâm
Bir yire gelmişdi havâs u 'avâm
- 974 Hazret-i şeyhe idüben iktidâ
Eylediler cümle salâtın edâ
- Z27a 975 İkisini bir yire defn itdiler
Her kişi yirlü yirine gıtdiler
- E22a 976 Ehl-i mecâz olsa garazdan beri
'Aşk-ı hakîkatdür anuñ reh-berî
- 977 Şübhesiz 'âşık ki ola pâk-bâz
Aña olur kantara 'aşk-ı mecâz
- 978 Pûte-i 'aşk içre özin kâl ider
'Aşkı anı mürşide îsâl ider
- 979 Hâsılı ol gevher-i tâc-ı ricâl
Perde-i ihfâda nice mâh u sâl

970a. yüzün: yüzüñ Z

973b. havâs u: havâs B

974b. eda: -Z

980 Rûh-ı mücerred gibi pinhân idi
Burc-ı 'Acem kâlib ü o cân idi

T31a 981 Zâhir olup rütbe-i gavsıyyeti
Oldı bu kıssa sebab-i şöhreti

Temsîl*

Ç30a 982 Kays-ı benî Âmir-i sahra-neverd
B32b, E23b Olmuş idi 'aşk ile kârı neberd

983 'Aşk ile her kim ki ide kâr-zâr
Gâlib olurdu aña 'aşk-ı nigâr

984 Pençe-i aşk eyledi anı zebûn
Gerdenine takdı kemend-i cünûn

985 Hâsılı bir 'âşık-ı çâlâk idi
'Aşk ı mecâz idi velî pâk idi

986 Firkat-i Leylî ile Mecnûn idi
Hicr ile ahvâli diger-gûn idi

987 Râh-ı talebde olıcak ser-firâz
Virdi netîce aña 'aşk-ı mecâz

988 Tâlib iken görmege dîdârını
Turfe bu sahrada görür yârını

* -Ç, E, Z

983a. kim: dem B, Ç, E / zâr: râz Ç

984b. Gerdenine: Gerdânına B

- 989 Leyli ider lutf ile ref'-i nikâb
Kays anı gördükde ider ictimâb
- 990 Leyli didi Kays'a ki ey mübtelâ
'Âşıkâ nâz itmek olur mı revâ
- 991 Tâlib iken vuslatuma rûz u şeb
Şimdi nedür kaçmaga benden sebeb
- 992 Düşdi dil-i Kays'a katı âb
Virdi su'âline zarûrî cevâb
- Z27b 993 Didi kerem kıl baña itme cefâ
Tâlibe 'arz eyle cemâl u likâ
- 994 Bir dili ma'mûr ide çün 'aşk-ı pâk
Gayrıları itmez aña iştirâk
- E24a 995 Bir dil iki dâma nice kayd olur
Bir kuş iki bâza nice sayd olur
- 996 Kible-i mü'min bir olur ey nigâr
İtme kelâmuñla beni dil-fikâr
- T31b 997 Yûsuf'a 'âlemde Züleyhâ gerek
Hâsılı Mecnûn'a da Leylâ gerek

986b. B nüshasında 986 ile 987 yer değiştirmiştir

987b. virdi, vir B / netîce: netîce B, Ç

989b. gördükde: görür Z

991a. vuslatuma: vaslumı sen Z / rûz u: rûz B

998a. Leylî: Leylâ Z

1000a. Leylî Leylâ Z

- 998 Didi ki Leylî benüm ey bu'1-heves
Eyle nazar 'ârızuma bir nefes
- B33a 999 Kays aña şevk ile nigâh eyledi
Ç30b Görmedi maksûdını âh eyledi
- 1000 'Ârız-ı Leylî aña mir'ât idi
Gördiği evvelde hayâlât idi
- 1001 Görmedi ol cezbeyi âyîne
Kaldı hayâli gam ile dîdede
- 1002 Nâle-künân eyledi andan firâr
Hayret ile kaldı yirinde nigâr
- Münâcât***
- 1003 Ey felegi devr ile meftûn iden
Rûz u şebi Leyli vü Mecnûn iden
- 1004 Mihri kılan hüsn-i mehûn bendesi
Eşk-i sehâbı yemûn efgendesi
- 1005 Leyli gibi mâhı siyâh-pûş iden
Kays-sıfat neyyiri pür-cûş iden
- 1006 'Aşkun olunca güneşüñ hem-rehi
Eylemez idrâk-ı visâl-ı mehi

* - Ç, E, Z

1006b. visâl-ı visâli Ç; T'de 1006 ve 1007 yer değiştirmiştir.

1008a. çeşm-i: çeşm ü B

- E24b 1007 ‘Aşkuñ ile çâk-ı girîbân seher
‘Aşkuñ ile dönmede şems u kamer
- 1008 ‘Aşkuñ ile giryede çeşm-i sehâb
‘Aşkuñ ile yanmada cism-i şihâb
- 1009 ‘Aşkuñ ile geldi ‘ademden vücûd
‘Aşkuñ ile Âdem’e oldu sücûd
- 1010 Kenz-i nihân ‘aşk ile oldu ‘ayân
‘Aşkdur olan âyine-i imtihân
- Z28a 1011 Âyinedür âdeme rûy-ı beşer
Âyineden hâsıl olur hayr u şer
- 1012 Ol kişinüñ kim nazarı pâk ola
Ehl-i hıred sâhib-i idrâk ola
- T32a 1013 Añladı vâdî-i mahabbet nedür
Âyinede rûy-ı hakîkat nedür
- B33b 1014 Eylemedi meyl-i nukûş-ı siva
Olsa revâ vasıl-ı ‘aşk-ı Hudâ
- Ç31a 1015 Âyineye baksa eger kec-nazar
Reh-zen olur aña mecâzı suver

- 1016 Fark idemez nakşı vü nakkâşını
Âhiri hasretle virür başını
- 1017 Lutf u kerem eyle eya kirdgâr
İtme huzûruñda bizi şermsâr
- 1018 Câm-ı mecâz ile bizi kılma mest
Bendelerüñ eyleme sûret-perest
- 1019 Nâli-sıfat bu dil-i âşüfte âh
Subh u mesâ itmede kesb-i günâh
- E25a 1020 Geçdi günü zıkr-i ruh-ı yâr ile
Câm-ı dili pür mey-i efkâr ile
- 1021 Rûzını endîşe-i zülf itdi şâm
Gerdenine tûl-ı emel oldu dâm
- 1022 Kârı temennâ-yı dehen dem-be-dem
Eylemedi yâd-ı diyâr-ı ‘adem
- 1023 Kayd-ı miyâna düşüp ol bî-nevâ
Bir kıl ile bağladı gönlin hevâ
- 1024 Fikri bugün gerçi ki kâmetdedür
Seyri velî rûz-ı kıyâmetdedür

1016a. nakşı vü: nakş ile Z, nakşını E
1017a. Lutf u: Lutf B, Ç // b. huzûruñda: huzûrında B, Z
1019a. Nâli: Nâbi T
1020b. dili: dil-i Z
1027b. Mürtekib ü: Mürtekib-i B, Ç / ‘âk u: ‘âk B
1028a. cûduña: cûdına B, cudiña Z

- 1025 Varımı sarf itdi bugün yârına
Bilmedi ser-mâye gerek yarına
- 1026 Hâsılı bir müflis-i bî-mâyedür
Mest-i şarâb-ı ‘araz u sâyedür
- 1027 Gerçi esîr-i yed-i emmâredür
Mürtekib ü ‘âk u yüzi karedür
- 1028 Lîk senüñ cûduña yokdur hisâb
Kabza-i lutfundadır ümmü’l-kitâb
- T32b 1029 Âyine-i kalbini kıl tâbnâk
Perde-i nakş u suveri eyle çâk
- Z28b 1030 ‘Aşk-ı mecâzîden elin tut geçür
Bâde-i câm-ı keremüñden içür
- B34a 1031 ‘Âşık -ı dil-dâde-i meftûnuñ it
Vâlih ü âşüfte vü Mecnûn’un it

Hikâyet-i İskender-i Zü’1-Karneyn *

- Ç31b 1032 Sayrefi-i nakd-ı diyâr-ı haber
E47b Kîse-i hikmetden idüp sarf-ı zer
- 1033 Dürç-i kısâsdan çıkarub hayli dür
Sâmi’inüñ dâmenini kıldı pür

1030a. elin: elün B / içür: icir Z

* -Ç, E, Z; Hikâyet-i Hazret-i İskender bâ-Câlinüs T

1034b. kârgah-i: kârına B

- 1034 Hazîn-i gencîne-i devr-i zamân
Sikke-zen-i kârgah-i imtihân
- 1035 Devlet ile bulsa biri mertebe
Kalbini eyledi anuñ tecrübe
- 1036 Olmasa kalbinde eger hırs u âz
Dahme-i gencin aña eylerdi bâz
- 1037 Kimde ki görse tamâ' vü hırs-ı mâl
Eyler idi gayrı dere intikâl
- 1038 Nakl iderek hâsılı derden dere
Geldi der-i hazret-i İskender'e
- 1039 Gördi müsâvî aña hâk ile zer
Hidmetine bağladı bel çün kemer
- 1040 Hâsılı darb itdi felek zergeri
Sîm ü zere sikke-i İskender'i
- 1041 Oldı cihân içre şeh-i dâdger
Emrine fermân-ber olup bahr u ber
- 1042 Şevketine bâ'is olup 'adl u dâd
Devleti günden güne oldı ziyâd
- 1043 Şevketi tutmuşdı cihânı tamâm
Bende-i fermânı idi hâs u 'âm

- 1044 ‘Âlim idi cümle müdebbirleri
Hikmet ile fâ’ik idi her biri
- E48a 1045 Kimi Aristo kimi Bokrat idi
- T33a Kimi Felâtûn kimi Sokrât idi
- 1046 ‘İlme ‘aceb itmiş idi ragbeti
‘Âlim ü dânyâyı severdi katı
- 1047 Ehl-i hikemden birinüñ yâdını
Bir kişi gûş itse bilüp adını
- Ç32a 1048 Müjde iderdi varup İskender’e
Z29a, B34b Nâ’il olurdu nice sîm u zere
- 1049 Hâsılı İskender’e her subh u şâm
Tuhfe idi ehl-i hünerden peyâm
- 1050 Var idi bir ‘âlim-i hikmet-şi’âr
Gûşe-i fakr itmiş idi ihtiyâr
- 1051 Mâmeleki bir nemed ü bir külâh
İtmez idi devlet-i dehre nigâh
- 1052 Yakmış idi pîh-i cigerden çerâg
İtmiş idi dehr-i denîden ferâg

1048a. varup: gelüp Z

1052a. pîh-i: yine B

- 1053 Ma'den-i zer gibi yiri hâk idi
Kayd-ı fenâdan su gibi pâk idi
- 1054 Mâlik idi genc-i 'ulûma velî
Her neye sunsa yitişürdi eli
- 1055 İtmiş idi taht-ı 'ulûma cülûs
Nâmına dirlerdi anuñ Câlinûs
- 1056 Hazret-i İskender-i ferhûnde-fâl
Eyledi bir gün hükemâdan su'âl
- 1057 Didi eyâ encüm-i çerh-i 'ulûm
Eylediñüz âheni hikmetle mûm
- E48b 1058 Her biriñüz âlim u ferzânedür
Bahr-i hünerde dür-i yek-dânedür
- 1059 Hâtıradan kalbümi eylen halâs
Tâb ile bu hikmeti hep 'âm u hâs
- 1060 Kalbe neden 'ârız olur dem-be-dem
Mâye-i şâdî gehi âsâr-ı gam
- 1061 Gûş idicek kavlini şâhuñ tamâm
Didiler ey şâh-ı süreyyâ-makâm

- T33b 1062 Kâlbüd-i halkı hakîm-i kadîm
Eyledi çâr ‘unsûr ile müstakîm
- 1063 Her ne gelür âdeme sûd u ziyân
‘İllet-i çâr-’unsûr olur bî-gümân
- 1064 Zâhib olup her biri bir ‘illete
Düşdi kimi tıbbâ kimi hikmete
- B35a 1065 Kavl-i şehen-şâha bilâ-irtiyâb
Ç32b Her biri bir vech ile virdi cevâb
- 1066 ‘Arz-ı güher eylediler sag u sol
Olmayıcak zîver-i sem’-i kabûl
- 1067 Didi biri ey şeh-i hikmet-şinâs
Hall idemez bil bunı dest-i kıyâs
- Z29b 1068 Hâsılı bir mürşid-i kâmil gerek
Şâm u seher ‘ilm ile ‘âmil gerek
- 1069 Zâhiri vü bâtını ma’mûr ola
Câm-ı dili gün gibi pür-nûr ola
- 1070 Kalbe virür dagdaga çok kîl u kâl
Yohsa bu ‘akl ile bilinmek muhâl
- E49a 1071 Şeh didi şimdi ‘acebâ bir hakîm
Var mı ola bezm-i yakîne nedîm

- 1072 ‘Âlim-i mezbûrî beyân itdiler
Menkabetin şerh u ‘ayân itdiler
- 1073 Vasfin o ‘allâme-i bahr u berûñ
Sem’ine irgürdiler İskender’üñ
- 1074 Vâkıf olunca şeh-i ‘âlî-nejâd
Gelmesini itdi hakîmüñ murâd
- 1075 Nâme yazup kıldı selâm u du’â
İlçi salup itdi kudûmin ricâ
- 1076 Eyledi ihdâ nice tuhfe latîf
Kıymet ile hamli girân u haffif
- 1077 Bir nice gün kâsıd-ı şâh-ı cihân
Oldı reh-i deşt-i talebde devân
- 1078 Şehr-i hakîme irişüp bir seher
Menzilini eyledi cây-ı makar
- T34a 1079 Gördi o ‘allâme-i fazl-intisâb
Genc-sıfat meskenin itmiş türâb
- 1080 Âyineveş zîr-i nemedde nihân
Bahr gibi bî-kemer ü taylasân

1069a. Zâhiri vü: Zâhiri hem Z, Zâhir ile E / ola: eyle Z

1073b. irgürdiler: irgürüben Z

1079a. intisâb: iktisâb Z

1080a. Âyineveş: Âyine tek E, Z

1081b. ser ü: ser-i B, Ç, E

1082b. Hüdâ’yı: hüdâyı B, Ç, E

- 1081 Zâhirine kıldı hakîmüñ nigâh
Oldı ser ü kârı harâb u tebâh
- B35b 1082 ‘Ârif olan zâhire itmez nazar
Ç33a Nûr-ı Hüdâ’yı göremez çeşm-i ser
- 1083 Çeşm-i serüñ gördiği levn ‘araz
Gevheri görmekdedür ancak garaz
- E49b 1084 Nakşına aldanma bakup zâhirüñ
Hışmına dûş olma sakın kâhirüñ
- 1085 Zâhirine bakdı türâbuñ racîm
Oldı giriftâr-ı azâb-ı elîm
- 1086 Görmedi hâk içre olan gevheri
Añlamadı kıymet-i sîm ü zeri
- Z30a 1087 Şu’lesine âteşüñ oldı esîr
Bilmedi keyfiyyet-i nârı fakîr
- 1088 Zâhir ile itdüğü kesb-i gurûr
Oldı aña bâ’is-i la’n u nüfûr
- 1089 Hâsılı ol kâsıd-ı zâhir-perest
Pâye-i dâñâyı kıyâs itdi pest

1083a. levn: kevn Z

1087b. nârı: nar-ı E

1088a. kesb-i: kesb ü B // b. la’n u: la’n B

1089b. pest: pes E

- 1090 Çeşm-i hakâretle bakup bir zamân
Didi saña müjde şeh-i kâm-rân
- 1091 Da'vet ile kıldı mükerrem seni
‘İzzet idüp pâyiüne saldı beni
- 1092 Hazret-i İskender-i sâhib-kırân
Nâme ile virdi nice armagan
- 1093 Sundı hakîmüñ eline nâmeyi
Kodı öñinde kemer ü câmeyi
- 1094 Gerçi alup kıldı nazar nâmeye
Bakmadı ammâ kemer ü câmeye
- 1095 Eylemedi tuhfesine iltifât
Didi eyâ peyk-i sûtûde-sıfât
- T34b 1096 Eyle var İskender’e bizden du’â
Eylemesün emr-i muhâli ricâ
- E50a 1097 Bir kişi bir baba ide ittikâ
Der-be-der olmak aña olmaz revâ
- 1098 Her kim umar bâb-ı fenâdan meded
Bâb-ı vücûdı ider elbette sed

1091b. pâyiüne: pâyiüne Z

1094b. ammâ: aslâ Z

1098b. elbette: elbetde Z

1100b. haber: cevâb Z

- Ç33b 1099 Dergeh-i fakrî kim ider ihtiyâr
B36a Olmaz o fermân-ber-i her şehr-yâr
- 1100 Virdi hakîmâne o kân-ı güher
Kâsîd-ı İskender'e şâfi haber
- 1101 İlçi dönüp olmadı hâcet revâ
Oldı hüveydâ rece'a'l-kahkara
- 1102 Düşdi dil-i şâha katı ıztırâb
Bildi ki yok gayrı tarîk-i savâb
- 1103 Kendi ola şehr-i hakîme revân
Mertebe-i zâtuñ ide imtihân
- 1104 İtdügi du'âda o sâdık mıdur
Fazl ile bu rütbeye lâyük mıdur
- Z30b 1105 Yohsa mücerred ola ger iddi'â
Hileger ü cev-dih ü gendüm-nümâ
- 1106 Vâcib olur aña biraz gûş-mâl
Varmayıcak anda bilinmez muhâl
- 1107 Hâzır olup cümle mühimmât-ı râh
Geldi der-i devlete mîr ü sipâh
- 1108 'Asker-i şâh oldı ser-â-ser süvâr
Şevket ile girdi yola şehr-yâr

- 1109 Kat'-ı menâzilde misâl-ı kamer
Sür'ati reşk-âver-i bâd-ı seher
- E50b 1110 Devlet ile olsa seherden süvâr
Reh-ber iderdi aña şemsi nehâr
- 1111 Her gice encümle o meh hem-'inân
Olsa düşerdi öñine keh-keşân
- 1112 Seyr ü temâşâ iderek subh u şâm
Oldı sefer müddeti âhir tamâm
- T35a 1113 Bir gün idüp şehr-i hakîme nüzûl
Nasb-ı hıyâm eylediler sag u sol
- 1114 Kıldı edâ şehrüñ ekâbirleri
Tehniye-i makdem-i İskender'i
- 1115 Pâyine yüz sürdi gelüp hâs u 'âm
Eyledi şeh anlara çok ihtirâm
- Ç34a 1116 Kalmadı şehr içre gabî vü fehîm
B36b Gelmeye İskender'e illâ hakîm
- 1117 Bir iki gün şâh-ı sipihr-iktidâr
Devlet ile eyledi anda karâr
- 1118 Ber-taraf oldukda zihâm-ı 'avâm
Meskenine kıldı hakîmüñ hırâm

- 1119 Gün gibi ol pâdşeh-i dâdger
Ayagına vardı hakîmüñ seher
- 1120 Gördi o gencîne-i fazl u hüner
Bir küçicek hâneyi itmiş makar
- 1121 Seng-i siyeh bâlişi ferşi türâb
Câmesi peşmîne mekânı harâb
- 1122 Olmış idi kayd-ı recâdan berî
Zerreya saymazsa revâ hâveri
- E51a 1123 Hürmet ile viridi Sikender selâm
Aldı selâm itmedi şâha kıyâm
- 1124 Viridi şehe vaz'ı hakîmüñ melâl
İtdi ferâsetle hakîm intikâl
- Z31a 1125 Eyledi İskender'e dâna hitâb
Viridi sühan gevherine âb u tâb
- 1126 Didi bize gelmeñe n'oldı sebep
Kim çekesüz bâr-ı esferden ta'âb
- 1127 Görmek ise ger bizi maksûd eger
Âyine-i dilde nedür bu keder

1120a. fazl u: fazl B

1121a. bâlişi: bâliş ü Z // b. peşmîne: peşmîn Z

1122b. saymazsa: saymadı Z

1127a. maksûd eger: maksûduñuz Z // b. nedür bu keder: ne bu dûduñuz Z

- 1128 Şeh didi ilzâm için ey nükte-dân
Añladı bu sırrı ser-â-ser cihân
- 1129 Devr ideli künbed-i heft âsmân
Lâzime-i çerh budur her zamân
- T35b 1130 Bir kişi bir ‘asra olur pâdşâh
Bi’ât iderler aña mîr ü sipâh
- 1131 Râzı olur emrine hep hâs u ‘âm
Nâfiz olur hükmi anuñ subh u şâm
- 1132 Çünkü beni hazret-i Perverdigâr
Eyledi bu ‘asra şeh-i tâc-dâr
- Ç34b 1133 İmdi ulu’l-emre itâ’at gerek
B37a Zâtına ikrâm u ri’âyet gerek
- 1134 Nâme ile oldı kudûmüñ murâd
Eylemedüñ emrimüze inkıyâd
- 1135 ‘İlmüñe itdük yine biz ihtirâm
Şehrüñe geldükde havâs u ‘avâm
- E51b 1136 Oldı der-i devletüme çehre-sâ
Olmadı senden bize bir merhabâ
- 1137 Pâyüne geldükde yine ey hakîm
Eylemedüñ kâmetüñi müstakîm

- 1138 Byle midr ‘det-i ehl-i slk
Byle midr resm-i sen-y mlk
- 1139 G idicek nkte-i İskender’i
Bezme nisr itdi dr  gevheri
- 1140 Didi benm vardur iki kerm
m u seher bende-i hk-i derm
- 1141 Ser-ke idi her biri hadden fzn
Dest-i hred anları kld zebn
- 1142 Terbiyet-i ‘akl ile pes her biri
Old reh-i fisk u hevdan ber
- 1143 Ben yine ol kullaru ey ho-nihd
Eylemedm nmn bir kerre yd
- Z31b 1144 ehvet  hrs oldu msemalr
Tab’uma ho gelmedi smlar
- 1145 Sen o benm kullaruma bendesin
Her birin pyine efgendesin
- 1146 Bendesine eylemeyen i’tibr
Bendesin bendesin itmez mr

1141a. hadden: ez-had Z

1143a. kullaru: kullarn B

- T36a 1147 ‘Âkıl olan ol şehe eyler kıyâm
Saltanat u mülki olur müstedâm
- 1148 Şâh aña dirler ola zâtı kadîm
Bencileyin sen de bir ‘abd-i sakîm
- E52a 1149 Şâha olur aña rükû’ vü sücûd
Bendeye lâyük mı kıyâm u ku’ûd
- Ç35a 1150 Tîr-i sühan sîne-i İskender’e
B37b İşledi varınca dem-i şeh-pere
- 1151 Bildi hakîmi yem-i ‘irfân imiş
Kendisi bir katre ol ‘ummân imiş
- 1152 Düşdi ayagina idüp i’tizâr
Didi beni itme yeter şermsâr
- 1153 Bilmez idüm kendümi ben ey ulu
Pâyüne her kim süre yüz bahtlu
- 1154 İstedi İskender ide ‘arz-ı hâl
Ya’ni kıla hâl-i derûmı su’âl
- 1155 Eylemeden şeh sühana feth-i bâb
Virdi şehe keşf yüzinden cevâb

1147b. olur: ola B, Ç, E // b. saltanat u: saltanat-ı B, Ç

- 1156 Didi dil-i mürdeme bil her zamân
‘Ârız olan hâtıralar subh u şâm
- 1157 Sûret-i şâdî gehi nakş-ı keder
Âyine-i dilde olan cilveger
- 1158 Hâsılı âmed-şod-ı şâdî vü gam
Hırs ile şehvetden olur dem-be-dem
- 1159 Her birinüñ evveli hurma vü şîr
Telh olur ammâ soñı mânend-i sîr
- 1160 Olma sakın bende-i gîr u gülû
Vesveseden olmaya kalbüñ tolu
- 1161 ‘Âkıl olan bunlara virmez vücûd
Kâra ziyân irse nedâmet çi sûd
- E52b 1162 Eyledi bu vech ile hatm-i kelâm
Hissesini aldı Sikender tamâm
- Z32a 1163 Gevher-i pendî idicek hırz-ı cân
Oldı yine ‘âzim-i sûy-ı mekân

1151b. Kendisi: Kendüsi Z / bir katre ol: katre vü ol: Ç, E / vü: -B

1156a. her zamân: ey hümâm Z

- T36b **Temsîl***
- 1164 Var idi bir merdek-i ehl-i hevâ
 Gavta-hur-ı lücce-i bahr-i sivâ
- B38a 1165 Şehvet ü hırs ile olup hem-'inân
 Nefsine mahkûm idi ol her zamân
- Ç35b 1166 Bâde-i şehvetle katı mest idi
 Cur'a-sıfat mertebesi pest idi
- 1167 Ehl-i hevâ kayd-ı şikem-bestesi
 Subh u mesâ gîr u gülû hastesi
- 1168 Dîdesi pür-nem dili büryân idi
 Kâse tehî sofrası bî-nân idi
- 1169 Hâsılı ol şehvet ü hırs-âşnâ
 Olmış idi fakra katı mübtelâ
- 1170 Hânesine bir gün o şûhuñ hemân
 Geldi konuk oldu meger bir cüvân
- 1171 Eyledi mihmân için ol gün fakîr
 Sa'y-ı firâvân ile bir nân u sîr
- 1172 Eyledi bahtından o şeb çok gile
 Gûş idicek geldi müsâfir dile

1161b. Kâra: Gâhi Z

* -Ç, E, Z

1164a. hevâ: fenâ Ç

- 1173 Didi seni bend-i fakrden rehâ
Eylemek âsân idi ey mübtelâ
- E53a 1174 Sabr ü tahammül var ise sende ger
Göstereyüm saña biraz sîm ü zer
- 1175 Yog ise ger sende nişân-ı sebât
Cây-ı hatârdur bulımazsın necât
- 1176 Düşdi ayagına idüp çok niyâz
Didi saña bendeyüm ey ser-firâz
- 1177 Emrine râm olmaga ‘ahd eyledi
Mâlik-i genc olmaga cehd eyledi
- 1178 Çıkdılar ol dem ikisi dârdan
Geçdiler ol şeb bir iki gârdan
- 1179 Yolları irdi o gice bir yire’
Her tarafı kûh u miyânı dere
- T37a 1180 Didi bu vâdîde hakîmüñ biri
Defn ü rasad eyledi sîm ü zeri

1168b. Kâse: Kîse Z

1169a. şehvet ü: şehvet-i E, Z

1170b. meger: ‘aceb Z

1171a. ol: o Z // b. sîr: şîr Z

1173a. fakrden: fakîrden B // b. âsân: ân B

1175a. yog: yok E // b. bulımazsın: bulamazsın T, Z

1177a, b. olmaga: olmagı Z

1179b. kûhu: kûh B, Ç, E

1180b. defn ü: defn Z

1184a. nefis ü: naks u Ç

- Z32b 1181 Üstine bir duhter olup pâsbân
Gencüñ odur hâfızı bil her zamân
- B38b 1182 Fethi nasîb olsa bu gencüñ bize
Eyle hazer bakma sakın ol kıza
- Ç36a 1183 Tutma kulak lâbesine duhterüñ
Olma sakın tâlibi sîm ü zerüñ
- 1184 Ger düşesin nefis ü hevâ dâmına
Hayr ile irmez bu iş encâmına
- 1185 Böyle diyüp oldı hemân ol fetâ
Müştagil-i da'vet-i ism ü du'â
- 1186 Toldı o dem vâdîye tâk u tarâk
Düşdi derûn-ı cebele iştikâk
- E53b 1187 Zâhir olup genc-i nihânuñ deri
Girdi kapudan içerü her biri
- 1188 Gördiler ol hâneyi genc ile pür
Her tarafi tûde-i elmâs u dür
- 1189 Vaz' olınuş ortaya bir zer serîr
Pâyeleri sîm u bisâtı harîr

1185b. da'vet-i: da'vet E, Z

1187a. genc-i: genc ü B // b. kapudan: kabudan E

1189a. hâneyi: hâneye B / genc ile: bir genc-i Z

1192b. ger: çün Z

- 1190 Meh gibi üstinde yatur bir perî
Beste velî h'âb ile nergisleri
- 1191 Başladı isme yine ol ser-firâz
Açdı gözün uyhudan ol mest-i nâz
- 1192 Didi baña 'arz idiñüz hâliñüz
Genc ise ger matlabuñuz alıñuz
- 1193 Diñlemedi kavlini ol pür-hüner
Kıldı yine vâdi-i isme güzer
- 1194 İtdi bisât üzre ku'ûd ol perî
Oldı lihâfi bedeninden berî
- 1195 Nâfina dek keşf olcak sînesi
Sanki görindi mehûñ âyînesi
- 1196 Lâbeye âgâz idüp ol gül-'izâr
Didi beni eylemeñüz şermsâr
- T37b 1197 Cümle hazînem size olsun fedâ
Eylemeñüz keşf-i 'uyûbum ricâ
- 1198 Dahmenüñ ammâ kilîdi ferc idi
Ferci içinde rasadı derc idi
- B39a 1199 Kılssa kıyâm eylese ref'-i hicâb
Gence irerlerdi bilâ-irtiyâb

E54a 1200 Kılmadı bir lahza tahammül o şûm
Z33a, Ç36b Şehvet ü nefis itdi dilinden hücûm

1201 Gördi bürehne oturur duheri
Tutdı cuhud sıtmaları ol harı

1202 Düşdi hemân üstine bî-şerm ü bâk
Çıkdı bir ot hâneden oldı helâk

1203 Kuvvet-i ism ile refki hemân
Kendin atup taşraya kurtardı cân

1204 Men sabere mâ-yetemennâ melek
Men ‘acele külli ‘acûlin helek

Münâcât*

1205 Ey melik-i mülk-i diyâr-ı ezel
Pâdşeh-i saltanat-ı lem-yezel

1206 Hüsrev-i bî-yâver-i şehr-i kıdem
Hâlık-ı yek-tâ-yı vücûd-ı ‘adem

1207 Hâfız-ı bî-şirket-i ‘arz u semâ
Râhim-i mahlûk u semi’ü’ d-du’â

1201a. oturur: oturur Z // b.cuhûd: çift Z, çifut T

1202a. bi-şerm ü bâk: bi-şerm pâk Ç, E, ot: od Z

1203b. Kendin: Kendün Z

1204-1221-E

* -Ç, E, Z

1206b. vücûd-ı: vücûdı B

1207a. Hâfız-ı: Hâlık-ı Z

1208b. hayy: ins Z

- 1208 Nâzım-ı ahvâl-i umûr-ı ‘ibâd
Feyz-i resânende-i hayy u cemâd
- 1209 Vâkîf-ı esrâr-ı celî vü hafî
Yokdurur ‘adlũñde şehâ muhtefî
- 1210 Bizden olan cehl ile her dem hatâ
Senden olan lutf ile dâ’im ‘atâ
- 1211 Gerçi görür ‘aybımızı dem-be-dem
Setr ider ammâ yine zeyl-i kerem
- 1212 Akreb iken sen bize bizden şehâ
Nefsimüz itdi bizi senden cüdâ
- T38a 1213 Beste-i dil gerden-i zencîr-i âz
Şehvet ile dest-i temennâ dirâz
- B39b 1214 Vakt-’ibâdetde beden nerm u süst
Hîn şefâ’atde kavî hem dürüst
- 1215 Dest-i tehî pâ-y-ı irâdet-şikest
Sâgar-ı dil hırs ile pür pâye-pest
- Ç37a 1216 Şehvet ü hırsuñ olalı çâkeri
Oldı dilũñ hâk-i mezellet yiri

1217 Yüzi yok Nâli'nün ide i'tizâr
Tevbesinün 'akd ü şikesti hezâr

Z33b 1218 Nefs ü hevâ hem-demi 'âsî iken
Gark-i yem-i cürm ü ma'âsî iken

1219 Senden ider yine saña ilticâ
Merhamet ü lutfuñı eyler recâ

1220 İtme bizi şehvet ü hırssa esîr
Eyle şehâ kenz-i kana'âtle sîr

1221 Eyle hidâyet bize ol reh-nümûn
Olmayalum şehvet ü hırssa zebûn

1222 Cümlemüzi mazhar-ı in'âmuñ it
Cur'a-keş-i sâgar-ı ihsânuñ it

Hikâyet-i Sultân Selîm Hân 'Aleyhi'r-rahmeti ve'1-Gufrân*

1223 Esb-i siyeh-perçem-i müşgîn-licâm
Kıldı seherden yine meyl-i hırâm

1224 Olmag için 'âzim-i sahrâ-yı sîm
Kâkülîni kıldı serinde dü-nîm

1211b. zeyl-i: zeyl ü B

1213a. Z ve T'de: Gerden-i dil beste-i zencîr-i âz şeklindedir.

1214a. nerm u: nerm Ç; T'de 1214'ün a mısra'ı ile 1215'in b mısra'ı beyti oluşturmuştur. 1215'in b ve 1214'ün a mısra'ı yoktur.

1217a. yok:-Ç / yüzi yok: Yok yüzi T, Z; Nâli: Nâbî T

1218a. hem-demi: hem-dem-i B // b. cürm ü: cürm-i B

1220b. şehvet ü: şehvet-i B

* -Ç, E, Z, Bâziçe-i Sultân Selîm Hân Tabe Serâhu T

1224b. dü-nîm: nîm E

1225b. Behrâm u: Behrâm B

- 1225 Hâme-sıfat eyledi dümmüñ ‘alem
Girdi reh-i vasfa misâl-i kalem
- 1226 Şâh-ı Sikender-der ü Dârâ-gulâm
Hüsrev-i Cem-çâker ü Kısra-nizâm
- 1227 Zübde-i şâhân u ser-i hüsrevân
Müntahab-i zümre-i ‘Osmâniyân
- 1228 Fâtih-i Rûm u ‘Acem ü Mısır u Şâm
Rûz-ı vegâ çâkeri Behrâm u Sâm
- B40 1229 Tûr-ı şecâ’atde yegâne Kelîm
T38b Kal’a-güşâ hazret-i Sultân Selîm
- E54b 1230 Olmuş idi kârı dem-â-dem neberd
Oynar idi gâhîce şatranç u nerd
- 1231 Çengi gibi lu’bda mümtâz idi
Bu iki san’atda ser-efrâz idi
- Ç37b 1232 Hâsılı bî-misl idi ol şîr-i merd
Olmuş idi nerd ü neberd içre ferd
- 1233 Her ne zamân şevket ile sürse at
Eyler idi şâh-ı Kızılbaş’ı mât

1230b. şatranç u: şatranç u Ç, şatranc B

1234b. Hind’üñ: Hind’in Z

- 1234 Takdı nice kerre idüp fil bend
Gerdenine hüsrev-i Hind'ün kemend
- 1235 Hasmına ruh göstericek ol dilîr
Eyler idi sayd anı ger olsa şîr
- Z34a 1236 Hâsılı bâzîsi 'aceb-tarz idi
Cümle yayası o şehûñ ferz idi
- 1237 Yok idi bâzîde şehi bir diger
Saysa felek gibi tokuz kat eger
- 1238 Olmış iken hayli zamân tâlibi
Bulmadı bir kendüsine gâlibi
- 1239 Gerçi ki şeh-zâde Süleymân Hân
Ol dahı bu fende olup bî-nişân
- 1240 Virmiş iken lu'b ile ol pür-hüner
El-veledu sırru ebîden haber
- 1241 Şâha nazar pâyesi olmuşdı pest
Dirdi gören dest-be-bâlâ-yı dest
- 1242 Hâsılı saymazdı Süleymân'ı mûr
Kalb-i selîminde görindi gurur

- E55a 1243 Kesb-i gurûr eyledi ol şehr-yâr
N'eyledi gör şu'bede-i rûzgâr
- 1244 Şâh-ı 'Acem'de o zamân ey püser
Var idi bir kırd-ı mu'allem meger
- 1245 Mâhir idi 'arsa-i şatrançda
Yog idi hem-tâ aña Efrenc'de
- B40b 1246 Fehm ü ferâsetde san insân idi
T39a Mekr ü füsûn itmede şeytân idi
- 1247 San'at-ı bâzîçede vesvâs idi
Hurde idi cüssede nesnâs idi
- 1248 Hıdmet-i şâhân u tarîk-ı edeb
Cümleyi ta'lîm ile bilmişdi heb
- Ç38a 1249 Şâh-ı sakar-câh-ı şeyâtin-sipâh
Vesvese-hüddâm u ma'âsî-penâh
- 1250 Kıldı 'azîmet o şeh-i bed-nizâm
Ya'ni ala hîle ile intikâm
- 1251 Tuta derûnında hafî kîneyi
İlçi ile göndere pûzîneyi

- 1252 Kıldı o maymûnı hemân şâh-ı şûm
İlçi ile tuhfe-i sultân-ı Rûm
- 1253 Var idi bir nâdire şatranç hem
Görmedi emsâlini Dârâ vü Cem
- 1254 Olmuş idi cümle 'akîk-i sefid
Olmag için vakt-i 'amelde bedîd
- Z34b 1255 Bir tarafı gerçi beyâz taş idi
Bir tarafı lîk Kızılbaş idi
- E55b 1256 Olmuş idi kîse vü nutkı hemân
Reşk-ber-i nüh-felek-i perniyân
- 1257 Dahı nice tuhfe-i Çîn ü Hıtâ
Eyledi ihdâ-yı şeh-i pür-'atâ
- 1258 İlçi-i şâh-ı 'Acem-i bed-güher
Düşdi yola bâr ile mânend-i har
- 1259 Renciş-ı subh u elem-i şâm ile
Geldi der-i devlete eyyâm ile
- 1260 İlçinüñ ahvâlini sadr-ı kibâr
Eyledi telhîs-i der-i şeh-r-yâr

1247b. cüsssede: cüsssesi Z / b. idi: ile E

1248a. şâhân u şâhân-ı B, Ç

1249a. câh-ı: câh u B // b. hüddâm u: hüddâm B

1254a. sefid: Sa'id Ç, Z // b. 'amelde: 'alemde Z

1255a. B, Ç, E'de: Gerçi beyâz idi kamu taş idi, şeklindedir.

- 1261 İlçiye vâkıf olıcak Hân Selîm
Didi yine başladı mekre racîm
- B41a 1262 ‘Arz-ı hulûs itmez o seg serserî
Kasdı bu igfâl ide şîr-i neri
- T39b 1263 Eyledi fermân o şeh-i nîk-zât
İlçiye resm üzre ola iltifât
- 1264 Bir nice gün itdi karâr u direng
Oldı següñ câyı künâm-ı peleng
- 1265 Kâ’ide-i mekse irince nefâd
Gelmesini kıldı şeh-en-şeh murâd
- Ç38b 1266 Kendi gibi bir nice magbûn ile
Geldi der-i devlete maymûn ile
- 1267 Kıldı serin sûde-i seng-i kadem
Nâmesini sundı vezîre o dem
- 1268 Nâmesini itdi kırâ’at vezîr
Kıldı taleb kırdı şeh-i Cem-serîr
- E56a 1269 Girdi huzûr-ı şehe bevvâb ile
Bûs-ı zemîn eyledi âdâb ile

1264b. şîr-i: şîr ü B, Ç
1265a. mekse: mekse Z
1266b. kırdı: kırd B

- 1270 Turdı ayag üzre senâ eyledi
Şâha lisânınca du'â eyledi
- 1271 Her ne ise şart-ı rüsûm-ı edeb
Eyledi ber-kâ'ide bî-rahne heb
- 1272 Yogdı bir vasfı ki ola nâ-sezâ
Cümle pesendîde vü 'ibret-nümâ
- 1273 Âlet-i dıhk olmuş idi her işi
Handeye ser-mâye ide cünbişi
- Z35a 1274 Hâsılı evzâ-ı pesendîdesi
Cümle-i etvâr-ı hoş-âyendesesi
- 1275 Tab'-ı selîmini şehûñ gül gibi
İtdi güşâde eser-i mül gibi
- 1276 İlçi görünce şehûñ ikbâlini
Söyledi pûzinenüñ ahvâlini
- 1277 Didi eyâ şâh-ı 'adâlet-penâh
Hüsrev-i meh kevkebe zıll-ı İlâh
- 1278 Gerçi bu pûzîne mu'allemdürür
Nerd ile şatrancı müsellemdürür

1272b. 'ibret: gayret B

1274b. âyendesesi: âyinesi Z

1275a. şehûñ şeyhûñ Z

- B41b 1279 Çok kes eyle oynadı şatranc u nerd
Olmadı gâlib buñâ ‘âlemde ferd
- T40a 1280 Lu’bı bunuñ ey şeh-i hikmet-şinâs
Nev’-i beñî Âdem’e olmaz kıyâs
- 1281 Sözlerini sürh-serüñ pîş ü kem
Gûş idicek şâh-ı Ferîdûn-haşem
- E56b 1282 Hezl ü güzâf añladı peygâmını
Dest-i gazab pür kılıcak câmını
- Ç39a 1283 Eyledi ebrûları izhâr-ı çîn
Çehre-i maymûna bakınca hemîn
- 1284 Eyledi pûzîne o dem intikâl
Kîse-i şatranca virüp inhilâl
- 1285 Ferz u ruh u peydak ile atını
Eyledi tertîb mühimmâtını
- 1286 Oldı hemân muntazır-ı izn-i şâh
Eyler idi çeşm-i edeble nigâh
- 1287 Hâsılı âmâde olunca bisât
Kalb-i şehe geldi biraz inbisât
- 1288 İtdi ta’accüb şâh-ı vâlâ-neseb
Gördi ki evzâ’ı hakîmâne heb

1280a. Lu’bı: Ya’ni B, T

1281a. sürh-ı: sürh u B

1282a. añladı: eyledi B // b. kılıcak: kılıcak B

- 1289 Cünbiş-i pûzîne virtüp şâha şevk
Kıldı dilin lu'b ile şatranca sevk
- 1290 Şâh dilîrâne sürince yaya
Eyledi maymûn ile lu'b iktizâ
- 1291 Birbirine oldı mukâbil dü şâh
İki cenâh oldı sufûf-ı sipâh
- 1292 Çün reviş-i leşker-i 'Osmâniyân
Aldı kafâsına süvârî yayan
- Z35b 1293 Germ olicak ma'reke-i kâr-zâr
Birbirine girdi piyâde süvâr
- 1294 Bezm-i vegâdan sürilüp vehm ü bâk
Karşuladı rumhı siper sîne-çâk
- E57a 1295 Çeşm-i cebe tîre iderken nazar
Tutdı ıŖık tîge serin bî-siper
- B42a 1296 Nevbeti geldükde gehî şeş-berüñ
Gözleri dört olur idi migferüñ
- T40b 1297 İrdigi dem zırha sökildi sinân
Gördigi dem tîri çekildi kemîn

1284b. şatranca: satrança E

1290a. yaya: payâ B, Ç, T

1292b. Aldı: Oldı B / kafasına: kafasını Z

1293a. kâr-zar: kâr u zâr Z // b. piyâde süvâr: yaya vü Z

1294a. vehm u bâk: vehm pâk B, vehm ü pâk Ç, vehmnâk Z // b. karşuladı: karşılardı T

1297a. irdigi: irdi E

1298a. atıla: top ile Z

- 1298 Her ne zamân kim atıla zenberek
Çatlar idi nâr-ı gazabla tüfenk
- 1299 At ile fil oldu ber-â-ber ‘ayân
Kaldı ayaklarda piyâde hemân
- Ç39b 1300 İki ruhı ferze idince dü-tâ
Hurca sürildi arada çok payâ
- 1301 Eylediler şehleri fil ile bend
İrmeye tâ ceyšę vegâdan gezend
- 1302 Ba’zı payâ eyledi ikdâm-ı tâm
Başa çıkup kârına geldi nizâm
- 1303 Nükte-i ez-desti bilüp her biri
Hâne pür olsa dönemezdi geri
- 1304 Men tama’a zelle olup âşkâr
San’at-ı mansûbe görindi şikâr
- 1305 Hâsılı maymûn ile o şîr-i merd
Eylediler bir iki sâ’at neberd
- 1306 Gâlib idi ‘askeri şâhuñ tamâm
Bulmuş idi leşker-i hasm inhizâm
- 1307 Ekseri esbâbını şâh-ı cihân
Almış idi san’at ile râygân

1299a. ‘ayân: ‘inân B

1300b. payâ: yaya Z

1301a. şehleri fil ile bend: şâhları fil-bend B, Ç, E // b. ceyšę: ceyš-i E

- E57b 1308 Ferz ile bir at u bir iki payâ
Kaldı hemân gayrısın itdi fedâ
- 1309 Geldi şehen-şâha kemâl-ı gurûr
Gelmedi pûzîneye ammâ fûtûr
- 1310 Her kim ola câm-ı gurûr ile mest
Kâse-i ‘arzı olur elbet şikest
- 1311 Kuvvet-i bazûya iden i’timâd
Hasmına maglûb olur ey hoş-nihâd
- B42b 1312 Nahveti ko ‘âkıl u dâna isen
Z36a Kendüni hor aña tüvânâ isen
- 1313 Yohsa nice Rüstem’i Zâl-ı zamân
Çâha salup eyledi kârın figân
- T41a 1314 Şu’bede-bâz-ı felek-i bî-sükûn
Peşşeye ‘ankâları eyler zebûn
- 1315 Gâlib olup hasmına sultân-ı Rûm
Devlet ile bir dahı kılsa hücûm
- 1316 Kârını maymûnuñ iderdi tamâm
Hamle velî hasmuñ idi ey hümâm

1302a. payâ: yaya Z / tâm: dâm B
1303b. olsa dönemezdi: ki dönılmaz Z
1304b. mansûbe: magsûbe Z
1308a. payâ: yaya Z
1309b. pûzîneye: bûzîneye E
1312b. kendüni: kendini Ç
1316b. Hamle: Cümle B

- Ç40a 1317 Gösterüben rûy-ı telâşı hemîn
Hîlesini itmiş idi der-kemîn
- 1318 Ferzini aldurdı şehe râygân
At ile kiş geldi añna nâ-gehân
- 1319 Her ne zamân âdeme gelse kazâ
Yir mi kalur kaçmaga dâku' l-fezâ
- 1320 Ferzi virüp atdı zarâfetle at
Eyledi mansûbe ile şâhı mât
- E58a 1321 Âyine-i tab'-ı selîmi şehüñ
Kursı gibi oldı mükedder mehüñ
- 1322 Şâhid-i ârâmı çeküp sîneye
Kıldı işâret yine pûzîneye
- 1323 Düzdi yine fil ü atı ferd ferd
Eyledi tertîb-i sufûf-ı neberd
- 1324 'Arsa-i heycâda yalan itdi 'azm
Oldı ter ü tâze yine bezm ü rezm
- 1325 Kıldı yine şâkî-i bezm-i vegâ
Leşkeri kan içmege germ-iştihâ

- 1326 Sazın alup mutrib-i heycâ ele
Kârı hüseyñide idüp sünbile
- 1327 Şevke getürdi nagamı ‘askeri
Çalmadan oynarlar idi her biri
- 1328 Birbirine turdı mukâbil dü-sâf
Oldı pür-âşûb miyân-ı mesâf
- B43a 1329 Ferz ile ruh olmayıcak pâ-y-dâr
Çünd-i payâ virdi firâra karâr
- 1330 Oldı şikâr arada çok fil u at
Kalmadı şehlerde devâm-ı sebât
- T41b 1331 Oldı perâkende ricâl-ı neberd
Döndi tolu urmışa sahra-yı nerd
- Z36b 1332 Hâsılı meydân-ı zafer hem-çünân
Cânib-i pûzîneye kaldı hemân
- 1333 Gerçi şehûñ dikkati efzûn idi
Tâli’-i maymûn hümâyûn idi

1323a. Düzdi: Dizdi Ç, E

1324a. yalan: yaya T // b. bezm ü: bezm E

1325b. Leşkeri: Leşker Z

1326a. heycâ ele: heyecân ile Z

1329b. payâ: yaya Z

1330 -Z

1331b. Döndi: Tondı E

1333a. dikkati: dikkat B // b. maymûnı: maymûn Z

- Ç40b 1334 Çünkü müsennâya ire kârhâ
E58b Cânib-i teslîsi ider iktizâ
- 1335 Def'a-i sâlisde şehûñ âşkâr
Dikkatine oldu gazab perde-dâr
- 1336 Fursatı add itdi ganîmet o şûm
Gâfil iken eyledi şâha hücûm
- 1337 Gâhi payâ sürdi gehî atdı at
Hîle ile itdi yine şâhı mât
- 1338 Yakdı derûn-ı şehi nâr-ı hicâb
Çıkdı sıkılmakla gülinden gül-âb
- 1339 Âteş-i dil irdigi dem sîneye
Şâhı urup kelle-i pûzîneye
- 1340 Kıldı serin reşk-i ser-i ferkâdan
Çeşme-i hûn oldu başından revân
- 1341 Katlini emr itdi hemâ pâdşâh
Aldı vezîr eyledi hıfz u nigâh
- 1342 ‘Âkıl u dâñâ idi gâyet vezîr
Kıldı tefekkür ki şeh-i Cem-serîr
- 1343 Lu’bet-i pûzîneyi yâd eyleye
Belki birin dahı murâd eyleye

1337a. payâ: yaya Z

1338a. derûn-ı: derûmı B // b. sıkılmakla: sıkılmagla Z

1339b. pûzîneye: bûzîneye E

- 1344 Bu öliceğ müşkil olur soñra hâl
Mislini tahsîl bunuñ hod muhâl
- 1345 Zahmına tedric ile dermân idem
Genc gibi hânede pinhân idem
- B43b 1346 Böyle diyüp zahmına kıldı ilâc
Oldı ilâc eyleyerek hoş-mizâc
- E59a 1347 Câmı gibi kıldı bu sırrı nihân
Geçdi bunuñ üstine haylî zamân
- T42a 1348 ‘Ârif olan ‘âkıbet-endîş olur
Kârı ‘acûlüñ gam u teşvîş olur
- 1349 Sag olanuñ katli kolay ey ehî
Küşteyi kim zinde ider bir dahı
- 1350 ‘Âkıl iseñ eyle te’emmül müdâm
Sabr u te’emmülle olur iş tamâm
- Z37a 1351 Kârınuñ endîşesini eyle pîş
Ç41a Dir ‘ukalâ ivmek ile bitmez iş
- 1352 Sabr u te’emmülle olan hem-’inân
Âhir-i kârında görünmez ziyân

- 1353 Sabr ile dem nâfe olur hâr gül
Sabr ile ney sükker olur gûre mül
- 1354 Geldi o esnâda hemân bir fetâ
Şehre salup lu'b ile sît u sadâ
- 1355 Didi cihânı tolaşup ser-te-ser
Eyledüm erbâbına 'arz-ı hüner
- 1356 Kişver-i Îrân u diyâr-ı 'Arab
Hind u Sıfâhân u 'Irâk u Haleb
- 1357 Cümlesinüñ şahne vü destûrını
Gördüm alup hil'at u menşûrını
- 1358 Kasdum odur bezl-i güher eyleyem
Bunda dahı 'arz-ı hüner eyleyem
- 1359 Çün göresiz mertebe-i zûrumı
Siz de virüñ hil'at u menşûrumı
- E59b 1360 Gûş idicek bu haberi hâs u 'âm
Dikkat-i bâzîde idüp ihtimâm
- 1361 Her görüşen mîr u gedâ şeyh u şâb
Cümlesi teslîm ile virdi cevâb
- B44a 1362 Hali kıyâs eyledi meydânı ol
Sürdi gurûr ile atın sag u sol

1353b. sükker: şekker Z

1359b. virüñ: virin Z

1362a. meydânı: meydân B // b. atın: atıñ Z

- 1363 Şu'bede-bâz-ı felek-i bî-sebât
Bilmedi kim eyledi Leclâc'ı mât
- 1364 Hâsılı o merdek-i nahvet-perest
Olmış idi câm-ı gurûr ile mest
- T42b 1365 Sem'-i şehen-şâha irüp bu haber
Eyledi fermân gele ol pür-hüner
- 1366 Dikkat idüp sarf ide makdûrını
Gâlib olursa ala menşûrunı
- 1367 Da'vet ile geldi huzûr-ı şehe
Sanki kıran eyledi kevkeb mehe
- Ç41b 1368 Nevbet-i ûlâda şeh-i kâm-yâb
Hasma biraz rıfk ile virdi cevâb
- 1369 Bâr-ı düvüm şâh olıcak saht-gîr
Benzedi rubeh ola nahcîr-i şîr
- Z37b 1370 Kalmadı bî-çârede tâb u tüvân
Oldı hemân dâhil-i hısn-ı emân
- 1371 Geldi şehüñ gâlib olunca añâ
Yâdına pûzîne ile mâ-cerâ
- 1372 Hazret-i şâhen-şeh-'âlî-cenâb
Da'vet idüp kıldı vezîre hitâb

- E60a 1373 Didi o maymûna cefâ eyledüñ
Hak bu ki katlinde hatâ eyledün
- 1374 Dilde o dem var idi nev'ân melâl
Yohsa baña gâlib ola ne ihtimâl
- 1375 Añmayalum anı mazâ-mâ-mazâ
İtdi birin bulmak anuñ iktizâ
- 1376 Eyle birin dahı tedârik hemân
Def' ola tâ dildeki zann u gümân
- 1377 Didi vezîr ey şeh-i vâlâ-neseb
Zîr-i kadem olsa eger şark u garb
- 1378 Pây-ı taleb eylese ikdâm-ı tâm
Geşt ü güzâr itse cihânı tamâm
- B44b 1379 Mümkin olur mı bulına yekdeşi
Mislini yâ görmiş ola bir kişi
- 1380 Lîk bunı yazdılar ehl-i sülûk
Emr-i muhâli taleb itse mülûk
- 1381 Şeyhi nice tâlibi irşâd ider
Himmet-i şeh de kula imdâd ider

1375b. bulmak: bulma Z

1377a. vâlâ: 'âli T // b. Zîr-i kadem: Zîr u kudûm B

1379a. ikdâm-ı: ikdâm u B

1379a. yekdeşi: bir işi E

1381b. şeh: şeyh B

- T43a 1382 Tâb-ı himem ‘arz ide ger şeh-r-yâr
Gonçe olur fasl-ı şitâ içre hâr
- 1383 Lîk iderüm hazret-i şehden ricâ
Bir nice gün eyleye mühlet ‘atâ
- 1384 Mehl aluben hâneye geldi vezîr
Eyledi tedbîr ile sûret-pezîr
- Ç42a 1385 Bukalemun gibi virüp aña reng
Eyledi pûzîneyi reşk-i peleng
- E60b 1386 Cismini zer-nih ile kıldı tılâ
Ferve-i semmûrı ola zer-divâ
- 1387 Dümm ü serin sürh ile al eyledi
Hâsılı maymûnı şigâl eyledi
- 1388 Eyledi müjde şehe bir gün vezîr
Didi eyâ hüsrev-i gerdûn-serîr
- Z38a 1389 Yümn-i şeh-en-şâh-ı kevâkib-sipâh
Yâver olup bendeye bî-iştibâh
- 1390 Bâz idicek kufîmı gencînenüñ
Oldı tedârik biri pûzîneyi
- 1391 Şekli ‘aceb manzarası pür-’iber
Lu’bı bunuñ hâric-i ‘akl-ı beşer
- 1392 Gûş idicek şeh-i süreyyâ-makâm
Eyledi destûrı nevâziş tamâm

- 1393 Geldi der-i devlete fermân ile
Şeh bakıcak dikkat u im'ân ile
- 1394 İtdi ruhın ferş-i der-i şeh-r-yâr
Kıldı lisânınca du'â-yı şümâr
- B45a 1395 Şeh göricek cünbiş-i vaz'ın hemân
'Ârız olur kalbine nev'ân gümân
- 1396 Zâhirinüñ nakş u nigârı velî
Salmaz idi kayd-ı gümâna dili
- 1397 Eyledi fermân şeh-i Dârâ-neberd
Oldı ferâşîde yine nat'-ı nerd
- 1398 Başladı devletle yine Hân Selîm
Hamleye Rüstem gibi bî-vehm ü bîm
- E61a 1399 Hiddet ile sürdigi dem fil u at
T43b İtmez idi peydaka hiç iltifât
- 1400 Atına şeh eyleyicek fili bend
'Asker-i maymûna irişdi gezend

1384b. ile: ola E

1385b. reşk-i: şekl-i Z

1387a. Dümm ü: Dümm B

1390b. pûzîneyi: bûzîneyi E

1391a. manzarası: kâlbüdi E // b. Lu'bi: Ya'ni B, Z, T

1393b. dikkat u: dikkat B

1394a. ruhın: ruhuñ Z // b. du'â-yı: du'âyı E; du'â bî- T

1395a. vaz'ın: vasfın Z

1396a. nakş u: nakş B

1399a. fil u: fil B

1400a. fili: fil T

- 1401 Hâsılı maymûna gelüp za'f-ı tâm
Gâlib idi hüsrev-i gâtî-nizâm
- Ç42b 1402 Hîle-i rûbâh ile lâkin o şûm
İtmek için üstine şâhuñ hücûm
- 1403 Kılmış idi bir atını der-kemîn
Kiş dimege fırsat aradı hemîn
- 1404 Geldi mahal ferzi virüp atsa at
Şübhesiz eylerdi o dem şâhı mât
- 1405 Lîk gelüp hâtırına zahm-ı ser
İstedi başına bula bir siper
- 1406 Darb-ı şehen-şehden iderken hirâs
Gördi turur ortada bir sîm tâs
- 1407 Tâsı alup başına giydi hemîn
Pâdşehüñ üstine açdı kemîn
- Z38b 1408 San'at ile ferzi virüp atdı at
Eyledi mansûbe ile şâhı mât
- 1409 Kıssaya vâkıf olıcak pâdşâh
Hande-künân itdi vezîre nigâh
- 1410 Re'y-i vezîr oldı kabûle karîn
Eyledi tahsîn ü hezâr âferîn

1411 Cünbiş-i maymûna şeh-i dil-nevâz
Zâhiri gösterdi şetâret biraz

E61b 1412 Zehr olur elbette anuñ handesi
B45b Kırduñ ola şîr iken efgendesi

1413 Nahvetüñ encâmı ser-efgendelik
‘Ucb u gurûruñ soñı şermendelik

Temsîl*

T44a 1414 Hazret-i Dâvûd ‘aleyhi’s-selâm
Eyleyicek bâg-ı cinâna hırâm

1415 İtdi Süleymân’ı yirine emîn
Kıldı vasiyyet aña ol şâh-ı dîn

1416 Didi saña râm olur ins u perî
Eyler isen nahveti dilden beri

1417 Kılssa itâ’at saña ger mâr u mûr
Eyle hazer olmaya dilde gurûr

Ç43a 1418 Zerre kadar kibr ide dilde karâr
Emrûñe râm olmaz ogul rüzgâr

1413a. Nahvetüñ: Mihnetüñ Z / ser-efgende: ser-efgendegî Z // b. şermendelik: şermendegî Z

* -Ç, E, Z

1417b. gurûr: fütûr Z

1418b. emrûñe: emrine E, T

- 1419 Hâne-i kalb oldı çü ‘arş-ı ehad
‘Ucb u gurûr anda yir itmez ebed
- 1420 Eyleme tahkîr benî Âdemi
Virme yed-i Ehremen’e hâtemi
- 1421 Hâk-sıfat meskenet eyle kabûl
Kim olasın pâdşeh u hem resûl
- 1422 Gevher-i pendini idince tamâm
Vâsıl olur kurb-ı Hak’a ve’s-selâm
- 1423 Oldı Süleymân nebî câ-nişîn
Viridi risâletle aña Hak nigîn
- E62a 1424 Emrine râm oldı gelüp mâr u mûr
Pâyine yüz sürdi vuhûş u tuyûr
- 1425 İns ü perî ebr u yem ü rûzgâr
Eylediler hıdmetini ihtiyâr
- Z39a 1426 Dûş-ı sabâ oldı serîrine câ
İstese seyr eyler idi ber-hevâ
- B46a 1427 ‘Arz olınuş dergehine sâfinât
Kabza-i teshîre gelüp şeş-cihât
- 1428 Olmuş idi ‘âleme hükmi revân
İtdi tuyûr ecnihâsın sâybân

- 1429 Var idi bir kâliçesi cevheri
Üstine cem' olsa eger 'askeri
- 1430 Vüs'atını yazdı bu hadde kalem
Fazla kalurdu yine mânend-i yem
- T44b 1431 Hîn-i güzer 'askerin iden şumâr
Dirdi serîr üzre ola sad hezâr
- 1432 Devlet ile bir gün o şâh-ı hümâm
Ya'ni Süleymân 'aleyhi's-selâm
- 1433 Eyledi fermân gele bâd-ı sabâ
Seyr ide erkânı ile ber-hevâ
- 1434 Kâliçeyi kaldırıp emr ile bâd
Zîr-i kadem oldu ser-â-ser bilâd
- Ç43b 1435 'Asker ile şâhı gören ber-hevâ
Dirdi nücûm içre hüveydâ zekâ
- 1436 Pîş-i serîrinde havâs u 'avâm
Kimi ku'ûd üzre kimi ber-kıyâm
- E62b 1437 Eyleyen etrâf-ı serîrini 'ad
Kürsi-i zerrîn ola dir çâr sad

1430a. hadde: hadd-i B, resme Z // b. mânend-i: zâtında Z

1431a. Hîn-i: Çîn-i Ç // b. Dirdi: Didi Z / ola: -B

1432a. şâh-ı şâhı B

1435b. Dirdi: Didi B

- 1438 Bil iden ol kürsiler üstinde câ
Kimisi Lokmân u kimi Berhayâ
- 1439 Her birisi ‘âkıl u dâna idi
Cümlesi ‘ilm ile tûvânâ idi
- 1440 Ehremen ü dîv u perî ins ü cân
Var idi her sınıfa münâsib mekân
- 1441 Havf-ı Süleymân ile dîv ü perî
Olmış idi inse zarardan berî
- 1442 Bîm ü hirâs üzre idi cümle kes
Olmış idi havf ile ‘ankâ mekes
- 1443 Tahta bu şevketle olunca süvâr
Tahtını baş üzre alup rûzgâr
- B46b 1444 Başladı seyr itmege seyyâreveş
Zer ‘alemin çekdi öñince güneş
- Z39b 1445 Kasd-ı sefer eylese şeb bî-gümân
Reh-ber idi subha degin keh-keşan
- 1446 Hâsılı bu şevket ü ‘unvân ile
İns ü perî cümlesi erkân ile

1441b. inse: havfla E

1442a. Bîm ü: Bîm-i B

1445a. şeb: şeh Z

1446a. şevket ü: şevket-i B

- 1447 Seyr ü safâ üzre iken ber-hevâ
Kalb-i şerîfine gelüp mâ-sivâ
- T45a 1448 İtdügi sâ'at beşeriyet zuhûr
Kıldı güzer dâmen-i dilden gurûr
- 1449 Bâd-ı muhâlifle çü keştî serîr
Oldı hevâ üzre katı lerze-gîr
- E63a 1450 Bir tarafi tahtun idüp meyl-i hâk
Oldı nice merdüm ü cinni helâk
- 1451 Eyledi fermân o şâh-ı güzîn
İde serîrini sabâ ber-zemîn
- Ç44a 1452 Tab'-ı şerîfine gelüp ıztırâb
Kıldı murâd ide sabâya 'azâb
- 1453 Emr-i Hudâ ile gelüp Cebra'ıl
Eyledi teblîg-i selâm-ı Celîl
- 1454 Didi bu hod kendüye ma'lûmdur
Emrüm ile bâd aña mahkûmdur
- 1455 Çünkü sıfâtumdan ola kibriyâ
Bende neden lâyıık ola kibre yâ

1453a. ma'lûmdur: ma'lûmdurur B, Ç, E // b. mahkûmdur: mahkûmdurur B, Ç, E

1456 Bildi kusûrını Süleymân o dem
Eyleyicek 'acz ile 'arz-ı nedem

1457 Lutf u kerem eyledi Perverdigâr
Emrine râm oldu yine rûzgâr

Münâcât*

1458 Ey melik-i kâdir ü sultân-ı kün
Hâlık-ı bî-misl ü şeh-i lem-yekün

B47a 1459 'Âlim-i efkâr-ı kulûb-ı kesân
Nâzım-ı ahvâl-i umûr-ı cihân

1460 Râzık-ı bî-menn u ezâ-yı 'abîd
Kâfil-i erzâk-ı şakî vü sa'îd

1461 Pâdşeh-i saltanat-ı kibriyâ
Fâ'il-i bî-'illet-i çûn ü çirâ

E63b 1462 Hâfız-ı bî-'avn-ı gürûh-ı 'ibâd
Fâ'iz-i bî-yâver-i hayy u cemâd

Z40a 1463 Bende-yi sâhib-kemer ü tâc iden
Şâhları bende vü muhtâc iden

T45b 1464 Zerre-i nâ-çîzi iden âftâb
Pertev-i hurşîdi karîn-i türâb

* -Ç, E, Z

1461b. Fâ'il-i: Câ'il-i E

1462. T'te 1464 ve 1465. beyitler yer değiştirmiştir.

1463a. Bende-yi: Bende-i B

- 1465 Hâke düşen tuhmı iden ser-firâz
Sünbüle-i ser-keşe dâsı tırâz
- 1466 Nârı Halîl'e çemenistân iden
Peşseyi Nemrûd'a Nerîmân iden
- 1467 Esfel olan hâki Süleymân iden
Ser-keş olan âteşi şeytân iden
- Ç44b 1468 Bî-kes ü üftâdelerüñ yâveri
Ser-keş ü hod-bînlerüñ dâveri
- 1469 'Âleme lutf u keremüñ 'âmdur
'Âm ile hâsa işüñ in'âmdur
- 1470 Hâk-i zelîl iken eyâ Rabb-i nâs
Âdem idüp bendeñe virdüñ havâs
- 1471 Lâyık idüp kulluguña bendeñi
Âdem idüp zerre-i efgendeni
- 1472 Âdem iken hem-dem olup dîv ile
Oldı telef mâmeleküm rîv ile

1465a. tuhmı iden: tuhma beden B

1466a. Nârı: Nâr T

1467 - Z

1469b. 'Âm ile hâsa: Hâs ile 'âma T

1471a. kulluguña: kullugına B

1472a. iken: olup T

- 1473 Bâde-i nahvetle olup ser-girân
Yahşi işüm kibr ile oldı yaman
- 1474 Bâda virüp ‘ucb ile ser-mâyemi
Hâke salup sâye-sıfat pâyemi
- E64 1475 Olmış iken katre-i mâ’-i mehîn
Sadr-ı gurûr üzre olup câ-nişîn
- B47b 1476 Dilde kemîn olmuş iken zulm u âz
İtmiş iken ‘acz anı mahfî biraz
- 1477 Kuvvet-i kibr ile bulup izdiyâd
Himmat-i ‘ucb ile kılup çok fesâd
- 1478 Hâsılı eyledi gâret-i gurûr
Kendümi kıldum ‘alef-i mâr u mûr
- 1479 Nâli kuluñ köhne günâhkârdur
Tâze vü ter çok günehi vardur
- 1480 Yok yüzi dergâhuña ‘arz eyleye
Kâle gelüp hâl-i dilin söyleye
- T46a 1481 Birdürür ‘ilmünde hüveydâ nihân
Hazretüñe cümle hafâ yâ ‘ayân

1474a. mâyemi: mâyeyi Z // b. sâye: zerre Z, pâyemi: pâyeyi Z

1476a. zulm u âz: zulm-i râz Z

1479a. Nâli: Nâbi T // b. Kendümi: Kendimi Ç, E

1480a. dergâhuña: dergâhına Z // b. gelüp: gelür E

- 1482 Söylemege senden iderken hicâb
Eyleme rüsvâ-yı dem-i ihtisâb
- Z40b 1483 Kullarınıñ ‘aybını settârsın
Bendelerüñ cürmini gaffârsın
- 1484 Kılma ‘ibâd içre beni yâ Vedûd
Yevm-i cezâ duzeh-i şerme vü kûd
- Ç45a 1485 Eyleme dünyâda dahı yâ kerîm
‘Ucb u gurûr ile karîn-i racîm
- 1486 Meskenet ü hilmi ile izdiyâd
Hem-demüm olsun fukarâ-yı ‘ibâd
- 1487 Âyineveş eyle dilüm tâbnâk
Zerre kadar olmaya gird-i sivâk
- E64b 1488 Mihrüñ ile eyle derûnum melâ
Gayrıña ma’dûm ola cây-ı halâ
- 1489 Eyle dile haşyet ü takvâyı zâd
İde ma’âş üzre terakkî ma’âd
- 1490 Kalbümi kıl ‘ilm-i şerîfe mahal
İtme nasîb ‘ilmi k’ola bî-’amel

1485b. ‘Ucb u: ‘Ucb B

1489b. ma’âd: ‘ibâd E

1491a. Eyleme: Kıl beni Z

- 1491 Eyleme pâ-beste-i bezm-i salah
Vir mey-i 'irfân ile kalbe felâh
- B48a 1492 Kâlbüdüm eyle secencel-nihâd
Sun'uhnı görmekde ide ictihâd
- 1493 Keşf olıcak rûha diyâr-ı 'adem
Kıl reh-i tevhîdde sâbit-kadem
- 1494 Çün be-leb-âyed nefes-i vâpesin
Mî-zened Allâh ber-âyed hemîn
- Hikâyet-i Şeyh-i Mukallid***
- E25b 1495 Hâki-i etvâr-ı sülûk-ı ricâl
Nâkıl-ı âhbâr-ı sahîhül-makâl
- 1496 Şeyh-i şifâ-sâz-ı derûn-ı 'alîl
Yâver-i güftâr-ı zebân-ı kelîl
- T46b 1497 Kutb-ı hüdâ pîr-i tarîk-i savâb
Mürşid-i hak kâşif-i sırr-ı kitâb
- 1498 Vâsıl-ı gencîne-i bezm-i yakîn
Hâme-i mu'ciz-dem ü sıdk-âferîn
- 1499 Genc-i tasavvufdan olup dür-feşân
Eyledi pür zeylini gûş-ı cihân

1494a. âyed: âmed T

* -Ç, E, Z

1497a. hüdâ: Hudâ Z

1498b. Hâme-i: Câme-i Ç

1500b. 'âtl u: gâfil ü E

- 1500 Var idi bir merd-i felâket-şi'âr
Ehl-i hevâ 'âtl u bî-kesb ü kâr
- Z41a 1501 Âteş-i fakr ile ciger-sûz idi
Ç45b Tîre-şeb ü müdbir ü bed-rûz idi
- 1502 Müddet-i 'ömrinde gözi kurs-ı nân
Görmedi pes kurs-ı meh-i âsmân
- 1503 Mâlik olup nîmesine dirhemüñ
Şâhı idi hâsılı şehr-i gamuñ
- 1504 Şehr-i hayâlât-ı sürûr u tarab
Kabza-i teshîrine gelmişdi heb
- 1505 Hüsrev-i efsûn u şeh-i dâm idi
Dahme-i gencînesi hep vâm idi
- 1506 Bûm-sıfat ülfet idüp şâm ile
Şeb-pereveş hasm idi eyyâm ile
- B48b 1507 Hâsılı şehrinde o sevdâ gulâm
Hayli zamân oldu selâmet hırâm
- E26a 1508 Hancer-i fâkayla olup sîne-rîş
Bildi bunu turmak ile bitmez iş
- 1509 Didi füsûn ile olur kesb-i mâl
Bunda bu tedbîr ise emr-i muhâl

- 1510 Vâkîf iken hâlûme bernâ vü pîr
Kim ola efsâneme bend ü esîr
- 1511 Kıldı sefer ‘azmine ikdâm-ı tâm
Oldı mühimmâtı müheyyâ tamâm
- 1512 Pâyı feres çâker idi sâyesi
Tûşesi gam gussa idi mâyesi
- 1513 Bârı nedem gâşiye-dârı sabâ
Hâk-i siyeh pisteri çetri semâ
- T47a 1514 Baht-ı bed ile olarak keş-me-keş
Düşdi mezelletle yola sayeveş
- 1515 Serseri seyr eyler iken hem-çünân
Oldı iki şâhsa müsâdif hemân
- 1516 Kendi gibi gördi iki bî-nevâ
Yanlarına vardı didi merhabâ
- 1517 Her biri âhirden idince su’âl
Keşf olup ahvâl-i bülendi me’âl
- Ç46a 1518 Her biri fakr ile firâr eylemiş
Buncılayın terk-i diyâr eylemiş

1513a. Bârı: Bâr-ı E // b. pisteri: pister B

1514a. bed: yed E

- 1519 Birbirine yâr u refik oldılar
Hem-dem ü hem-râh-ı tarîk oldılar
- Z41b 1520 Meşveret-i semt-i sefer itdiler
Cânib-i Mısr'ı tutuban gitdiler
- E26b 1521 Eylediler yolda nice kâl u kîl
Tâ bulalar mısr-ı ma'âşa sebîl
- 1522 Her biri zu'mınca idüp ictihâd
Didi bu dem dâm-ı hümâ-yı murâd
- 1523 Biri didi cerr idelüm subh u şâm
Olmayalum gürsine vü telh-kâm
- B49a 1524 Biri didi renc ile yekdür emek
Olmaz emek olmasa helvâ yimek
- 1525 Biri didi anlara ey yâr-ı cân
Kayda düşüp olmayalum nâ-tüvân
- 1526 Ber-ser-i kâr olsa bilâ-renc ü zûr
Gelmese hem semt-i ma'âşa fütûr
- 1527 Söyleşerek eylediler ittifâk
Düşmeye mâ-beyne velî iftirâk

1522a. zu'mınca: zahmına E

1523a. Biri didi: Didi biri Z // b. telh: telh ü B

1524a. Biri didi: Didi biri Z

1525a. Biri didi: Didi biri Z

- 1528 Olmayalar birbirisinden cüdâ
Ola üçinden birisi muktedâ
- 1529 Mâlik olup mekr ile genc-i Cem'e
Keşf ü kerâmet satalar 'âleme
- 1530 Çünkü karîb oldu diyâr-ı Reşîd
Birisi şeyh oldu ikisi mürîd
- T47b 1531 Girdi yola şeyh-i ma'âsî-penâh
Elde 'asâ başda 'imâme siyâh
- 1532 Belde kemer arkada peşmîne şâl
Başda sivâk u kademinde ni'âl
- 1533 Zuhra vakâr ile salup taylesân
Dirdi gören tarzını kutb-ı cihân
- E27a 1534 Almış ele iki mürîd-i riyâ
Birisi ibrîk u biri bûriyâ
- Ç46b 1535 Şehre girüp meskenet ü tâb ile
'Arz-ı salâh eyledi âdâb ile
- 1536 Eyledi da'vet yanına şeyh u şâb
İtmedi bir vech ile redd-i cevâb

1529a. Cem'e: Çeme B

1532a. Belde: Bilde E

1534b. ibrîk ü: ibrîk B

1535a. meskenet ü: meskenet Z

- 1537 Her ne kadar eyledilerse niyâz
Olmadı bir nutk ile hâtır-nevâz
- 1538 Bildi kamu olmadı hâcet-revâ
Şeyhi koyup sûfaya dikdi ‘asâ
- Z42a 1539 Sûfilere kıldılar ikdâm-ı tâm
Eylediler hayli ricâ hâs u ‘âm
- 1540 Didiler ey zübde-i ehl-i safâ
Ehl-i vefâya ne revâ bu cefâ
- B49b 1541 Şehrimüze virdi şeref çün ‘azîz
Lâyık olur mı aña bizden gürîz
- 1542 Didi biri hamd idüñ ehl-i Reşîd
Tâli’ inüz şübhesiz oldu sa’îd
- 1543 Hazret-i şeyhün kademi bî-gümân
Şehriñüze rahmet-i Hak’dur hemân
- 1544 Hâtıraya düşmeñüz olup melûl
İzn-i Hudâ olsa iderdi nüzûl
- 1545 Her kim ider himmet-i şeyhi ricâ
Sıklet ile virmez ‘azîze cefâ
- 1546 Âyine-i kalbine gelse keder
Şâyed ide gayrı diyâra güzer
- E27b 1547 Bu sözi gûş eyledi ehl-i Reşîd
Havf idüben oldılar andan ba’îd

1544a. düşmeñüz: düşmeyün Z, olup: olmañ Z

1545b. ile: idüp T

1546b. gayrı: gayr-ı B / güzer: sefer T

1547b. Havf idüben: Havfe düşüp T

- T48a 1548 Hâric-i sûrında Reşîd'üñ meger
Var idi bir hânkeh-i mu'teber
- 1549 Hâli idi şehre biraz dûr idi
Sîne-i'âşık gibi mehcûr idi
- 1550 Eyledi ol hânkehi ihtiyâr
Olmaya tâ vâkıf-ı esrâr-ı câr
- 1551 Kendüye meclis idüp ol hâneyi
Genc-sıfat bekledi vîrâneyi
- Ç47a 1552 Bir iki gün anda kalup beste-leb
İtmediler şehre varup nân taleb
- 1553 Fakr ile bisyâr idi ülfetleri
Açlıg ile çoğ idi sohbetleri
- 1554 Her dem olan fakr ile peyveste-kâr
Bir iki gün gürsinelikte ne var
- 1555 Âhir olur sabr ile def'-i harc
Dir 'ukalâ sabra kilîd-i ferec
- 1556 Sabr idüp ol şeyh-i mukallid tamâm
Nân talebin kendüye kıldı harâm
- B50a 1557 Sabr ile bâz oldu der-i devleti
Sabr ile rûz oldu şeb-i mihneti

1551a. meclis: mahbes E

1554a. dem: gün T

1556a. ol: -B

- Z42b 1558 Zühd ü salâh ile virüp âb u tâb
Bakmaga halk aña iderdi hicâb
- 1559 Şöhreti günden güne oldu mezîd
Sanki Cüneyd idi yahud Bâyezîd
- E28a 1560 Pâyine yüz sürmege bernâ vü pîr
Gelse nasîb olmaz idi biñde bir
- 1561 Dâm-ı riyâyı kurup ol nâ-bekâr
Eyledi efsûn ile halkı şikâr
- 1562 Kasd-ı ziyâretle gelen rûz u şeb
Mâmelikin alsa virürlerdi heb
- 1563 Nezir ü tasadduk gelicek pîş ü kem
Olsa girân-haml ü hafîfü'l-kıyem
- 1564 Dirdi saña bizden ola yâdgâr
Redd idüp almazdı anı nâ-bekâr
- T48b 1565 Mâl ile pür eylediler tekyesin
Almaya lâyıq geleni tek yesin
- 1566 Kendü gibi bir nice bî-sîm ü zer
Başına cem' oldu çü zembûr-ı har

1565a. Almaya: Almasa Z

1566a. Kendü: Kendi Ç, E

- 1567 ‘Arz-ı salâh eyler idi şâma dek
Dönmez idi kıbleden ahşama dek
- 1568 Şeb gelicek tâ-be-seher elde câm
Böyle idi kârları subh u şâm
- Ç47b 1569 Hayli zamân eyledi anda karâr
Eyledi tahsîl-i direm bî-şümâr
- 1570 Bir gice ol pîr-i tarîk-i nifâk
Eyledi a’vânı ile ittifâk
- 1571 Münkeşif olmazdan evvel sû’-i hâl
Gayrı diyâra idelüm irtihâl
- 1572 Böyle diyüp kıldı ‘azîmet hemân
Oldı reh-i şehr-i Sa’îd’e revân
- E28b 1573 İrdi haber şehr-i Sa’îd’e hemîn
Şehre karîb oldı o merd-i yakîn
- B50b 1574 Karşu varup bây u gedâ şeyh u şâb
Pâyine yüz sürdi misâl-ı rikâb
- 1575 Hâsılı ser-cümle-i müstakbilîn
Bûs-ı rikâb ile olup kâm-bîn
- 1576 Şehrûñ ehâlisi olup şâdmân
Birbirine dirlir idi bî-gümân

- Z43a 1577 Ez-der-i Hak nûr-ı hidâyet resîd
Yâft sa'âdet be-kudûmeş Sa'id
- 1578 Şevket ile eyledi şehre duhûl
Eylemedi lîk karâr-ı nüzûl
- 1579 Gerçi kibârı beledûñ bî-kıyâs
Makdemini eylediler iltimâs
- 1580 Redd-i cevâb eylemedi hem-çünân
Tutdı fenâsında Sa'id'ün makâm
- 1581 Açdı riyâ bâbını şeyh-i Reşîd
Başladı âmed-şoda ehl-i Sa'id
- T49a 1582 Bulmuş idi fenn-i hîlede rüsûh
Mekrini keşf eyler idi ba'z-ı şûh
- 1583 Hâsılı efsûn ile zerk ü riyâ
Olmış idi râst bu nice kabâ
- 1584 Söyler idi serserî nâ-bûde-bûd
Turfe bu ba'zısı bulurdı vücûd

1571a. sû'-i hâl: bir su'âl Z

1572b. Sa'id'e: Sa'id'e E, T

1573a. Sa'id'e: Sa'id'e E, T

1575a. şâdmân: şâdkâm Ç

1577a. Ez: Ey Ç // b. Sa'id: Sa'id E, T

1580b. Sa'id'ün: Sa'id'ün E, T

1581a. Açdı: Açdı B / şeyh-i: şeyh u B

1582b. eyler: añlar Ç, E

- 1585 Bende çeküp ehl-i Sa'îd'i tamâm
Oldı zenî câriye merdî gulâm
- E29a 1586 Eylese ismiyle birine nidâ
Ç48a Eyley idi ehl ü 'ıyâlin fedâ
- 1587 Kıldı biraz müddet o yirde kıyâm
Geldi ser-i kârına hüsn-i nizâm
- 1588 Dilde velî var idi bir hâtıra
Kim kıla 'azm-i sefer-i Kâhire
- 1589 İster idi anda varup kalmagı
Mısr diyârında 'azîz olmagı
- 1590 Bulmuş iken vech-i ma'âş intizâm
Viridi keder aña bu sevdâ-yı hâm
- B51a 1591 Lîk hulûs ile ricâl-ı Sa'îd
Olmış idi cümleten aña mürîd
- 1592 Fikr-i hazar gâhi recâ-yı sefer
Oldı derûnında keder-ber-keder
- 1593 Gördi virür kalbe bu gam hâtıra
Kıldı hemân 'azm-i reh-i Kâhire

1585a. Sa'îd'i: Sa'îd'i E, T

1587b. hüsn-i: hüsn ü B

1589b. 'azm-i: 'azm ü B

1591a. Sa'îd: Sa'îd E, T

- 1594 Sâhil-i Nîl üzre giderken hemân
Nîl rikâbınca olurdu revân
- 1595 Esterini geçmez idi sâyesi
Tâ biline mertebe vü pâyesi
- Z43b 1596 Geldigi sâ'atde memerr-i yeme
Eyledi tedbîr-künân zemezme
- 1597 Gerçi ki seccâdeyi saldı suya
Didi ne lâzım bizi 'âlem tuya
- 1598 Sûfiyi esritmez iken bâdesiz
Nîl'i 'ubûr eyledi seccâdesiz
- E29b 1599 Şehre karîb olduğu demde hemîn
T49b Geldi yine pâyine müstakbilîn
- 1600 Şehre duhûlını sagîr u kebîr
İtdi ricâ olmadı sûret-pezîr
- 1601 Kâhire'den taşra meger bir zemîn
Olmış idi makbere-i kümmelîn
- 1602 Bir tarafı kûh u biri mâ idi
İsmi Karâfe'yle müsemmâ idi

1594b. rikâbınca: rikâbında B

1596a. Geldigi: Geldi o B / Geldigi sâ'atde: Geldigi dem dahı Z

1659a. oldığı: olduğu E

- Ç48b 1603 Anda varup darb-ı hıyâm eyledi
Ya'ni o me'vâyı makâm eyledi
- 1604 Virdi der-i tekye-i mekre güşâd
Zerk ü riyâ zâhir u mahfî fesâd
- 1605 Pâyine yüz sürmek için hâs u 'âm
Başladılar gelmege her subh u şâm
- 1606 Eyledi teshîr-i kulûb ol kadar
Nîl-sıfat ayagina akdı zer
- 1607 Görmege 'âlem anı müştâk idi
Sözleri Mısr ehline tiryâk idi
- B51b 1608 Oldı velî şeyh-i şekâvet-hisâl
Kesret-i züvvâr ile âşüfte-hâl
- 1609 Gördi mahal bulmaz işi bitmege
Başladı dîdârı 'azîz itmege
- 1610 Geldi bu tedbîr aña re'y-i hüsn
Şâm u seher gelse eger merd ü zen
- 1611 Heftede bir göstere yüz zâ'ire
Vakt-i fesâd etini de kayıra

1602a. kûh u: kûh B

1603a. darb-ı : darb u B // b. me'vâyı: me'vâda T

1605a. Pâyine: Pâyüñe Z

1608a. Şeyh-i: Şeyh ü B

1613b. eyleye: eylese Z

- E30a 1612 Virdi bu endîşeye âhir karâr
Vâkıf-ı hâl oldu sigâr u kibâr
- 1613 Cum'a günü halka olurdu salâ
Taşra çıkup eyleye 'arz-ı likâ
- 1614 Dirdi begüm bunda gelen pâk-bâz
Benden eger himmet iderse niyâz
- Z44a 1615 Cümle ri'âyet ideler nevbeti
Birbirine virmeyeler zahmeti
- T50a 1616 Eyledi Mısr ehlini mekri esîr
Kalmadı bir hânede Mısrî hasîr
- 1617 Kand idi dâ'im nemek-i matbahu
Böyle olur dehri yimek ey ehî
- 1618 Mısr'un ehâlîsi kamu bî-nifâk
Merd ü zen-i Kâhire bi'l-ittifâk
- 1619 Mu'tekid olmuş idiler zâtına
Câzim idi keşf ü kerâmâtına
- Ç49a 1620 Tarzını Kârûn ile ger Sâmirî
Görse olurdu nökeri her biri

1614a. begüm: ne kim E

1616a. mekri: mekr B

1617a. Kand: Kande Ç

1620b. olurdu nökeri: olurlardı kulu Z

- 1621 Mekr ü füsûn içre olup Bû ‘Alî
Dirdüñ anı sen de göreydün velî
- 1622 Kaldı bu hâl içre nice rûzgâr
Kıssayı gûş eyle niye irdi kâr
- 1623 Sâhil-i Kıbrıs’dan o dem kırk keşîş
Mısr’a gelüp eyledi da’vâ-yı kîş
- B52a 1624 Dîn-i Mesîhâ’ya virüp zîb u fer
Saldılar İslâm içine şûr u şer
- E30b 1625 Vâkîf olup kıssaya sultân-ı Mısr
Eyledi fermân gele dâñâ-yı ‘asr
- 1626 Müfti-i Mısr u ‘ulemâ-yı fuhûl
Eylediler meclis-i Şâm’a duhûl
- 1627 Da’vet olup geldiler ol râhibân
Tâ ola müşkilleri keşf ü ‘ayân
- 1628 Bahse şürû’ eyledi çün ehl-i dîn
Didiler ey kavm-i dalâlet-karîn
- 1629 Neshini İncîl ü Zebûr’uñ hemân
Eyledi Furkân ile Bârî beyân

1622a. içre: üzre E, Z // b. eyle niye irdi: it nice olur Z

1624b. İslâm içine: İslâm içre B, İslâm’a nice Z

1629a. İncîl ü: İncîl B

1630b. nesh-i: nesh u B

- 1630 Olmadı bu kavı ile bunlar mücâb
Oldı velî münker-i nesh-i kitâb
- 1631 Eyledi îrâd çok ‘âlim delîl
Bulmadılar hasma kavî bir sebîl
- 1632 ‘Âkıbet ‘allâme-i fazl-intisâb
‘Aklen ü naklen viricek hoş-cevâb
- T50b 1633 Mülzem olup kalmadı hüccetleri
Olmadı nutk itmege kudretleri
- Z44b 1634 Gün gibi İslâm olıcak âşkâr
Şeh didi ey kavm-i cehennem-karâr
- 1635 Şimdi dürüst oldu mı îmânîñuz
Yohsa dahı kaldı mı bürhânîñuz
- 1636 Didiler ey şâh-ı ‘adâlet-menîş
Kavl-i mücerretle eger bitse iş
- Ç49b 1637 Hüccet-i dîn olsa kelâm-ı fasîh
İtmez idi mürdeyi ihyâ Mesîh
- E31a 1638 Bunı bilür cümle fehîm ü gabî
Eylese ‘ukbâya sefer bir nebî
- 1639 Ümmetine mu’cizesidür eser
Keşf ü kerâmetdür olan mu’teber

1632b. viricek: virüben Z

1639b. kerâmetdür: kerâmetden Z

- 1640 Dîn-i Mesîhâ'yı idince kabûl
Cümlemüz ol rütbeye bulduk vusûl
- B52b 1641 Dinimüze hüccet ü bürhân eger
Olsa taleb cümle açup bâl u per
- 1642 Murg-şıfat seyr iderüz ber-hevâ
Var mı bunu sizde ider es-salâ
- 1643 Eyledi sultân 'ulemâya hitâb
Kim vireler bunlara şâfi cevâb
- 1644 Didiler ey pâdşeh-i şeh-i dîn
Devletüñ efzûn ide Bârî ma'ın
- 1645 Uçmak iki kısım ile maksûmdur
Birisi gökçek biri mezmûmdur
- 1646 Birisi perhîz u riyâzetledür
Birisi şeh-bâl-ı kerâmetledür
- 1647 Dîn-i Muhammed'de riyâzet harâm
Kaldı kerâmet ola hâsıl merâm
- 1648 Bizde şehâ yok buña vâsıl ricâl
Perr-i kerâmetsiz uçılmak muhâl

- 1649 Şeh didi bu hezli koyuñ tiz turuñ
Uçmaga tedbîr ü tedârik görûn
- T51a 1650 Olmuş iken kâfire uçmak harâm
Rûtbe-i İslâm ola ‘âlî-makâm
- E31b 1651 Müşrik olan per açâ hem-çün gurâb
Müslim olan yirde kala misl-i âb
- 1652 Cismiñüz oldıysa sakîl u girân
Kelleñüzi tîg uçurur bî-gümân
- Z45a 1653 Hışm olıcak şâh-ı ser-endâzdan
Birbirine baktılar açmazdan
- Ç50a 1654 Açdı dehen müfti-i müşkil-güşâ
Didi gerek bunda te’ennî şehâ
- 1655 Kıldı Hudâ Mısr’a seni pâdşâh
Herkes eger sa’y ile olsaydı şâh
- 1656 Kârna dehrüñ irişürdi halel
Sanma olur sa’y ile hâsıl emel
- 1657 Hârik-i ‘âde işe lâzım velî
Gence nice herkesüñ irür eli

1644b. ide: ola E, Z // b. Devletüñ: Devletin: B / bârî: cârî B

1646b. şeh-bâl-ı: şeh-bâl u E, Z

1648b. Perr-i: Perr ü B, Pîr-i Z

1649a. turuñ: duruñ Z // b. kılıñ: görüñ E, Z

1651b. misl-i: hem-çü E

1653a. Hışm: Hatm Z

1655b. olsaydı: olaydı Z

1657a. işe: ise Z

- B53a 1658 Kavlini ‘allâmenüñ itdükte gûş
Şeh didi ey fâzıl-ı deryâ-hurûş
- 1659 Uçmaga yok sizde cenâh-ı hüner
Bunları şimdi ya kim ilzâm ider
- 1660 Nükte-i sultân ile şeyhu’l-enâm
Oldı perâkende-dil ü telh-kâm
- 1661 Dergeh-i Mevlâ’ya idüp ilticâ
Def’ini küffâruñ iderken ricâ
- 1662 Gâlib iken fırka-i hel min-mezîd
Geldi hemân yâdına şeyh-i Sa’îd
- 1663 Didi şehâ şehre gelüpdür bir er
Zühd ü salâh ile bulup zîb u fer
- E32a 1664 Hâk-i deri sürme-i çeşm-i enâm
Teşne yüzün görmesine hâs u ‘âm
- 1665 Halkdan idüp lîk katı ictinâb
Her varana itmez imiş feth-i bâb
- 1666 Genc-sıfat hânede olmuş nihân
Şimdi mazanne ol imiş bî-gümân

1660b. dil ü: dili B, dil-i E

1662b. Saîd: Sa’îd T, Z

1665a. lîk katı: katı lîk E

1666a. Genc-sıfat: Genc ü sıfat B

1667a. şeyh-i: şeyh ü: B

- T51b 1667 Ger gele ol şeyh-i kerâmet-nisâb
Belki vire bunlara kat'î cevâb
- 1668 Gûş idicek şâh-ı Sikender-nihâd
Gelmesini eyledi şeyhüñ murâd
- 1669 Olmag içtin şânına tevkîr-i tâm
Da'vetine gitdi vezîr-i hümâm
- 1670 Hânkeh-i şeyhe bulınca vusûl
Oldı icâzetle müyesser duhûl
- Ç50b 1671 Pâyine yüz sürdi çü hâk-i rehi
Eyledi teblîg-i selâm-ı şehi
- Z45b 1672 Dahı ne kim kendüsine söyledi
Cümlesini şeyhe beyân eyledi
- 1673 Didi eyâ âsaf-ı sâhib-nigîn
Şâha gedâ gerçi ki olmaz yakîn
- 1674 Varmaga sultâna liyâkat gerek
Da'vete ammâ ki icâbet gerek
- B53b 1675 Böyle diyüp aldı 'asâsın ele
Âsaf-ı sultân ile girdi yola
- 1676 Çünki der-i devlete oldu yakîn
Karşuladı cümle-i erkân-ı dîn

1669b. gitdi vezîr-i hümâm: itdi vezîr ihtimâm Z / gitdi vezîri hemân B

1675b. yakîn: karîn E, T, Z // b. -ki: E

E32b 1677 Bâb-ı hümâyuna basınca kadem
Vardı aña karşı şeh-i muhterem

1678 Eyledi şeh şeyhe katı ihtirâm
Kıldı aña tahta ber-â-ber makâm

1679 Pürsiş-i ahvâl ü du'â vü senâ
Her dü taraf oldı merâsim-edâ

1680 Şeh dedi ey pîr-i hüdâ-yı tarîk
Olduk 'aceb müşkil işe biz refik

1681 Kasd idüp efrenc-i cahîm-âşyân
Zümre-i İslâm'ı ide imtihân

1682 Merre pelidân-ı sakar-câhdan
Şirzime-i râhib-i güm-râhdan

1683 Kırk nefer anlardan idüp intihâb
Mısr'a gelüp bahş ideler ol kilâb

T52a 1684 Hâsılı ahvâl-i keşîşâmı heb
Şeyhe beyân eyledi şâh-ı 'Arab

1685 Eylediler cümle niyâz u ricâ
Uçmag için şeyhe dikildi 'asâ

1679b. merâsim: ser-â-ser Z

1680a. hüdâ-yı: Hudâ-yı Z / hüdâ-yı tarîk: tarîk-i hüdâ T // b. biz refik: mübtelâ T

1682a. Merre: Tîre: Z

1685b. Uçmag: Uçmak Z

- 1686 Çekdi başın hırkaya hem-çün keşef
Oldı selâmet yakası ber-taraf
- 1687 Kendüyi tahlîse olup çâre-cû
Gezdi hiyel vâdilerin sû-be-sû
- Ç51a 1688 Viridi hiyelden birisine karâr
İtdi anuñla ‘ameli ihtiyâr
- 1689 Ceyb-i kerâmetden olup ser-firâz
Didi demidür idelüm keşf-i râz
- E33a 1690 Uçmaga eflâke misâl-i hümâ
Rutbe-i ûlâda irtür evliyâ
- Z46a 1691 Kat’-ı merâtib iden erbâb-ı hâl
Rûtbe-i ûlâya tenezzül muhâl
- B54a 1692 Farz idelüm anı murâd itse ger
Gûşîş ü sa’y ile olur cilveger
- 1693 Fehme münâsib idelüm bir misâl
Cümleye ma’lûm ola hâl-i ricâl
- 1694 Târem-i dervâzeye pîr ü cüvân
Kasd-ı su’ûd itse gerek nerdübân
- 1695 Vaz’-ı kadem itmese her pâyeye
Hâke düşüp mülhak olur sâyeye

1686b. yakası: yakasın B

1694a. dervâzeye: divâre de T

1695b. Mülhak olur hâke düşüp sâyeye T

- 1696 Hâli su'ûduñ budur ey hâk-şinâs
Eyle nüzûlî da su'ûda kıyâs
- 1697 Çünki bu kâr oldı mühimm-i enâm
Bildirelüm Hakk'ı anlara tamâm
- 1698 Bulmaga bu kâr-ı yesîre vusûl
Rütbe-i ûlâya gerekdür nüzûl
- 1699 Kırk güne dek hâsıl olur müdde'â
Halvet-i hâs itdi velî iktizâ
- 1700 Virdi bu vech üzre kelâma nizâm
Kavlini sıdk añladılar hâs u 'âm
- 1701 Muntazır-ı va'de olup 'âm u hâs
Gitdi bu efsûn ile oldı halâs
- T52b 1702 Hânkehe geldi karâr eyledi
Fikr-i sefer kasd-ı firâr eyledi
- E33b 1703 Mâni' -i râh oldı velî hırs-ı mâl
Reh-güzerin bağladı cerr-i sikâl
- 1704 Şâm u seher mutrib-i el-hâl idi
Gavta-hur-ı lücce-i âmâl idi

1701a. va'de: va'd E

1703a. Mâni' -i Mâni' ü B / hırs-ı: hırs u B // b. Reh-güzerin: Reh-güzerüñ B, Z

1704a. el-hâl: hâl B

1705a. hirâs-ı: hirâs u Ç, E

- Ç51b 1705 Yâd-ı hirâs-ı ser ü sevdâ-yı zer
Virmiş idi kalbine haylî keder
- 1706 Va'desinüñ nisfi güzâr eyledi
Deşne-i gam cânına kâr eyledi
- 1707 Vasfi beyân olmuş idi iki merd
Şeyh ile çekmişler idi germ u serd
- B54b 1708 Anlar idi meclisinüñ mahremi
Şâm u seher hem-kadeh ü hem-demi
- 1709 Anlara bir şeb didi ey hem-demân
Kârımuza 'âkıbet irdi ziyân
- Z46b 1710 Bizüm için oldu mu'ayyen dü kâr
Kangısını eyleyelüm ihtiyâr
- 1711 Biri tesebbüt biri şehr-i diger
Her birinüñ âhiri bîm u keder
- 1712 Turmada var bîm-i ser ü havf-ı cân
Gitmede itlâf-ı zer ü hân-mân
- 1713 Sizde su'âlüme virün bir cevâb
Bunda nedür şimdi tarîk-i savâb

1707a. merd: ferd Z

1709a. hem-demân: hem-rehân B, Z

1710: -B

1712a. bîm-i: bîm ü B / havf-ı: havf u B

1713b. nedür şimdi tarîk-i: ne tedbir ne şimdi Z

- 1714 Didiler ey şeyh-i diyâr-ı füsûn
Bizde ne tedbîr ola senden füzûn
- 1715 Evvel-i kâra kim ola pîşvâ
Âhir ider derde yine ol devâ
- 1716 Bâb-ı hiyelde saña olmaz nazîr
Silsile-i mekrûne ‘âlem esîr
- E34a 1717 Bîm-i hazar yâ keder-i terk-i mâl
Eyleme bu müşkili bizden su’âl
- 1718 Her ne tarîke olasin reh-nümâ
Olmazuz ol yolda peyüñden cüdâ
- T53a 1719 Didi firâr itmede yokdur necât
İtmeyelüm mâmeleke iltifât
- 1720 Re’sine her kim ide mâlın fedâ
Dir ukalâ kad rabiha men necâ
- 1721 Gerçi ki kaçmak kişiye ‘ârdur
Lîk mahallinde âceb kârdur
- Ç52a 1722 Mâmeleki eyleyelüm intihâb
Virmeye efkârı dile ıztırâb

1715a. kâra kim ola: kâr ol kim olur Z

1716b. mekrûne: mekrine B, Z

1717a. hazar: hatar E

1719a. firâr: karâr B, Z

1721b. ‘aceb: katı E

1722a. eyleyelüm: eyleyüben Z

1723b. zelîl: kalîl E, Celîl Z

1724a. olsa: ola Z

- 1723 Ol ki ola hamli girân ü sakîl
Terk idelüm anı hakîr u zelîl
- 1724 Hamli hafif olsa bahâsı girân
Anı alup eyleyelüm hırz-ı cân
- 1725 Lîk bu kâr içre gerek ihtimâm
Kâm-ı dil üzre ola hâsıl merâm
- B55a 1726 Gâfil iken halk idelüm irtihâl
Müşkil olur va'de tamâmında hâl
- 1727 Oldı bu vech üzre mu'ayyen sefer
Kaldı bu kim sîmleri ola zer
- 1728 Gündüzün âlâm-ı zihâm-ı 'avâm
Gice mühimmât-ı seferle kıyâm
- Z47a 1729 Bir taraf oldı eser-i hord u h'âb
Kayd-ı sivâ oldı 'azîze hicâb
- E34b 1730 Kalmış idi va'deye ancak se rûz
Şeyh ise işgâl ile gâfil henüz
- 1731 Oldı tedârikleri âmâde heb
Kaldı bu ancak gele hengâm-ı şeb

1725a. içre: üzre T // b. Hâsıl ola kâm-ı dil üzre merâm T

1726b. va'de: va'd E

1733a. Oldıgı: Olduğı E

- 1732 H`âba vara dîde-i agyâr u yâr
Mümkin ola zulmet-i şebde firâr
- 1733 Oldıgı dem hâvere magrib zemîn
Geldi makâmına şeh-i erba'în
- 1734 Ya'ni geçüp va'denüñ eyyâmı heb
İrmiş idi âhirine nısf-ı şeb
- 1735 Tuhfelerin eylediler der-bagal
Kasd-ı firâr itmiş iken ol mahâl
- T53b 1736 Girdi kapudan içeri bir cüvân
Gonce-dehen zîb-zekân mû-miyân
- 1737 Kâmeti tûbâ saçı dâm-ı melek
Lebleri kevser ruhı bedr-i felek
- 1738 Hâli süveydâ-yı dil-i ehl-i hâl
Nutkı şifâ-sâz-ı derûn-ı ricâl
- Ç52b 1739 Mihr-i ruhı şem'i ider bî-ziyâ
Bakmaga göz rûyına eyler hayâ
- 1740 Dâhil olup hücreye virdi selâm
Gördiği dem şeyh aña itdi kıyâm

1735a. Tuhfelerin: Tuhfeleriñ B

1736a. kapudan: kabudan E / içeri: içerü B, Z; içeri E

1741b. pâyine: pâyüñe Z

1742b. yüz pâyüñe: yüzün Ç

- 1741 Eyledi kuddâmına şeyhüñ cülûs
Pâyine yüz sürdik kılup câblûs
- 1742 Didi eyâ pîr-i reh-i müstakîm
Kim süre yüz pâyüñe kalmaz sakîm
- B55b 1743 ‘Âleme kâruñ heme lutf u ‘atâ
E35a Kıl beni de kayd-ı sivâdan rehâ
- 1744 Bendelige bendeni eyle kabûl
Ben de bulam râh-ı murâda vusûl
- 1745 Cân ile kıldum kapuñı ihtiyâr
Eyle beni bendelerüñden şümâr
- 1746 Olmış iken mest-i şarâb-ı sülhan
Yâdına geldi şeh ile berhemen
- 1747 Bildi olur kizbi seherden ‘ayân
Def’i ile oldı mukayyed hemân
- Z47b 1748 Rıfk ile didi aña ey mest-i nâz
Oldı revâ her ne ki kıldun niyâz
- 1749 Çünkü senüñ gibi sanem soyına
Bir kuzı elbette gerek koyına

1747a. kapuñı: kabuñı E

1748a. Rıfk ile didi aña: Aña rıfk ile didi T

1749b. elbette: elbetde Z

- 1750 Matlabuñâ nâ'il olursuñ kuzı
Gelmedi vakti dahı fehm it sözi
- 1751 Kıldı 'azîmet ide ol şeb sefer
İtdi o dem çâk-i girîbân seher
- 1752 Zulmet-i şeb gitdi görindi nehâr
Bildi degül kendüsine bahtı yâr
- T54a 1753 Düşdi derûnına katı ıztırâb
Eyledi bî-nâr vücûdın kebâb
- 1754 Sordı telâşını şeyhinüñ hemân
Didi bunı eyleme benden nihân
- 1755 Lutf-ı Hudâ müşkili âsân ider
Derde devâ himmet-i merdân ider
- Ç53a 1756 Şeyh-i mukallid oluben perde-bâz
E35b Eyledi ol sîm-tene keşf-i râz
- 1757 Söyledi bir bir ne ise mâ-cerâ
İtmiş idi kat'-ı ümîd ü recâ
- 1758 Ol püsere itmiş idi keşf-i hâl
Dirdi 'aceb var mı halâsa mecâl

1750a. olursuñ: olursın B, Ç, E

1753b. vücûdın: vücûduñ Z

1754a. şeyhinüñ: ki şeyhüñ Z

- 1759 Gûş idicek kıldı tebessüm cüvân
Didi senüñ ‘akluña irmiş ziyân
- B56a 1760 Seyr ü seyâhatle gezen ‘âlemi
Var mı diyen uçdı benî Âdem’i
- 1761 Çekme elem kılsa taleb pâdşâh
Eyleme bî-hûde yire âh ü vâh
- 1762 Hük-m-i Hudâ’dur bulan elbet vücûd
Sihr ile sâhir uçar ise çi sûd
- 1763 Gerçi cüvân eyledi çok nush u pend
Olmadı ammâ birisi sûdmend
- 1764 Kalbine düşmedi katı bîm-i cân
Girmez idi gûşına pend-i cüvân
- 1765 Eyler iken her tarafına nigâh
Geldi der-i hücreye destûr-ı şâh
- 1766 İzn ile girdi içeri ol hümâm
Cümleye ta’zîm ile virdi selâm
- Z48a 1767 Didi eyâ kutb-ı felek-âşyân
İtdi du’â hazret-i şâh-ı cihân
- 1768 Makdemüñüz itdi bu sâ’at ricâ
Muntazır anda size bây u gedâ

- E36a 1769 Oldı güşâde çü der-i hânkâh
Taşra çıkup eyledi her sû nigâh
- T54b 1770 Görđi turur bir feres-i zer-licâm
Pîş ü peşinde nice Rûmî gulâm
- 1771 Devlet ile şeyh olunca süvâr
Düşdi öñine hadem-i şeh-r-yâr
- 1772 Şeyhüñ 'asâsın götürüp ol püser
Gitdi rikâbınca misâl-ı nöker
- Ç53b 1773 Hâric-i belde var idi bir fezâ
Sahn-i İrem dinse mahall ü sezâ
- 1774 Anda şehe vaz' olunup bârgâh
Çıkdı şeh-en-şâh ile mîr u sipâh
- 1775 Kalmadı Mısr içre ricâl ü nisâ
Eylediler cümlesi 'azm-i fezâ
- 1776 Mertebesince oturup hâs u 'âm
Tutdı o sahrayı mülevven hıyâm
- B56b 1777 Şeyhe de vaz' eylediler bir serîr
Bâlişi zerrîn ü bisâtı harîr

1765a. iken: idi Z
1766a. içeri: içerü B
1768b. bây u: bây B
1773b. mahall u: mahall B
1775b. fezâ: kazâ B, Ç
1776a. oturup: oturup B
1777b. zerrîn ü: zerrîn B

- 1778 Şevket ile tahta çıkup şehir-yâr
Turdılar erkânı yemîn ü yesâr
- 1779 Emr olunup geldi o kırk berhemem
Eyleyeler ‘arsada tâ ‘arz-ı fen
- 1780 Hâzır u âmâde olup tayrgâh
Muntazır olmuşdı hemân şeyhe şâh
- 1781 ‘Asker-i enbûh ile şeyh-i Sa’îd
Mâh ile encüm gibi oldu bedîd
- E36b 1782 Bârgah-i şâha olunca karîb
Didi rikâbında cüvân-ı edîb
- 1783 Atndan inüp meskenet ‘arz it k’Îlâh
İtmeye kârûnda seni rû-siyâh
- 1784 Hayret ile eyleyüp atndan nüzûl
Kıldı serâ-perde-i şâha duhûl
- 1785 Olmadı kudret vire şâha selâm
İtdi şehen-şâh aña ikrâm-ı tâm
- Z48b 1786 Didi eyâ şeyh-i mübârek-kadem
Geldi zamânı idesin def’-i gam

1780a. Hâzır u: Hâzır B

1781a. Sa’îd: Sa’îd E, T

1783a. k’Îlâh: hele Z // b. rû-siyâh: rüsvâ ile Z

- T55b 1787 Âb-ı kerâmetle kıl ey hoş-nihâd
Âteş-i efsûn-ı Mecûs'ı remâd
- 1788 Kürsi-i zerrîne idince cülûs
İtdi şehen-şeh aña çok câblûs
- 1789 Zikri mürûr eyleyen ol nev-cüvân
Pâye-i kürsîde tururdu hemân
- Ç54a 1790 Şeyhüñ alup başmagını ol mahal
İtmiş idi cânı gibi der-bagal
- 1791 Vast-ı halâyıkda o çel yâve-kîş
Ya'ni husûmetle gelen kırk keşîş
- 1792 İtmiş idi her biri sihrin penâh
Olmış idi muntazır-ı emr-i şâh
- 1793 Muntazır olmuşdı bu ahvâle nâs
Düşdi dil-i hüsreve havf u hirâs
- B57a 1794 Gâyet ile şeyh ise ber-küşte-hâl
Mürde gibi yok idi nutka mecâl
- E37a 1795 Âkîbet ol pâdşeh-i dâdger
Hışm ile râhiblere kıldı nazar

1787b. remâd: ziyâd Z
1792a. sihrin: sihrüñ B, sihri Z
1795a. dâdger: dâd-gîr Ç

- 1796 Didi eyâ şîrzime-i bî-nühâ
‘Arz idiñüz her ne ise mâ-cerâ
- 1797 Birisi ol hûkleriñ ez-miyân
Birbirine kaktı ayasın hemân
- 1798 Bulmuş idi sihr ü füsûnı tamâm
Dûd-sıfat eyledi meyl-i gamâm
- 1799 Birbiri ardınca misâl-ı gurâb
Cümlesi de oldı karîn-i sehâb
- 1800 Mîg-i belâ gibi turup ber-hevâ
İtdi biri halka bu resme nidâ
- 1801 Didi eyâ merd ü zen-i Kâhire
Mes’eleñüz oldı bu gün zâhire
- 1802 Bizim ile şimdi nedür kârıñuz
Var mı dahı şübhe vü inkâruñuz
- 1803 Oldı serâsîme kamu hâs u ‘âm
Yaktı derûn-ı şehi bu bed-kelâm
- T55b 1804 Gördi bu hâlâtı çü şeyh-i Sa’îd
İtdi hayâtından o kat’-ı ümîd
- Z49a 1805 Çıkdı derûnından o dem dûd-ı âh
Hasret ile itdi cüvâna nigâh

- 1806 Ya'ni dimek istedi kim ey püser
Tîr-i belâya beni itdûñ siper
- Ç54b 1807 Âdem'i uçmaz didûñ ey nâ-halef
'Ömr-i girân-mâyemi kıldıñ telef
- E37b 1808 Bakdugı dem şeyh cüvâna hemîn
Didi ki fermân senüñ ey kutb-ı dîn
- 1809 Kefşini şeyhün çıkarup ez-bagal
Eyleye tâ def'-i güman ü kesel
- 1810 Saldı hevâya nitekim cürre-bâz
İkisi de turdı mu'allak biraz
- 1811 Soñra o keşin-i kerâmet-şi'âr
Oldı iki şâhin-i 'ankâ-şikâr
- B57b 1812 Yâ iki 'akâb idi ejder-rübâ
Sür'at ile itdiler 'azm-i semâ
- 1813 Çıkdugı dem fevkına kâfirlerüñ
Ya'ni o efsûnger ü sâhirlerüñ

1801a. merd ü: merd B

1804a. Sa'id: Sa'id E, T

1805a. derûnından: dehânından Z

1806: -B

1807a. didûñ: didin B

1808a. Bakdugı: Bakdugı Z

1809b. gümân ü: gümân B

1811a: o: -B

1812a. rübâ: semâ Z

1813a. Çıkdugı: Çıkdıgı B, Z

- 1814 Eylediler meyl-i rücû'-ı zemîn
Şâd ola tâ zümre-i ehl-i yakîn
- 1815 Nâzil olup başlarına ez-firâz
Sanki iki sâika-i cân-güdâz
- 1816 Eñselerine urarak her birin
Eylediler hâk-i mezellet yirin
- 1817 Geldi o keşin-i kerâmet yine
Sür'at ile ol püserüñ destine
- 1818 Hârik-ı 'âde bu işi ey hümâm
Gördi kamu şâh u gedâ hâs u 'âm
- 1819 Secde-i şükr itdi şeh-i kâm-bîn
Vesveseden hâtırı oldu emîn
- 1820 Üstine şeyhüñ o şeh-i kâmkâr
İtdi nice dürr ü cevâhir nisâr
- E38a 1821 Lâbe-künân eyledi takbîl-i yed
T56a Didi kapuñ şâh u gedâya sened
- 1822 Hâk-i rehüñ sıdk ile itdüm penâh
Bendeñe kıl lutf ile bir kez nigâh

1815a. ez-firâz: ez-semâ E, T // b. güdâz: rübâ E, T

1820a. o şeh-i: -B

1821a. Lâbe: Nâle Z // b. kapu: kabuñ E

- 1823 Şeyhe ise ‘ârız olup özge hâl
İtmez idi fark-ı nisâ vü ricâl
- Ç55a 1824 Olmuş idi bâde-i cezbeyle mest
Z49b İtmiş idi sâgar-ı ‘aklı şikest
- 1825 Sürdi yüzün pâyine pîr ü cüvân
Herkes olup ‘azîm-i sûy-ı mekân
- 1826 Emr olunup cümle-i erkân-ı şâh
Her ne kadar var ise mîr u sipâh
- 1827 ‘İzzet ile şeyhi süvâr itdiler
Rahşî öñince vüzerâ gitdiler
- 1828 Sâ’ir-i erkân bilâ-irtiyâb
Cümle piyâde yürüdi der-rikâb
- B58a 1829 Şeyh ise bu tantanadan bî-haber
Tutmuş idi saht-ı rikâbın püser
- 1830 Çünkü der-i savma’a oldı yakîn
Geldi biraz kendüye ol hurde-bîn
- 1831 Atdan inüp virdi sipâha selâm
Cümle elin öpdi gelüp hâs u ‘âm

1823b. fark-ı: fark u B

1824b. akli: aklın Ç

1829b. rikâbın: rikâbı B, Ç

1833b. mürtekib u: mürtekib B

1835a. kendüñe nâmın: nâmına kendin Z / nâmın: nâmuñ B

- 1832 Girdiği dem hücreye şeyh ü cüvân
N'eyledi gör lutf-ı şeh-i lâ-mekân
- 1833 Şeyhüñ öñine oturup ol püser
Didi eyâ mürtekib ü der-be-der
- E38b 1834 Eylemedüñ hazret-i Hak'dan hayâ
Subh u mesâ kizb ile satdun riyâ
- 1835 Kutbuñ idüp kendüne nâmın lakab
Eylemedüñ şerm u haya vü edeb
- 1836 Olmış iken mazhar-ı kahr-ı İlâh
Lutf u kerem eyleyüp ol pâdşâh
- 1837 'Afvuñ idüp hazret-i Hak'dan ricâ
Cehl ile sen itmede sehv ü hatâ
- T56b 1838 İtdi seni sihr ü hiyelden selîm
Sâhire itdüñ galebe çün Kelîm
- 1839 Bunca 'atâ lutf u kerem saña heb
Kümmele taklîdüñ olupdur sebab
- 1840 Kim ide bir kavme teşebbüh eger
Mülhak olur anlara ol yûze-ger
- Ç55b 1841 Bendesine hazret-i kutb-ı zamân
Didi bu dem ol reh-i Mısr'a revân

1838a. sihr ü: sihr Ç

1840b. olur: odur Ç

- 1842 Kâhire'ye dâhil olup kırk keşiş
Eylediler şâh ile da'vâ-yı kîş
- Z50a 1843 Merd-i mukallidle o kırk kartabân
'Âkıbeti olsa gerek imtihân
- 1844 Var yûri ol 'âcize imdâd kıl
Râh-ı Hudâ'ya anı irşâd kıl
- 1845 Çünki bize eyledi taklîd-i tâm
Lâzım olur biz de idüp ihtimâm
- B58b 1846 Ola mübeddel 'arazı cevhere
Müflis iken mâlik ola gevhere
- E39a 1847 Böyle nefes eyledi çün kutb-ı dîn
Geldi zamânı olası râh-bîn
- 1848 Böyle diyüp şeyhi o bedr-i kemâl
Eyledi bir nutk ile âşüfte-hâl
- 1849 Gâh muzîk oldu gehî oldu gark
Eyledi idrâk nedür cem' ü fark
- 1850 Feyz-i mukaddesden olup behre-yâb
Pertev-i akdesden idüp iktisâb
- 1851 Âyine-i dildeki jeng-i sivâ
Saykal-ı esmâ ile buldı cilâ

1846b. mâlik: nâ'il Z

1847a. Böyle nefes: Bu nefesi B

1849a. muzîk: müfik Z // b. cem' u: cem' B

1852 Kalbini rûşen idicek nûr-ı zât
İtdi tecellî aña nûr-sıfât

1853 ‘Âkıbet ol merd-i sa’âdet-karîn
Himmet ile oldı ser-i erba’în

Temsîl*

T57a 1854 Memleket-i Mısır’a bilâ-iştibâh
Olmış idi mekr ile Fir’avn şâh

1855 Semt-i ‘adâletden olup rû-nümâ
Eyler idi halka kerem dâ’imâ

1856 Eyledi tenbîh-i kavî zenle merd
Tabh-ı ta’âm eylemeye hiç ferd

Ç56a 1857 Matbah-ı Fir’avn’a gelüp hâs u ‘âm
Andan alâ kadr-ı kifâye ta’âm

1858 Mugtenem olmuşdı nisâ vü ricâl
Geçdi bunuñ üstine çok mâh u sâl

1859 Olmag ile hâki şekâvet-sirişt
Zâhir olup dem-be-dem ef’âl-ı zişt

1853b. ile: -B

* - Ç, E, Z

1856a. tenbîh-i kavî: tenbîh ona Z

1859a. hâki: hâli T

1862a. şiddeti: şirreti E, T

- E22b 1860 Kâfir-i ni'met olup ol bed-gümân
Yahşi adın eyledi âhir yaman
- B59a 1861 Bende iken gurre olup devlete
Z50b Başladı da'vâ-yı ulûhiyyete
- 1862 Haddi tecâvüz idicek şiddeti
Oldı şekâvet sebab-i nıkbeti
- 1863 Eyledi fermân o şeh-i lâ-yenâm
Hazret-i Mûsâ'ya 'aleyhi's-selâm
- 1864 Da'vet ide rıfk ile ol kâfiri
Şâyed ola küfr ü şekâdan berî
- 1865 Da'vet-i Fir'avn'ı Kelîm-i İlâh
Dikkat ile itdi nice sâl u mâh
- 1866 Küfr ü dalal içre kalup ol gabî
Olmadı mesmû'-ı kelâm-ı Nebî
- 1867 Var idi bir mashara ez-Kıbtıyân
Sihre vü taklîd idi kârı hemân
- 1868 Dâhil idi bezmine Fir'avn'ıñ ol
Bulmuş idi rütbe-i kurba vusul

1864b. şekâdan: şekâvetden Z

1865a. Fir'avnı: Fir'avn B

1866b.Olmadı: İtmedi Z / mesmû'ı: mesmû' B, Z

1868a. Fir'avn'ıñ: Fir'avn B

1870a. idi: -Z

- 1869 Yanına Fir'avn'ın eger ol racîm
Söyler idi gelse misâl-ı Kelîm
- 1870 İtmiş idi ol şehe taklîd-i tâm
Ol sege 'arz eyler idi subh u şâm
- T57b 1871 Hazret-i Mûsâ'ya biri hem-çünân
Lâfını Fir'avn'un iderdi beyân
- 1872 Kibr ü gurûr 'ucb ile her kârını
Heykel-i bed hey'et-i murdârını
- E23a 1873 Kârı heme ol segi taklîd idi
Kıbtî gibi bu da mukallid idi
- Ç56b 1874 'Âkıbeti n'oldı bu kârın işit
'Âkıl isen aña göre bir iş it
- 1875 Sîne-i 'akl olsa revâ çâk çâk
Sem'i ider âdemi bî-şek helâk
- 1876 Ol iki merde irişüp vakt-i fevt
'Arz-ı cemâl eyledi âsâr-ı mevt
- 1877 Her birine sundı ecel câmını
Diñle niye irdi ser-encâmını
- B59b 1878 Ol ki mukallid idi her subh u şâm
Hazret-i Mûsâ'yı 'aleyhi's-selâm

1878b. Mûsâ'yı: Mûsâ'ya Z

1879b. câyını: cânını Z

- 1879 Hazret-i sultân-ı cihân-âferîn
İtdi anuñ câyını huld-ı berîn
- Z51a 1880 ‘Aksi zuhûr itdi o bir mürdede
Kaldı cahîm içre gam u derdde
- 1881 Kim buyurur hazret-i Mollâ-yı Rûm
Kâşif-i esrâr-ı diyâr-ı ‘ulûm
- 1882 Hufte-dil ü bî-edeb ü leng ü lûk
Eyle reh-i hazret-i Hakk’a sülûk
- 1883 Sende eger yog ise zühd ü salâh
Anlara taklîd iderek bul felâh
- 1884 Eyle bu temsîli der-i gûş-ı cân
Görmeyesin ‘âkıbetüñde ziyân
- 1885 İylüğe taklîd idegör ey hümâm
Ârife bu nükte yeter ve’s-selâm

Münâcât*

- T58a 1886 Ey şeh-i dânen-de-i mâ-fi’s-sudûr
Hâfız-ı kül mâsik-i saff-ı tuyûr

1880a. Mollâ-yı: Monlâ-yı Z // b. derdde: derdde de Z

1882b. reh-i: zih-i Z

1884b. ‘âkıbetüñde: ‘âkıbetinde Z

1885a. İylüğe: İylige E

* - Ç, E, Z

1888a. Câ’il-i: Câ’il ü B // b. erzâk u: erzâk Z

- 1887 Hayy u ehad hâlık-ı mevt ü hayât
Ferd ü samed râzık-ı dih-kâ'inât
- 1888 Câ'il-i sem' ü basar-ı ins u cân
Kâfil-i erzâk u şeh-i lâ-mekân
- 1889 Mahz-ı 'ademden bize virdüñ vücûd
İtmek için zâtuna her dem sücûd
- Ç57a 1890 Birligini bilmek için ey ganî
İns ü perî oldı miyâh-ı menî
- 1891 Gevher-i îmânı 'atâ eyledüñ
Hilye-i İslâm'ı kabâ eyledüñ
- 1892 Eyledüñ irsâl-ı kitâb ü resûl
Kullığına kulları itdün kabûl
- B60a 1893 Kullarıña eyledüñ in'âm-ı 'âm
Herkes rızkuñ irüşür subh u şâm
- 1894 Ni'metinüñ garkı nice aç olur
Saña kul olan kime muhtâc olur
- 1895 İtdi hatâ lîk bu 'abd-i denî
Halkı kıyâs eyledi ola ganî

1892b. kulları: kullaruñ T

1893a. Kullarıña: Kullarına B // b. rızkuñ: rızkı Ç

1894b: olur: -Z

1896b. rûz u: rûz B

1897a. Nâli: Nâbi T // b. Kullarıña: Kullarına B

1898a. çeşmâna: çeşmân Z

- 1896 Her kapudan itmek ile nân taleb
Dökmedeyüm yüz suyını rûz u şeb
- 1897 Nâli olup mest-i mey-i hırs u âz
Kullarıña itmede her dem niyâz
- Z51b 1898 Gürsine çeşmâna mezelletle âh
Gayrılaruñ destine eyler nigâh
- 1899 Gerçi ‘ibâdetde kesel nâ-keder
Birligünü bilmede çala keder
- 1900 Mezheb-i Nu’mân’a idüp iktidâ
Eyledi taklîd ulemâya şehâ
- 1901 Yazdı e’imme bu kelâmı sarîh
Şübhesiz îmân-ı mukallid sahîh
- T58b 1902 Dostlarına kim ki mukallid ola
Kârı hemân anlara taklîd ola
- 1903 İtdüñ anı lutf ile ey müste’ân
Lâyık-ı gül-çîn-i riyâz-ı cinân
- 1904 Eyle o lutfi bize de ey kerîm
Olmayalum dahîl-i nâr-ı cahîm

1899b. Birligünü bilmede: Birliği bir lemsede Z

1903a. Dostlarına: Dostlarına Ç

1906a. keremüñden: kereminden B

1905 Eyle bu taklîdimüzi yâ mu'în
Vâsıl-ı ser-menzil-i bezm-i yakîn

1906 Ta'âtimüz kıl keremüñden kabûl
Eyle bizi hem-dem-i çâr-ı Resûl

Hâtime-i Kitab*

Ç57b 1907 Hamdu li'llâh bu kitâb-ı garrâ
Tuhfe-i bî-bedel ü bî-hem-tâ

B60b 1908 Hazret-i Hak'dan 'inâyet oldı
Feyz-i tevfik ile gâyet buldı

1909 Bî-bedel bir sanem-i ra'nâdur
Hüsn-i hulkına cihân şeydâdur

E73b 1910 Giymedi gerçi libâs-ı tâze
Başlasa gunc u delâl u nâze

1911 Eylese 'arz-ı cemâl-ı sâde
Mest ider ehl-i dili bî-bâde

1912 Lîk bigâneye ol serv-i sehî
Eylemez 'arz-ı cemâl olsa rehi

1913 Nîk ü bed her ne ise nevk-i kalem
Safahât-ı varaka itdi rakam

* - Ç, E, Z; Hâtime-i Târîh-i Kitâb T

1908b. buldı: oldı Ç // b. Feyz-i: Feyz ü Z

1909a. sanem-i: sanem ü B

1910a. Giymedi gerçi: Giydi çün E // b. delâl u: delâl B

1914b. İtmedüm: İtmedi Z // b. cerr-i: cerr ü Ç

- 1914 Sadeî-i dilden idüp nazm-ı lâl
İtmedüm gayrı gibi cerr-i su'âl
- 1915 Zâde-i tab'-ı dürer-bârumdur
Kendi perverde-i efkârumdur
- Z52a 1916 Eylerüm 'arz-ı temennâ vü ricâ
Bu cerîdemde olan sehv ü hatâ
- 1917 Olıcak ehl-i kemâle zâhir
Olalar lutf u kerem ile sâtir
- T59a 1918 Vezn ü imlâda olan noxsânı
Setr idüp zeyl-i kerem ile anı
- 1919 Hulk-ı Hakk ile tahalluk ideler
Râh-ı eslâf-ı kirâma gideler
- 1920 Hâsılı tuhfe-i bezm-i 'urefâ
Olsa da her ne kadar keç-mervâ (?)
- 1921 Taraf-ı hüsnine ger olsa nazar
Gören elbette añâ meyl eyler
- 1922 Yâri yok kimseye bir hem-demdür
Ehl-i 'irfâna 'aceb mahremdür
- Ç58a 1923 'Azm-i gülşen iden ihvâna celîs
E74a Sohbet-i hâs idene yâr u enîs

1915b. Kendi: Kendü Z

1916a. 'arz-ı: 'arz u B // b. sehv u: sehv B

- 1924 Benzer ol mürşide tuhfem ki her an
Halkı irşâd ide bî-nutk u zebân
- B61a 1925 Her hikâye soñına olsa nazar
Ehline zâhir olur nice ‘iber
- 1926 Dürr-i temsîlini ‘akl-ı çâlâk
İtse âvîze-i gûş-ı idrâk
- 1927 Açıla gülşen-i dilde her bâr
Gonce-i vahdet u verd-i bî-hâr
- 1928 Nâliyâ hâsılı tuhfen bî-şek
Fark-ı tahkîk ü mecâzîde mehek
- 1929 Didi târîh için ihvân-ı safâ
Ne ‘aceb tuhfe-i dil-keş hakkâ

1920b. keç-mervâ (?): مژرا B, مژارا E, مژدا T, مژه وا Z

1922a. kimseye: kimselere T

1923b. yâr u: yâr: Z

1924a. tuhfem: tuhfe B, Ç, E

1928a. Nâliyâ: Nâbiyâ T // b. tahkîk ü: tahkîk B, Ç